

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
GAZETECİLİK BİLİM DALI**

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BASINDA SUNUMU

**Hakan ERDEM
144222001013**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Prof. Dr. Bünyamin AYHAN**

Konya-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin

Adı Soyadı

Hakan ERDEM

Numarası

144222001013

Ana Bilim / Bilim Dalı

Gazetecilik / Gazetecilik

Programı

Tezli Yüksek Lisans

Doktora

Tezin Adı

Kadına Yönelik Şiddetin Başında Olunumu

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin

Adı Soyadı	Hakan ERDEM
Numarası	144222001013
Ana Bilim / Bilim Dalı	Gazetecilik / Gazetecilik
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Binyamin AYHAN
Tezin Adı	Kadına Yönelik Şiddetin Başında Durumu

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetin Başında Durumu başlıklı bu çalışma ..10../..04../..2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Prof. Dr. Binyamin AYHAN
Dr. Öğr. Üyesi Salih TIRYAKI
Dr. Öğr. Üyesi Canay UMUNÇ

ÖNSÖZ

Şiddet, esas olarak gelişerek geldiğimiz bu çağ için fazlasıyla ilkel bir kavram olmakla birlikte ne yazık ki hâlâ hayatımızın bir gerçeği olarak varlığını sürdürmekte ve hatta güçlenmektedir. Şiddet, kendisini diğer hayvan ve canlılardan düşünme özelliğiyle ayıran, insanlığın ivedilikte kurtulması gereken bir kavramdır. İnsandan insana, insandan hayvana, insandan topluma, insandan çevre ve doğaya çoğullaşan bu kavram, ancak insanların kolektif çabasıyla bitirilebilir görünmektedir.

İnsanlığın zorunlu bir görevi olan şiddetin ortadan kaldırılması ancak kavramın niteliğine ilişkin bir bilgiyle mümkün olabilir. Şiddet türlerinden kadına yönelik şiddet, şiddet türleri arasında sık karşılaşılanıdır. Kadına yönelik şiddet sorununun çözümü; iyiliği, bilimi, geleceği kucaklayan ve yarını inşa eden nesiller yetişmesinin en temel ihtiyacıdır.

Bu çalışmada Türkiye'nin ve dünyanın gündemindeki en önemli konulardan biri olan kadına yönelik şiddetin, Türkiye'deki ulusal basın kuruluşlarında haberleştirilme şekilleri Posta, Sabah ve Hürriyet gazetelerinde 1-31 Mayıs 2017 tarihleri arasında yayınlanan haberler üzerinden Teun van Dijk'in eleştirel söylem yaklaşımı ile incelenmektedir. Yapılan analizlerde haber metinlerinin kurgusallığına, kadın temsillerine ve şiddetin algılanma biçimine yönelik etkisine dikkat çekmek amaçlanmaktadır. Ayrıca haber metinlerinin kadına yönelik şiddeti meşrulaştırabilecek ya da belirli yönleriyle kabul edilebilir şekilde algılanmasını sağlayabilecek unsurlar taşıyabileceği hususunda farkındalık oluşturmak hedeflenmektedir.

Nitekim yapılan analizler neticesinde günümüz Türk ulusal medyasının kadına yönelik şiddeti ele alış biçimine dikkat çekilmektedir. Anılan gazetelerin kadına yönelik şiddet gibi bir suçu farklı şekillerde aktardığı ve bunu tarafsızlık söylemi ile lanse edilen haber metinleri ile inşa ettiği ortaya konulmaktadır. Böylelikle medya dili ve haberlerin sunuluşu ile ilgili farkındalık oluşturulmaktadır.

Niteliksel bölümünde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan alınan verileri inceleyerek, tezin asıl konusu olan medyadaki sunumla ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca ülkemizde tirajı yüksek gazetelerin kadına yönelik şiddeti nasıl sunduğu eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelenmektedir. Böylece kadına yönelik şiddet probleminin dilsel aktarımla nasıl şekillendiği de gösterilmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda, basın farkındalık yaratma konusundaki önemi ve şiddetle baş etme mücadelesinde başarılı olabileceği gözlemlenmektedir.

Tez aşamamın her bölümünde ilgisini ve yardımını benden esirgemeyen, bu süreçte rehber olarak destek veren, bilgi ve tecrübesiyle çalışmama yardımcı olan, üniversitede ve tez dönemimde yardımlarını, önerilerini açık yüreklilikle paylaşan tez danışman hocam Prof. Dr. Bünyamin AYHAN'a, üniversite öğrenim başlangıcından itibaren mesleki yaşantıma ve akademik alanda yaptıkları katkılarından dolayı Prof. Dr. Ahmet Yalçın KAYA ve Prof. Dr. Caner ARABACI'ya teşekkür ederim. Ayrıca eğitim hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Öğrencinin	Adı Soyadı	HAKAN ERDEM	Numarası: 144222001013
	Ana Bilim / Bilim Dalı	GAZETECİLİK ANABİLİM DALI	
	Danışmanı	Prof. Dr. Bünyamin AYHAN	
Tezin Adı	Kadına Yönelik Şiddetin Basında Sunumu		

ÖZET

Geleneksel anlamda şiddet kavramı sadece yüz yüze ilişkilerde uygulanan bir eylem olarak değerlendirilirken değişen çevre koşullarının etkisiyle bu kavram yeni bir anlam kazanmıştır. Küreselleşmeyle birlikte anlam değiştiren bu kavram, özellikle teknolojinin gelişmesi, kitle iletişim araçlarının insan hayatında yok sayılamayacak bir yere konumlanması, internet ve sosyal medya kullanımının artması gibi koşullarla birlikte yeniden tanımlanmaktadır. İnsanlar, şiddetin görsel ya da yazılı medyada oluşan dayatmaları karşısında ondan oldukça etkilenmektedir. Özellikle medyada haber niteliği taşıyan her olay ve/veya durum, ilgili durum ya da olayın lanse ediliş şekli, bireylerin şiddet algısı üzerinde çok büyük bir önem taşımaktadır. İnsanların iletişim araçlarına ihtiyaç duymasıyla birlikte medyanın sunumları öne çıkmaktadır. Bu açıdan şiddet gibi temel unsurların medya aracılığıyla sunumu daha da önem kazanmaktadır. Bu açıdan şiddetle mücadele konusunda medya bir paydaş olarak işlev görmektedir. Bu sebepten dolayı medya, şiddetin kendini göstermesi ve yeniden tanımlanmasını zorunlu hale getirmesinin ana etkeni olmaktadır. Tabii ki bu durum şiddetin asıl sebebinin medyadan kaynaklandığı anlamına gelmez. Medyanın bir olay ya da durumu hedef kitleye nasıl anlattığı, hangi anlamda yansıttığı, medyayı şiddetin bir aracı ya da şiddetle mücadele şekli olarak değerlendirmeyi beraberinde getirmektedir.

Bu çalışma şiddetin sınırlarını çizmekte ve şiddetin en çok etkilediği grupların başında gelen kadına, kadına yönelik şiddetin basında yer almasına dikkat çekmektedir. Araştırmada Türkiye’de tirajı yüksek gazeteler olan Hürriyet, Posta ve Sabah gazetelerinde 1-31 Mayıs 2017 tarihleri arasında yayınlanan haberler örneklem olarak seçilmiştir. Bu haberlerde şiddet türlerinin haberleştirilmesi tavrı ele alınmakta ve mevcut durum ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Basın, Kadın, Şiddet, Basında Kadına Şiddet

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	HAKAN ERDEM	Numarası:144222001013
	Ana Bilim / Bilim Dalı	GAZETECİLİK ANA BİLİM DALI	
	Danışmanı	Prof. Dr. Bünyamin AYHAN	
Tezin Adı		Presentation Of Violence Against Women İn The Press	

ABSTRACT

The concept of violence which is considered as an acition that is applied only in face to face relations in traditional meaning has been redefined with the changing of enviromental factors. The concept which chaneged with globaization has been redefined, with the conditions such as the development of technology, positioning of the mass media in a place that cannot be ignored in human life, and increasing the use of internet and social media. Individuals are strongly influenced by the impositions of violence in visual or written media. Every event and/or situation which has a newsworthy in the media, have a great importance on the perception of individuals violence. With people's need of communication devices, media presantaions come forward. From this point, presantations of the main factors like violence via media become more important. So, media plays a partner role to fight against violence. Because of this reason, media became the main factor through which violence stands out and makes the re-definition. For sure, this situation does not mean that the main reason of violence stems from media. The way the media describes an event or situation to the target audience, in what manner it reflects it are accompanied with an assessment of media as a means of violence or a way of coping with violence.

This study draws the limits of the violence and point out that violence against women who are the leading in the groups most affected by this. In the research, News published in Posta, Sabah andHürriyet newspapers with high circulation in Turkey between May 1-31, 2017 was chosen as samples. In this news, the attitude of different types of violence such as murder, injury, attack and threat was determined and discussed.

Keywords: Media, Woman, Violence, Violence againts Women in Media

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	ix
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE BİÇİMLERİ.....	3
1.1. Şiddet Olgusu ve Şiddet-Medya İlişkisi.....	3
1.2. İnsani Hak İhlali Olarak Kadına Yönelik Şiddet	12
1.3. Kadına Şiddet Türleri.....	24
1.3.1. Psikolojik Şiddet.....	24
1.3.2. Sembolik Şiddet ve Ayrımcılık	25
1.3.3. Fiziksel Şiddet	27
1.3.4. Cinsel Şiddet.....	28
1.3.5. Ekonomik Şiddet	29
1.3.6. Tek Taraflı Israrlı Takip	30
1.3.7. Flört Şiddeti	31
1.3.8. Dijital Şiddet.....	32
1.3.9. Mobbing (Yıldırma)	33

1.4. Kadına Aile İçerisinde Uygulanan Şiddet.....	33
1.5. Töre ve Namus Cinayetleri	36
1.6.Kadına Yönelik Şiddet ve Sağlık Sonuçları.....	38
1.7. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları.....	39
1.7.1. Şiddet Sonucu Yaralanma	40
1.7.2. Gebelikte Fiziksel Şiddetin Anne ve Çocukta Kalıcı İzler Bırakması	40
1.7.3. Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet ve Ruh Sağlığı.....	42
1.7.4. Şiddetin Kuşaklar Arası Aktarımı	44
1.8. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Baş Etme Yöntemleri	44
1.8.1. Şiddetin Yakın Çevreye Anlatılması	45
1.8.2. Fiziksel Olarak Karşılık Verme.....	48
1.8.3. Şiddet Nedeniyle Evi Terk Etme	50
1.8.4. Şiddet Nedeniyle Kurum/Kuruluşlara Başvuru.....	52
1.9. Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi	57
1.10. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet.....	58
1.11. İkinci ve Üçüncü Dalga Feminizm	60
1.12. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet	64
1.13. Kadına Yönelik Şiddette Örgütlenme	68
İKİNCİ BÖLÜM.....	71
KADINA YÖNELİK ŞİDDETE DAİR UYGULAMALAR	71
2.1. Uluslararası Düzenlemeler	71
2.2. Yasal Düzenlemeler	77
2.3. Ulusal Düzenlemeler	78
2.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları	81
2.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010).....	81

2.4.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015).....	83
2.4.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020).....	83
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	89
KADINA ŞİDDET İLE BASIN İLİŞKİSİ.....	89
3.1. Araştırmanın Konusu	89
3.2. Amaç	90
3.3. Önem.....	90
3.4. Sınırlılıklar	91
3.5. Tanımlar	91
3.6. Yöntem.....	92
3.6.1. Söylem Kavramı	93
3.6.2. Söylem Analizi ve Eleştirel Söylem Analizi	95
3.6.3. Haberde Söylem Analizi.....	97
3.7. Bulgular.....	101
Örnekleme olarak alınan gazetelerdeki haberlerin dağılımları ve özelliklerine bakıldığında aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.	101
3.8. Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Türk Yazılı Basınına Yansıması.....	101
3.9. Posta Gazetesinde Yayınlanan Haberlerin Analizi	105
3.9.1. Makro Yapı Analizi	105
3.9.2. Mikro Yapı Analizi.....	111
3.9.3. Değerlendirme	114
3.10. Sabah Gazetesinde Yayınlanan Haberlerin Analizi	114
3.10.1. Makro Yapı Analizi	114
3.10.2. Mikro Yapı Analizi.....	122
3.10.3. Değerlendirme	126

3.11. Hürriyet Gazetesinde Yayınlanan Haberlerin Analizi	127
3.11.1. Makro Yapı Analizi	127
3.11.2. Mikro Yapı Analizi.....	130
3.11.3. Değerlendirme	131
SONUÇ	133
KAYNAKÇA.....	136
Özgeçmiş.....	144

KISALTMALAR

- ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AK: Avrupa Konseyi
ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM: Birleşmiş Milletler
HRF: Human Rights Foundation
ICN: Uluslararası Hemşireler Birliği
İHA: İhlas Haber Ajansı
KSGM: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
STK: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK: Türk Dil Kurumu
TNSA: Türkiye Nüfus Sağlık Anketine Göre
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO: Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1: Türkiye Geneli Gebelikte Şiddete Maruz Kalma Oranları	42
Tablo-2: Şiddetin Anlatılması.....	47
Tablo-3: Fiziksel Şiddete Karşı Kendini Korumak İçin Fiziksel Karşılık Vermek...	49
Tablo-4: Polise Başvuru Sonuçları	55
Tablo-5: Kurum/Kuruluşların Yönlendirilmesi	55
Tablo-6. Kurum/Kuruluşlar	56
Tablo-7. Kurum/Kuruluşlara Başvuruların Şiddetin Devamına Etkisi.....	57
Tablo-8. Eleştirel Söylem Analiz Modeli	100
Tablo-9: Posta Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları.....	108
Tablo-10. Posta Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Şematik Yapı	109
Tablo-11: Posta Gazetesi Haberleri Mikro Yapı Unsurları	112
Tablo-12: Sabah Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Tematik Yapı	118
Tablo-13: Sabah Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Şematik Yapı	120
Tablo-14: Sabah Gazetesi Haberleri Mikro Yapı Unsurları	125
Tablo-15: Hürriyet Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Tematik Yapı	129
Tablo-16: Hürriyet Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Şematik Yapı	129
Tablo-17: Hürriyet Gazetesi Haberleri Mikro Yapı Unsurları	131

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddetin Ekolojik Bir Modelde Boyutları	6
Şekil-2: Şiddet Nedeniyle Evi Terk Etmek	50
Şekil-3: Şiddet Sonucu Kurum/Kuruluşlara Başvuru	52
Şekil-4: van Dijk'e Göre Gücün Söylemsel Yeniden Üretim Akışı	98
Şekil-5: Haber Türüne Göre Gazetelerin Dağılımı	101
Şekil-6: Şiddetin Türüne Göre Gazetelerin Dağılımı	102
Şekil-7: Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Yer Aldığı Sayfa Numarasına Göre Dağılımı.....	104
Şekil-8: 3 Numaralı Haberin Görseli	124

GİRİŞ

Şiddeti tek boyutlu, tek yerden gelen, tek sesli bir kavram olarak tanımlamak ve yorumlamak günümüzde hem yetersiz hem de sığ kalmakta aynı zamanda şiddete yeni alanlar açmaktadır. Negatif duygulanımların eyleme geçirilerek hak ihlaline neden olması olarak bakıldığında şiddet, fiziksel olmanın yanında düşünsel ve psikolojik zararlara neden olmaktadır. Birçok meselenin sonuçlanması, yön değiştirmesinin sağlanması, yeniden formüle edilmesi meselenin nedenini bilmekle başlamaktadır. Şiddeti diğer meselelerden ayıran en temel fark nedeninin sorgulanmasının her seferinde başka bir şiddet dalgası yaratmasıdır. Başlı başına şiddetle baş etmek, nedenlerine bakılmaksızın şiddetin her türlüsüne karşı durmaktan geçmektedir (Kocacık, 2001: 14). Nedenler sosyal bilimlerde dâhil olmak üzere tüm bilimlerin sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya koyarken başvurdukları ilk referansken, konu şiddet olduğunda nedenlere bakmak bahaneler ortaya koymaktan öteye geçememektedir. Yine de bir nedenden bahsetmek gerekirse; kadına yönelik şiddetin temel nedenini “söz geçirememek” olarak ifade etmek mümkündür (İşleğen, 2002: 8).

Erkek egemenliği güçlü bir hegemonya kurduğunda tatmin olmakta, egemenliğini süreğen ve olağan kılmak için önündeki tüm “engelleri” ortadan kaldırmayı kendisine verilmiş bir hak olarak görmektedir. Kadınların erkeklerden bağımsız bir varoluş olarak kendilerini ortaya koymaları bu egemenliğe yarıklar açmakta, gücün önünü kesmektedir. Kadının tüm yaşamında söz sahibi olmak hegemonyayı güçlendirmekte, kadınların itirazı şiddeti doğurmaktadır. Bütün bir mesele “söz”le bu kadar doğrudan ilişkiliyken medyanın söyleme biçimlerinin şiddeti nasıl yeniden döngüye dâhil ettiği (Kitiş ve Bilgici, 2007: 22) bu tezin çalışma alanıdır.

Bu çalışmada şiddetin nesnelere biri olan kadın ve ona yönelen şiddet konusu detaylarıyla ele alınmakta, ardından kadına yönelik şiddetin medyada ele alınış biçimi, nasıl yansıtıldığı ve yorumlandığı tartışılmaktadır. Ayrıca, ülkemizde kadınlara yönelik şiddetin analizi ve uluslararası çalışmaların sonuçları

incelenmektedir. Kadına yönelik şiddetin tarihsel süreçteki örüntüleri ve devinimini ortaya koymak için yeni araştırma yöntemleri geliştirilmiştir. Bu yöntemlerle elde edilen verilerin anlamı kavranmaya çalışılmaktadır. Diğer taraftan, kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, şiddete uğrayan kadınların ve şiddeti uygulayan erkeklerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini derinlemesine sorgulayan araştırmalar sürdürülmektedir. Kadına yönelik şiddetin türleri, nedenleri ve sonuçları analiz edilmeye çalışılmakta hazırlayan risk faktörleri araştırılmaktadır. Ülkelerin sosyal, ekonomik ve kültürel yapılarındaki bazı sorunların kadına nasıl şiddet olarak yansıdığı gösterilmektedir. Kadına yönelik şiddetin farklı sosyal, ekonomik ve kültürel yapıdaki ülkelerde benzer temel nitelikler taşıdığı da gözler önüne serilmektedir. Kadına yönelik her türlü şiddetin, devletlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişim süreçlerine olumsuz etkileri yıllar içinde izlenerek ortaya konmaktadır (Salaçin vd., 2009: 17).

Kadına yönelik şiddetin tanımı ve kadına yönelik şiddet araştırmaları incelendiğinde medya ile şiddet arasındaki ilişkinin dilsel bir kusurla neden sonuç ilişkisiymiş gibi kurulmasına neden olduğu gösterilmektedir. Çalışma ayrıca kadına yönelik şiddetin son bulmasında gerek yazılı gerek görsel medyaya sorumluluk atfetmekte ve kullanılan dile onarım önerileri getirmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE BİÇİMLERİ

1.1. Şiddet Olgusu ve Şiddet-Medya İlişkisi

Kadın ve çocuklar başta olmak üzere toplumun her kesiminden insan şiddet eylemlerine maruz ya da seyirci kalabilmektedir. Kadına yönelik şiddetin basındaki sunumunu daha iyi analiz edebilmek ve anlayabilmek için öncelikle şiddet olgusu üzerinde durmak ve şiddetin medya ile ilişkisini ele almak gerekmektedir.

Şiddet kelimesi Türkçeye Arapçadan girmiştir. Kelimenin anlamları peklik, sertlik ve sıkılık kavramlarını kapsamaktadır. Yunan/Latin/İngiliz dil kökeninde kelimenin, kuvvet ve güç gibi genel anlamına ek olarak, çiğneme/ihlal etme/bozma gibi anlamları da bulunmaktadır (Dursun, 2011:3-4).

Şiddet olgusunun genel olarak “kanunlara uymama, kişilere zarar vermek, hakaret etmek, onurunu kırmak, sükûnet ve huzura son vermek; birinin hakkını çiğnemek, hırpalamak, incitmek, canını acıtmak için zor kullanmak; yıkıcı aşırı davranışlarda bulunmak, aşırı derecede öfke ifade etmek biçimlerinde kendini gösteren davranışlar” biçiminde tanımlandığı görülmektedir (Uluocak vd., 2014: 366).

Hukuk literatüründe şiddet eylemlerinin tanımı, “İnsanın, benzerlerine karşı giriştiği, onlarda önemli ya da önemsiz hasarlar veya yaralar oluşturan, saldırganlık ve hoyratlık ifade eden hareketler” olarak yapılmıştır. Tanımlamaya esas teşkil eden yaklaşım, şiddet eylemi ile kalıcı fiziksel hasara sebebiyet veren güç kullanımı arasındaki bağıdır (Polat, 2016: 16).

Dünya Sağlık Örgütü 1996 yılında yaptığı tanım ile farklı bir bakış açısı sunmuştur. Örgüt şiddet kavramını "kişinin kendisine, bir başkasına, grup veya topluluğa yönelik kasten uyguladığı ve sonucunun ölüm, yaralanma, gelişimsel bozukluğa ve psikolojik zarara yol açan veya açması olası fiziksel güç ve tehdit" şeklinde tanımlamıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından kullanılan tanım, ürettiği

sonuç ne olursa olsun, eylemin kendisi ile niyeti ilişkilendirmektedir. Böylece trafik yaralanması, yanık gibi olaylar tanım dışında bırakılmıştır. ‘Fiziksel gücün kullanımı’ ifadesine ek olarak ‘güç’ kelimesinin de eklenmesi, şiddet eyleminin doğasını genişletmekte, tehditler ve sindirme de dâhil olmak üzere bir güç ilişkisinden kaynaklanan eylemleri içerecek şekilde geleneksel şiddet anlayışını genişletmektedir. "Güç kullanımı", daha belirgin şiddet eylemlerine ek olarak ihmali veya ihmal eylemlerini de içermektedir. Bu nedenle fiziksel gücün kullanımı olgusu, ihmal ve her türlü fiziksel, cinsel ve psikolojik istismarın yanı sıra intihar ve diğer kendini kötüye kullanan eylemleri de içerecek şekilde anlaşılmalıdır (WHO, 2002: 5).

Şiddet ve güç arasındaki ilişki şiddet hakkında en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Amerikan pragmatist John Dewey’in bu konuda alana katkısı büyüktür. Orijinal olarak 1916 yılında yayınlanan bir dizi makalesinde Dewey, şiddetin yanlış yönlendirilen bir güç olduğunu ya da başka bir ifadeyle yıkıcı ve zararlı olan bir güç olduğunu ifade etmiştir. Enerjinin amaçların gerçekleşmediği ya da hayal kırıklığı yaşandığı hallerde şiddete dönüştüğünü savunmuştur (Bufacchi, 2005: 195). Dewey, güç kavramını, güç/enerji (*power*), zorlayıcı kuvvet (*coercive force*) ve şiddet (*violence*) olarak üç farklı unsurda ele almıştır. Güç/enerji, kişinin hedeflerini hayata geçirme kapasitesini/yapabilme gücünü ifade ederken, şiddet, gücün/enerjinin/kuvvetin yanlış bir şekilde kullanılması anlamına gelmektedir (Uluocak vd., 2014: 364).

Tüm kuvvet uygulamaları şiddet içermemektedir (birinin boğulmasını veya birinin kendilerine zarar vermesini önlemek gibi). Benzer şekilde tüm şiddet eylemleri de kuvvet kullanımını gerektirmemektedir (zehirlenmeyle cinayet). Dewey, bir kuvvet eyleminin yıkıcı olmasının yanı sıra, şiddet eylemi olarak sayılabilmesi için kasıtlı veya niyet edilmiş olması gerektiğine dikkat çekmiştir (Bufacchi, 2005: 195).

Toplumsal, kültürel ve mali unsurlar, şiddetin meydana gelmesinde etkiye sahiptir. Şiddetin yoğun olarak karşılaşıyor oluşu, bu durumun kanıksanmasına, bir sorun olarak görülme yerine, sorun çözme yolu olarak algılanmasına sebebiyet

vermektedir (Koçöz, 2011: 247). Ancak sık karşılaşılan ve görmezden gelinen şiddet olaylarının nedenlerini ve oluşumuna zemin hazırlayan unsurları incelemek önem taşımaktadır.

Şiddet birçok şekilde kategorize edilebilmektedir. Bunlar (Morris, 2007: 10):

- a) Şiddet içeren eylem türleri: saldırı, sözlü taciz, cinsel istismar, vb.
- b) Tetikleyici faktörler: savaş, soygun, akıl hastalığı,
- c) Katkıda bulunan faktörler: Uyuşturucu ve alkol, yoksulluk, kültür, duygu, psikoz vb.
- d) Şiddetin etkisi: ölüm veya sakatlık, ekonomik, zihinsel hastalık vb.
- e) Şiddetten etkilenenler: bireyler, çocuklar, topluluk, etnik veya azınlık grubu vb.

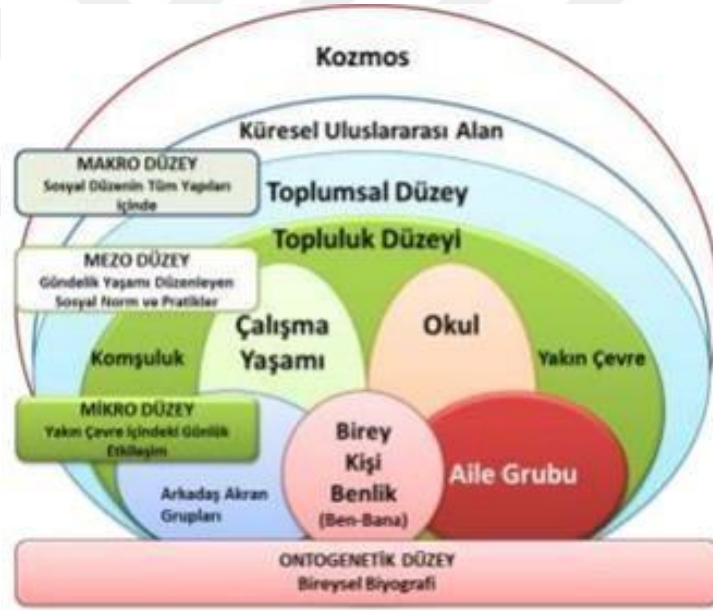
Çocukların, kadınların ve yaşlıların daha yoğun ve sık bir şekilde şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Şiddetin doğmasının nedenlerini açıklamaya çalışan birçok model bulunmaktadır. Bu modeller arasında ekolojik model yaygın biçimde kullanılmaktadır. Ekolojik modelde, şiddete sebep olan bireysel, durumsal ve sosyo-kültürel etkenler temel alınmaktadır (Polat, 2016: 17).

Ekolojik model bağlamında şiddeti etkileyen faktörler incelendiğinde şu sonuçlar çıkmaktadır: Biyolojik ve demografik faktörler, istismar tarihi, eğitim, madde bağımlılığı bireysel faktörleri (mikro) oluşturmaktadır. Aile ve ortaklar, şiddetin yakınlığı ve kabul edilebilirliği ilişkiler (mezo) faktörüne, şiddet kurumları, mahalle, geçici topluluklar, sosyal doku / kültürel destek kaybı, sosyal izolasyon topluluk faktörüne (eko) ve şiddetin kültürel kabulü, sosyal güç uyuşmazlığı, kültürel kısıtlamaların kaybı ise toplumsal faktöre (makro) karşılık gelmektedir (Morris, 2007: 12).

Ülke ve dünya gündeminde geniş yer tutan kadına yönelik şiddet kavramı, kadınların mevcut şiddet eylemlerinin mağduru olarak ön plana çıkarılmasını ifade

eden bir yaklaşımı temsil etmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kavramı kadınların yanı sıra erkek yetişkinlerin ve erkek çocuklarının da başta cinsel şiddet olmak üzere toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz kalabileceklerini ifade etmektedir. Bu kavram, şiddet türlerinin/eylemlerinin cinsiyete dayalı tüm biçimlerini kapsamaktadır (Uluocak vd., 2014: 370). Kadına karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin tanımı ise “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen, cinsiyet temelli şiddet” olarak yapılmıştır (Başar ve Demirci, 2015: 42). Ekolojik modelde, kadına karşı şiddetin toplumsal çevrenin farklı tabakalarındaki unsurların birbiriyle etkileşmesinden kaynaklandığı savunulmaktadır (Polat, 2016: 17).

Şekil-1: Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddetin Ekolojik Bir Modelde Boyutları

Kaynak: Uluocak vd., 2014: 371

Şiddet ve kadına yönelik şiddet konularında medya genellikle tartışmanın göbeğinde olmuştur. Medyanın şiddetin yönlendirilmesindeki etkisi tartışılmakta ve medyanın toplum üzerinde etkisi olduğu genel olarak kabul görmektedir (Palabıyıklı, 1997: 193).

Medya şiddetinin, şiddet içeren ve saldırgan davranışlar üzerindeki etkisine dair araştırmaların çoğu kurgusal televizyon yayınlarında ve filmlerde sunulan

şiddete odaklanmıştır. Bu yönelimin altında televizyonda çok fazla şiddet içeriğinin olması ve modern hayatta televizyonun ve filmin önemli bir yeri olması yatmaktadır. Nitekim insanlar saatlerini televizyon izleyerek geçirmektedir. Yapılan araştırmalar tutarlı ve açık bir şekilde televizyondaki şiddetin şiddet içeren ve saldırgan davranışlarda artışa neden olduğunu ortaya koymuştur (Huesmann ve Taylor, 2005: 1-4). Ancak televizyondaki şiddet olaylarının tümü kurgusal formatlarda gerçekleşmemektedir. Sabah kuşağı programları, haberlerin sunumu genellikle şiddet ve sonrasında ortaya çıkan açıklamalarla doludur. Diğer taraftan internet yeni bir iletişim aracı olarak hayatımızın merkezinde yerini almıştır. Bu nedenlerle medya kavramına ilişkin genel bir çerçevenin sunulması ve medya şiddet ilişkisine ilişkin alandaki düşüncelerin aktarılması gereklidir.

İnternetin hayatımıza girmesi ile birlikte medya kavramının kapsamı genişlemiştir. Bu nedenle medya geleneksel kitle iletişim araçları ve yeni medya olarak iki başlık altında incelenebilmektedir. Radyo, televizyon ve gazete geleneksel kitle iletişim araçlarını oluşturmaktadır. Dijitalleşmeye de atıf yapan yeni medya kavramı, bilgisayarlar aracılığı ile kullanılabilen ve erişilebilen bilgi ve içeriği tanımlamak için kullanılmaktadır (Borg, 2008: 35). Yeni medya ile bağlantılı olarak ortaya çıkan bir diğer medya kavramı ise sosyal medyadır. Sosyal medya ise; kişilerin sınırları belirlenmiş bir sistemde açık ya da yarı açık profillerini oluşturmaya olanak tanıyan, farklı bireylerle bağlantı kurarak diğer kullanıcıların arkadaş listelerini de gösterebilen web tabanlı hizmetler olarak tanımlanmıştır (Toprak, 2009: 29).

Medya şiddetinin saldırganlık üzerindeki etkileri, çeşitli disiplinlerden yararlanan iyi gelişmiş birkaç teori ile anlaşılabilir. Medya şiddetinin altında yatan birçok mekanizma olması nedeniyle konunun tam olarak anlaşılabilmesi için multidisipliner bir yaklaşım gereklidir (Gentile vd., 2007: 20). Bu bağlamda sosyal öğrenme teorisi, bilişsel neo-topluluk teorisi ve genel saldırganlık modeli öne çıkan kuramlardır.

Sosyal (veya gözlemsel) öğrenme teorisi, insanların başkalarını gözlemleyerek yeni davranışlar öğrendiklerini iddia etmektedir. Daha önceki öğrenme teorileri,

fiziksel ödüller ya da cezalar gibi çevresel uyaranlara cevap olarak insanların nasıl davrandıklarını vurgulamıştır. Buna karşılık sosyal öğrenme, insanların çevrelerindeki dünyayı hem etkilediğini hem de ondan etkilendiğini savunmaktadır (HCCC, yy: 1).

Bilişsel neo-topluluk teorisi (olumsuz etki teorisi), ilk kez Leonard Berkowitz tarafından önerilen bir yaklaşımdır. Teoride öfke ve saldırganlık arasındaki bağlantılar araştırılmaktadır. Olumsuz duyguların ve deneyimlerin insanlardaki öfke ve saldırganlığın başlıca nedeni olduğunu öne sürmüştür. Kalabalık, acı, yüksek ses veya hatta sıcak hava gibi olaylar öfkenin ortaya çıkmasına neden olabilecek olumsuz bir etki yaratabileceğini savunmuştur (HRF, 2015).

Genel saldırganlık modeli, önceki modellerden gelen kavramları ve fikirleri birleştiren nispeten yeni bir teoridir. Model, kişi ve çevresi arasında döngüsel bir etkileşim paterni tanımlamaktadır. Model, bireysel ve durumsal değişkenlerin bir kişinin bir durum değerlendirmesini nasıl etkilediğini ve nihayetinde bu değerlendirmeye cevaben gerçekleştirilen davranışı etkilediğini anlamak için özellikle yararlıdır. Girdi faktörlerinin (kişisel ve durumsal), bireyin biliş, etki ve uyarmadan oluşan mevcut iç durumunu etkilediği düşünülmektedir. Bu üç yolun her biri giriş değişkenlerinden etkilenebilmekte ve ayrıca birbirlerini de etkileyebilmektedir (Gentile vd., 2007: 22).

Televizyonun insanların tutumlarını, düşüncelerini ve bakış açılarını etkilediği yönünde birçok teori geliştirilmiştir. Bu teoriler arasında yetiştirme kuramı oldukça ses getirmiştir. Yetiştirme kuramı Gerbner tarafından geliştirilmiştir. Televizyonun izleyicilerin algılarını, inançlarını, tutumlarını ve değerlerini şekillendirmedeki rolüyle ilgili sosyo-kültürel bir teoridir. Teoride medya kuruluşları, mesaj üretimi ve mesajların izleyiciler üzerindeki etkileri temel bileşenler olarak ayrılmaz bir şekilde iç içe geçmiş durumdadır. Bununla birlikte, üçüncü bileşen olan mesajların izleyiciler üzerindeki etkileri, yani uygulama analizi çoğu medya araştırmasının ana odağı olmuştur. Teori kısaca insanların televizyon izlemek için harcadıkları zaman ile izleyicilerin dünya hakkında sahip oldukları inançlar arasındaki ilişkinin arttığı üzerine kurulmuştur. Birincil hipotezi, insanlar ne kadar çok televizyon izlerse dünya

hakkındaki görüşleri de o kadar televizyon tarafından aktarılan baskın anlatıdan etkilenmektedir (Shrum, 2017: 1).

Ayrıca ampirik veriler, medya şiddetine maruz kalmanın gözlemciye saldırgan ve şiddetli davranış riskini arttırdığına dair çarpıcı bir tablo sunmaktadır. Medyanın şiddet içeren davranışlardaki etkisi kısa ve uzun dönem etkiler başlıkları altında analiz edilmiştir. Teorisyenlerin çoğu medyadaki şiddete maruz kalmanın kısa vadeli etkilerinin çoğunlukla hazırlama süreçlerinden, uyarma süreçlerinden ve belirli davranışların derhal taklit edilmesinden kaynaklandığı konusunda hemfikirdir. Hazırlama süreci, beynin sinir ağında, gözlenen dışsal bir uyarıcıyı temsil eden konumdan aktivasyonun yayılmasının, biliş, duygu ya da davranışı temsil eden başka bir beyin düğümünü heyecanlandırdığı süreçtir. Dış uyaran doğal olarak bir bilişe bağlanabilmektedir. Örneğin, bir silahın görünüşü doğası gereği saldırganlık kavramı ile bağlantılıdır. Hazırlanan kavramlar, bunlarla bağlantılı davranışları daha olası kılmaktadır. Medya şiddeti saldırgan kavramlar başlattığında, saldırganlık daha olası hale gelmektedir (Huesmann ve Taylor, 2005: 1-9).

Kitlesel medya sunumlarının gözlemciyi uyandırdığı ölçüde, saldırgan davranış kısa vadede iki olası nedenden dolayı daha olası hale gelebilmektedir: uyarma transferi ve genel uyarılma. Uyarma transferinde, bir duyguyu uyandıran müteakip bir uyaran (örneğin, bir öfkeyi kışkırtan bir provokasyon) sayesinde izleyici olayı daha şiddetli olarak algılayabilmektedir. Çünkü medya sunumu tarafından uyarılan duygusal tepkilerin bir kısmı provokasyon transferi nedeniyle yanlış yönlendirilmiştir. Örneğin, heyecan verici bir medya sunumunun hemen ardından izleyici, bu tür bir uyarılma transferi provokasyonuna daha agresif tepkiler verebilmektedir (Huesmann ve Taylor, 2005: 1-9). Buna karşın, uzun vadeli içerik etkileri biliş ve davranışların gözlemsel öğrenmesinin daha uzun sürmesinden ve duygusal süreçlerin aktivasyonu ve duyarsızlaştırılmasından kaynaklanıyor gibi görünmektedir (Huesmann ve Taylor, 2005: 1-10).

Medyanın fikirlerin, davranışların, değer yargılarının meydana gelmesinde, toplumdaki kültürel ve toplumsal yapının belirlenmesinde güçlü bir araç olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte eleştirel medya çalışmaları kapsamında, şiddete

yönelik davranışın toplum tarafından teşvik edildiği ve başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçlarında temsil edildiği savunulmaktadır. Ayrıca medyanın kadına yönelik şiddeti kışkırttığına veya körüklediğine yönelik konulara odaklanması görece yeni ve önemli bir olgu olarak ele alınmaktadır (Karaca vd., 2017: 139).

Kitlelere hitap eden yayınların sosyalizasyon süreçlerini etkilediği düşüncesi, şiddet-medya ilişkisini ele alan araştırmaların hareket noktasını oluşturmuştur. Albert Bandura, insanlardaki saldırganlığın temelinde şiddete yönelik içsel arzu ya da engellenme durumunda ortaya çıkan saldırganlık dürtüsünün olmadığını savunmaktadır. Bandura, bireylerin saldırgan tutum/davranış gösterme nedenlerini şiddetin toplumsal yönüne de vurgu yaparak üç temel başlık altında analiz etmiştir (akt. Adak, 2004: 29);

- a) Önceki tecrübeleri neticesinde saldırgan davranış/tutumlar kazanmaları,
- b) Saldırgan davranışları/tutumları nedeniyle takdir edilmeleri ya da mükafatlandırılmaları,
- c) Özel toplumsal ve çevresel koşullarca şiddete doğrudan teşvik edilmeleri.

Kitle iletişim araçları, özellikle televizyon, aynı zamanda sosyalleşme araçları olarak da hizmet vermektedir. Çoğu durumda, bireyler film ve televizyon tarafından sunulan modeller aracılığıyla tutumlar, duygusal tepkiler ve yeni davranış tarzları kazanmaktadırlar. Televizyon'daki şiddet, çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Televizyon programları ve aksiyon filmleri maço erkek karakterini idealize etmektedir (Hamieh ve Usta, 2011:6).

İletişim çalışmaları kapsamında ortaya çıkan kuramsal yaklaşımlarda haberin, haberin doğasının, oluşumunun ve kurgu sürecinin, etkilerinin ve etik değerlerinin farklı perspektiflerle ele alındığı görülmektedir (Tekeli, 2016: 130). Genel olarak kadına yönelik şiddetin yazılı basında işleme şeklini analiz eden bu çalışmada, haberin doğası ve işlevine ilişkin bilgi vermenin gerekliliği aşıkardır. Bu noktadan hareketle haberin ne olduğu sorusunun cevabını vererek başlamak yerinde olacaktır.

Haber, genel olarak bir olay ya da bir olgu aracılığı ile ulaşılan, kitle iletişim araçları ya da iletişim kanalıyla dağıtılan bilgi olarak tanımlanmaktadır (Yüksel ve Gürcan, 2005: 57). Haber farklı bir yaklaşımla, kişiyi hayati olarak alakadar eden gelişmeler ile bu gelişmelere dair bilgiler olarak tanımlanmıştır. Kitle iletişim araçları dolaşıma soktukları haberler aracılığı ile okuyucu/izleyicilerini yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası seviyede; sosyal, politik, mali ve kültürel hayata dair gelişmeler hakkında bilgi sahibi yapmaktadır. Haberlerin işlevleri bireyleri konular hakkında bilgilendirmek, eğitmek, eğlendirmek, üzme, sevindirmek, eyleme yöneltmek veyahut bir eylemden vazgeçirmektir (Girgin, 2002: 3).

Haberi esasen bir olay olarak tanımlamak mümkün değildir. Haber olay gerçekleşikten sonra algılanan bir olgu olarak nitelendirilebilmektedir. Haberde olayın kendi sınırları içinde tekrar inşa edilmesi hedeflenmektedir (Tokgöz, 2006: 211). Tokgöz'ün altını çizdiği “inşa etme” konusu önem taşımaktadır. Haber gerçeğe ayna tutmamakta, olayı inşa etmektedir. Haberlerin kurgusunda muhabirlerin de önemli bir rolü bulunmaktadır. Muhabirler yaşanan bir olayı haberleştirirken kurumsal kültürleri doğrultusunda hareket etmektedir. Haber muhabirin elinden çıktıktan sonra masa başında çalışan, oluşturulan metni değiştiren, kısaltan, içeriği ile oynayan istihbarat şefleri/editörler ya da farklı bir kavramsallaşma ile medyakrasinin¹ ürününe dönüşmektedir (Arslan, 2004: 23).

Toplumsal olaylar haber metinlerinde yeniden kurgulanmakta ve bu yolla üretilmektedir. Gerçekliklerin haber yoluyla kitleye iletilmesi olgusu, hakim sınıflar, egemen sosyal kodlar veya egemen hakimiyet ilişkileri kapsamında yeniden hatırlatma işlevini icra etmektedir (Parlak, 2009: 180). Stuart Hall, medyada yer alan haber içeriklerinin açıklayıcısı, değerlendiricisi ve adlandırıcıları konumundaki kişileri “birincil tanımlayıcılar” olarak isimlendirmiştir. Bu kişilerin neyin sorun olduğunu belirlediklerine, sorun olarak belirlenen konulara yönelik tartışmalara yönelik önceden çerçeve sunduklarına dikkat çekmektedir (Arslan, 2004: 28).

¹ Medyakrası: Bu kavram haber oluşumu sürecinin belirleyicisi olan hiyerarşik ve bürokratik bir yapı kapsar.

Bu araştırmanın konusu özelinde bakıldığında ise; kadınlara yönelik şiddetin medyada işlenmesinin konuya ilişkin farkındalık oluşturduğu ve hükümetin konuyla ilgili birimlerinin harekete geçmesinde etkisi olduğu kabul edilmektedir. Diğer taraftan, şiddet haberleri etik değerler dışında üretilebilmekte ve aktarılabilir. Bu durum medya mağduriyeti olarak da adlandırılan ikincil bir mağduriyete sebebiyet verebilmektedir (Tekeli, 2016: 133).

1.2. İnsani Hak İhlali Olarak Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddetin birçok türü bulunmakla beraber insani hak ihlali olarak kadına yönelik şiddet konusuyla genel bir inceleme yapmak yerinde olacaktır. Çünkü kadına yönelik gerçekleştirilen her türlü şiddet eylemi insani hakkı ihlal olacaktır.

Türkiye’de özellikle kadın-erkek eşitliği ve insan haklarına yönelik yapılan yasal düzenlemelerin, uluslararası standartlara uygun hale getirildiğini görmekteyiz. Ancak yapılan tüm düzenlemelere rağmen, “yaşanan mevcut durum çağdaş toplumlarda asla kabul edilemeyecek bazı ayrımcılık ve hak ihlalleri” örnekleri ile doludur (Üner, 2008: 63).

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, insanlık tarihinin biriktirdiği tüm bilginin maksimize olduğu, bu bilginin toplumsal, ekonomik, kültürel alanlarda yaptığı değişikliklerin radikalleştiği yüzyıldır. Ancak insanlık, kadına yönelik şiddet konusunda aldığı önlemler ve geliştirdiği aksiyomlara rağmen diğer alanlara nazaran büyük bir ilerleme kaydedememiştir. Kadına yönelik şiddet, her yüzyılda ve her yerde olduğu gibi kendisini haklı çıkarmanın bir yolunu günümüzde de bulmakta veyahut kültür, politika gibi birçok alanı kullanarak içselleştirilmesini dayatmaktadır. Kadına yönelik şiddet, 1970’lerden bu yana, Amerika ve Kuzey Avrupa ülkelerinden başlayarak, dünyanın birçok ülkesinde kadın hareketinin ana konularından biri olmaktadır (Kılıç 1999: 124).

Kadınlara karşı şiddetin, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka görüş ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuştan ya da başka durumdan bağımsız olarak tüm insanların eşit doğduklarını ilan ettiğini kaydederek, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin bütün insanların onur ve hakları bakımından özgür ve eşit

doğduklarını ilan ettiğini hatırlayarak; "cinsiyete dayalı kadınlara herhangi bir zarar ya da sıkıntı doğurmak amacıyla, özel ya da kamusal hayatta meydana gelebilecek fiziksel, cinsel, psikolojik ya da her türlü davranış, tehdit, baskı ya da özgürlüğün keyfi inhibisyonu" olarak tanımlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler tarafından kadınlara karşı şiddet, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve acı verecek ya da doğuracak bu tür eylemlerin, zorlayıcı ya da keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma tehditleri de dahil olmak üzere, her türlü toplumsal cinsiyet temelli şiddet olarak tanımlanmaktadır" (ICPD, 1994: 45).

4. Dünya Eylem Platformu Konferansı'nda kadınlara yönelik şiddet ve Pekin deklarasyonu genel bir bakış açısından şöyle sıralanmaktadır:

- Aile içi şiddet, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, evde kızların cinsel istismarı, evlilik içi şiddet, kadınlara tecavüz, kadınlara cinsel zarar ve diğer geleneksel şiddet uygulamaları, evlilik dışı şiddet ve istismar;
- Tecavüz, işyerinde, eğitim kurumlarında ve her yerde cinsel taciz ve cinsel zorlama dâhil olmak üzere toplumda meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve satın almak ve satmak zorunda;
- Fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, nerede ve ne şekilde olursa olsun, devletin neden olduğu ya da kınadığı;
- Kadınlara karşı şiddetin diğer türleri arasında, silahlı çatışma durumlarında, özellikle cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve zorla hamilelik durumlarında, kadınların insan hakları ihlalleri sayılabilmekte;
- Kadınlara karşı şiddet ayrıca zorla kısırlaştırma ve alçalma, zorla/zorlamalı kontraseptifler, kız öldürme ve pre-Natal cinsiyet seçimi içermektedir (ICPD, 1994; T.C. Başbakanlık, 1996).

Kadına yönelik şiddet sağlık hizmetlerinden yararlanma verilerine bakıldığında da kendini tüm çıplaklığıyla göstermektedir. Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO),

“Kadın Sağlığı Sorunları” (WHO 2002) arasında sıralanmaktadır. Kadına yönelik Şiddetin sosyal bir konu olduğunun en net göstergelerinden biri olması bakımından sağlık hizmetlerinden yararlanma istatistiği önemli bir yargıya varma aracı olarak durmaktadır (Salaçin ve Demiroğlu, 2006: 49).

Sağlık alışanları, Şiddet kurbanlarına tıbbi destek ve tıbbi danışmanlık sağlayacak konumdadır. Doktorların, hemşirelerin ve ebelerin tedavideki rollerinin yanında; savunuculuk, danışmanlık, eğitim ve bakım konularında da kadınların, ailenin ve toplumun sağlığını korumak ve geliştirmek için gerekli olan iyileştirme işlevleri de bulunmaktadır. Ancak, birçok sağlık çalışanının Şiddete maruz kalan kadınların tanımlanması ve sorumluluğu konusunda yeterli eğitimleri bulunmamaktadır. Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN) göre, hemşireler ve ebeler Şiddet sorunu için uygun değildir, kurumsal politikalar ve kişisel faktörler nedeniyle sorumluluklarını yerine getirememektedir (ICN, 2001).

Kadına yönelik Şiddet aynı zamanda sosyolojik bir olgudur. Aile içi ilişkiler, ataerkil toplum yapısı, toplumsallaşma, adalet sistemi, kültürel ve toplumsal normlar bu başlık altında ele alınabilecek temel unsurları oluşturmaktadır.

Ampirik sosyal araştırmaların başlangıcından bu yana erkek cinsiyet ile suçluluk arasında güçlü bir bağlantı olduğu görülmüştür (Hadjar, vd., 2007: 35). Heck ve Walsh ayrıca daha sonra doğanların ilk doğanlardan daha fazla Şiddet uygulama ihtimaline sahip olduğuna ilişkin kanıtlar sunmaktadır. Bu bulguların ardındaki sosyal mekanizmaların, ilk doğanların daha yüksek düzeyde ebeveyn kontrolü yaşaması ve ebeveynleriyle daha derinlemesine zdeşleşebilmeleri olduğu değerlendirilmektedir. Büyük ocukların kardeşleri karşısında ebeveyn rolü oynamalarından ötürü ebeveyn normlarını daha çok benimsedikleri düşünülmektedir (Hadjar, vd., 2007: 38).

Şiddet, cinsiyet ve cinsel ilişkiler etrafındaki kültürel normlar sadece bireysel düzeyde ortaya çıkmamakta, aynı zamanda aile, toplum ve medya dahil daha geniş sosyal bağlamda da yeniden uygulanmakta veya uygulanmamaktadır (Niaz, 2002: 177). Bir kültürel veya sosyal grup içindeki davranış kuralları/normları Şiddeti teşvik

edebilmektedir. Farklı kültürel ve sosyal normlar farklı şiddet türlerini desteklemektedir. Örneğin, erkeklerin kadınları fiziksel yollardan kontrol etme ya da disipline etme haklarına sahip olduğu inancı, kadınların eşler/partnerler tarafından şiddete karşı savunmasız kalmasına neden olmakta ve kızları cinsel istismar riskine sokmaktadır. Aynı şekilde, cinsel şiddet de dahil olmak üzere, özel bir mesele olarak şiddeti kültürel olarak kabul etmek dış müdahaleyi engellemekte, şiddetten etkilenen kadınların konuşmalarını ve destek almalarını önlemektedir. Birçok toplumda, cinsel şiddet mağduru olanların kendilerini damgalanmış hissetmeleri bu vakaların raporlanmasını engellemektedir (WHO, 2009: 4).

Erkeklerin kadınlara uyguladıkları şiddetle ilgili olarak sosyal öğrenme kuramı ile güç kontrol teorisi ön plana çıkmaktadır. Sosyal Öğrenme Kuramı, toplumsal cinsiyetin sosyalleşmesini, erkeklerin ve kadınların davranışlarını, birbirlerinden nasıl öğrendiklerini ve sosyal çevrenin insanları belirli şekillerde nasıl etkilediğini açıklamayı amaçlayan, davranışçı bir yaklaşımdır. Güç Kontrol Teorisi ise, şiddet yanlısı bir kişinin bilinçli olarak başka bir kişi üzerinde kontrol/güç sağlamak ve uygulamak için şiddet tekniğini kullandığını göstermektedir (Hamieh ve Usta, 2011: 5).

Sosyal öğrenme kuramı hakkında bilgi vermeden önce, kuramın temelini oluşturan toplumsallaşma kavramı faydalı bir uğrak noktası olacaktır. Toplumsallaşma, çocukların içinde buldukları toplumun üyeleri olabilmeleri; bir diğer deyişle ailenin, akrabaların, komşuların, bir şehrin ve bir milletin parçası olduğunu öğrenmesi olarak tanımlanmaktadır. Çocuklar büyürken etraflarında bulunan kişilerle kurduğu etkileşimin bir sonucu olarak, onların davranışlarına benzer davranış kalıpları geliştirmektedir. Bu yolla bağımsız/özgün bireyler yerine bir toplumun üyesi olan, diğerlerinden farklı ancak toplumla benzerlik gösteren bireyler haline alabileceklerdir (Dilmen ve Öğüt, 2010: 237).

Birçok bilim adamı toplumsallaşmayı ve kültürü erkeklerin kadına yönelik şiddet davranışını açıklayan en önemli faktörler olarak belirlemektedir. Sosyal Öğrenme Kuramı, toplumsal cinsiyetin toplumsallaşmasını incelemekte ve insanların gözlem, taklit ve modelleme yoluyla öğrendiklerini iddia etmektedir. Bu düşünce

okulu şiddetin, toplumsallaşmanın bir sonucu olduğunu savunmaktadır. Erkeklerin kültürel ve toplumsal beklentilerinin kadınlar ile ilgili düşünme ve onlara karşı davranışta bulunma biçimlerini etkilediğini vurgulamaktadır. Erkeklerin sosyalleştirildiği ortam önemlidir. Erkeklerin maruz kaldığı fikirler, görüntüler ve davranış normları davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum temel olarak “sosyalleşme araçları”nın yanı sıra, erkeklerin kadına yönelik şiddet davranışını beslemede ve desteklemede önemli rol oynayan mevcut sistem ve bağlamdan kaynaklanmaktadır (Hamieh ve Usta, 2011: 6).

Erkekler toplumsallaşırken sosyal olarak inşa edilmiş ve yaptırılmış erkek egemenliklerinin kontrolünü sürdürmelerine ve pekiştirmelerine yardımcı olan, erkekler ve erkek çocukları için özel inançlar, normlar ve beklentiler öğretilmektedir. Geleneksel erkek toplumsallaşmasının dayandığı temel, kadınlara dair üç temel inanç unsuruna sahiptir. Birincisi, kadınların erkeklerden daha az değerli veya değere sahip olduğu inancıdır. İkincisi, kadınların erkeklere ait mülk olarak kabul edilmeleridir. Son olarak, kadınlar tekrar daha az değerli olma durumlarını pekiştiren nesnelere (erkekler tarafından nesnelleştirilecekler) olarak görülmeleridir (Bunch, 2005: 3).

Bu sistemlerde, ataerkil ideoloji, kadına yönelik şiddet hakkındaki eşin dövülmesi gibi inançlarını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Birçok durumda, bir kadın erkeklerin mülkü olarak algılanmaktadır. Bu algı, kızların evliliğe zorlanması veya ailenin iyiliği için dövülmesi zengin veya fakir, farklı sınıflar arasında hüküm sürmektedir. Erkekler, erkeklik duygularını pekiştiren ataerkil sistemlerden faydalanmaktadır. Erkeklerin ailelerinde ve çevrelerinde egemen olmaları, kontrol etmeleri, otorite figürleri ve karar vericileri olmaları beklenmektedir (Hamieh ve Usta, 2011: 6).

Şiddet, ağırlıklı olarak ataerkil aile sistemlerinde ve kabile kültürlerinde uygulanmaktadır. Erkeğin hanenin tartışmasız hükümdarı olduğu aile yapısı ve aile içi faaliyetlerin özel olarak görülmesi aile içi şiddete izin vermektedir. Eşlerin dövülmesi ve cinsel saldırı gibi geleneksel şiddet biçimlerinin yanı sıra, bu ülkelerdeki kadınlar ayrıca fuhuş amaçlı kaçırılma ve “namus cinayetleri” gibi suçlara da maruz kalmaktadır (Niaz, 2002: 173).

Başka bir düşünce okulu, cinsiyet kontrolüne dayalı şiddetin nedeni olarak güç kontrolünün rolünü vurgulamaktadır. Feminist düşünürler, aile içi şiddetin toplumsal cinsiyet ve iktidara dayandığını ve erkeklerin kadınlar üzerindeki hakimiyetini ve kontrolünü sürdürme yönündeki aktif girişimlerini temsil ettiğini savunuyorlar. Erkeklerin şiddeti, kadınlara egemen olmak ve üzerilerindeki egemenliklerini sürdürmek için bir araç olarak gördüğü ifade edilmektedir. Bazı feminist düşünürler, erkeğin fail, kadının ise mağdur olduğu şiddet olaylarını cinsiyete dayalı şiddet olarak adlandırmaktadır. Çünkü bu durumun kadınların alt toplumsal statüsünden ve ataerkil bir yapıyı destekleyen inançlardan, normlardan ve sosyal kurumlardan kaynaklandığını kabul etmektedirler (Hamieh ve Usta, 2011: 6).

Erkeklerin partnerleri olan ya da tanımadıkları kadınlara karşı uyguladıkları şiddet türlerine karşı farklı önyargılar bulunmaktadır. Her iki durumda da yasayı ihlal eden erkek büyük ihtimalle tutuklanmaktadır. Tutuklanmaları halinde adalet sistemi içinde iyi ayrı konuma yerleştirilmekte ve oldukça farklı sorumluluk standartlarına tabi tutulmaktadır. Eşine şiddet uygulayan erkeklere, başkalarına karşı aynı şiddeti uygulayan erkeklerden daha az ceza, sonuç ya da yaptırım uygulanmaktadır. Kural olarak cinsiyetçiliğin sosyal yapısı, hükümler, karşılıklar ve istisnaların erkekler için yapılmasını şart koşmaktadır (Bunch, 2005: 3-4).

Genel olarak, aile içi şiddetin ekonomik ya da kişisel nedenleri olduğu gibi, 2015 verilerine göre kadınların TÜİK açısından temel nedenleri şeklinde ifade edilen sebepler de bulunmaktadır:

- Erkeğin ailesi ile ilgili sorunlar (31%)
- Ekonomik sorunlar (21%)
- Erkeğin kendisi için sebepler (21%)
- Kadınlar için nedenler (18%)
- Çocuklarla ilgili sorunlar (12%)

şeklinde gösterilebilmektedir (Önal, 2003: 134).

Şiddet, taciz, tecavüz ve cinayet sadece Türkiye’de var olan sorunlar ve olaylar değil, dünyanın her yerinde yaşanan gerçek problemlerdir. Ülkemiz özelinde bakıldığında son yıllarda kadına yönelik şiddet hem sayısal olarak artış göstermekte hem de şiddet olaylarının vahşeti giderek yükselmektedir.

2007 yılında kayıtlı kadın cinayeti sayısı 1011’dir. Kadın cinayetlerinin en yaygın faili tanıdıkları erkeklerdir. Kadınlar, erkek aklın içini keyfi olarak doldurup boşalttığı ve kadına atfettiği “namus” kavramı cinayetlerine kurban gitmektedir. İçişleri Bakanlığı Güvenlik ve Jandarma teşkilatı verilerine göre, 2001-2004 yılları arasında 21.268 kadın aile içi istismara uğramış, 10.148 kadın kaçırılmış, 3.366 kadın tecavüze uğramış, 1803 kadın evlilik vaadiyle kandırılmış, 1.371 kadın fuhuş için kaçırılmıştır. Elbette bunlar yalnızca kayıtlı bilgilerden elde edilmektedir. Kaydı bile bulunmayan cinayetler, aile içi taciz vakaları, tecavüzlerin sayısı ne yazık ki bilinmemekte, bu kişilere yardım ulaştırılmamakta ve destek olunamamaktadır. Sadece bilinen ve sayılabilen rakamlara bile bakıldığında kadına yönelik şiddet sorununun ülkemizin en önemli sorunlarından biri olduğu aşikârdır. Şiddete maruz kalan kadınlar genellikle yakınlarından şiddet gördüğünden sayısal veriler kesin sonuç vermemekle beraber aynı veriler tablonun içler acısı olduğunu da tüm çıplaklığıyla göstermektedir. Bir başka sayısal veriye göre Türkiye’de her dört kadından biri fiziksel şiddete maruz kalmaktadır ve şiddet sonucu öldürülen kadınların çoğunun faili eşleridir. Bu elim istatistik aile kurmak, ruh sağlığı yerinde bireyler yetiştirmek, saygılı kişilerin oluşturduğu bir toplum olmak gibi temel insani ve toplumsal görevleri yerine getirmekte yetersiz ve hatta başarısız bir toplum olduğumuzu göstermektedir. Üretilen çarelerin yetersiz kaldığı anlamına da gelen bu veriler yönetim, yasalar, eğitim gibi temel unsurlardaki eksiklikleri de gözler önüne sermektedir. Diğer rakamsal sonuçlara bakıldığında (Özdemir vd., 2009: 113);

Tecavüzlerin %50’sine 18 yaşın altındaki çocuklar uğramakta, bu oranın %10’unu erkek, geri kalanını ise kız çocukları oluşturmaktadır. Her dört kızdan biri cinsel tacize uğramakta 7-9 yaş arası çocuklar cinsel şiddete maruz kalmaktadır. 5-10 yaş arası çocukların %55’i, 10-16 yaşları arasındaki çocukların %40’ı ensest kurbanlardır. Cinsel saldırganların %75’i tanıdık kimselerden gelmektedir. Ensest

olaylarında, faillerin %50'si anne-babalar kalanını da amca, kayınbirader, büyükbaba oluşturmaktadır.

Kadın Dayanışma Vakfı tarafından 1995 yılında Ankara'daki gecekondularda yaşayan kadınlara yönelik araştırma kadınların %97'sinin kocaları tarafından saldırıya uğradığını ortaya koymaktadır. 1996 yılında orta ve yüksek gelir grubundaki ailelerin katıldığı bir çalışmada, kadınların %23'ü eşlerinin onlara karşı şiddet kullandığını, ancak belirli şiddet biçimleri ile ilgili sorular sorulduğunda bu %71'e yükseldiği görülmektedir. Başka bir çalışmada, kadınların %58'i sadece kocalarının, nişanlısının, kardeşlerinin değil, aynı zamanda kadın akrabalarının da dahil olduğu kocalarının ailesinden de aile içi şiddete maruz kalmaktadır. Orta ve üst sınıf kadınların %63.5'inin cinsel tacize maruz kaldığı tespit edilmiştir. Türkiye'nin kuzeybatısındaki Bursa halk sağlığı merkezlerinde yapılan bir ankette kadınların %59'unun şiddet kurbanı olduğu ortaya çıkmıştır (Dişsiz ve Şahin, 2008: 78).

1990 ile 1996 yılları arasında Mor Çatı tarafından yapılan araştırmada kadınların %88,2'sinin şiddet içeren ortamlarda yaşadığı ve kadınların %68'inin eşleri tarafından dövüldüğü görülmüştür.

Ankara'da yapılan bir başka araştırmaya göre, kadınların %64'ü eşlerinden şiddet görmekte, şiddet sonrası %12'si eşlerinden ayrılmaktadır. Bunun yanında kadınların %60'ı eşleri tarafından istemedikleri cinsel ilişkiye zorlandığını, tecavüze maruz kaldığını söylemektedir. Güvenlik Genel Müdürlüğü'nün ve Jandarma Genel Komutanlığının verdiği bilgilere göre, 2010'un ilk 7 ayında Türkiye'de işlenen kadınlara karşı işlenen suçlarda büyük bir artış olduğu görülmektedir (Akers, 2000: 53).

2010 yılının ilk 7 ayında 226 kadın öldürülmüş, aynı dönemde 478 kadına tecavüz edilmiş ve 722 kadına tacizde bulunulmuştur. Bunun yanında 6423 kadına aile içi şiddet kapsamında şiddet uygulanmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, son beş yılda tecavüz ve taciz gibi cinsel taciz suçları %30 oranında artmıştır. Buna göre 2006 yılında 528 kadına tecavüz edilmiştir. Bu sayı

2007 yılında 473, 2008 yılında 577, 2009 yılında 624 olarak kayıtlara geçmiştir (Salaçin vd., 2009: 67).

2005 ve 2010 yılları arasında 100.000'den fazla kadın cinsel saldırıların kurbanı olurken, %40'ının şikâyetçi dahi olamadığı tahmin edilmektedir. Şikâyetçi olamamanın temel nedeninin korku olduğu açıktır. Şikâyetçi olamayanların oranı göz önünde bulundurulduğunda TÜİK verilerinin gerçeğin sadece yarısını gösterdiği anlaşılmaktadır. Yayınlanan rapora göre Ocak 2009 yılında kadınlara yönelik şiddetin en yüksek oranda olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu ve İç Anadolu'dur. Marmara'daki en düşük oran %9 ve Kuzeydoğu Anadolu'daki en yüksek oran

%29'dur. Fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %42'dir ve 40-59 yaş grubu şiddet raporlarında en sık rastlanan yaş grubudur. Aynı rapor eğitim düzeylerine göre ilköğretim mezunlarının %56'sının, lise ve üniversite mezunlarının %32'sine yakınının şiddete maruz kaldığını göstermektedir.

İstismar karşısında çaresiz kalmanın nedenleri arasında %35 oranla ekonomik ve sosyal mahrumiyet bulunmaktadır. %8'ini evlilik dışı gebelikler, ya da çocuk sahibi olmak, ebeveynleri tarafından reddedilmek, %3'ünü istenmeyen evliliklere zorlanmak gibi nedenler oluşturmaktadır. Eşleri tarafından taciz edilen kadınların oranının %83 olduğu raporlarca gösterilmektedir.

1994 yılı Aile ve Sosyal Bilgiler Genel Müdürlüğü tarafından aile içi şiddetin nedenleri ve sonuçları üzerine yapılan araştırmalara göre Türkiye'de aile içinde şiddetin çok yaygın olduğu gözlenmektedir. Ailelerin %34'ünde hane içindeki kadınlar fiziksel şiddete, %53'üyse sözel şiddete maruz kalmaktadır. Araştırmaya göre çocuklara fiziksel şiddet oranı %46 civarındadır (Piar-Gallup, 1992: 96).

Kadınların en önemli sorunlarından biri olan tecavüz sadece ülkemiz değil dünya için de büyük bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, ABD'de kadınların aile içi şiddete maruz kalma oranı %20, Avrupa'da %40 geriye kalan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde ise %50'nin üzerindedir. Bu rakam Türkiye'de %58 civarında (2010 yılı) bulunmaktadır (Kocacık, 2004: 75).

TÜİK verilerine göre, “90’lı yılların sonu 2000’li yılların başlarında Türkiye’de 15 yaş üstü kadın nüfusu 22 milyon 849’dur ve 1999 yılında 6 milyon 853 bin kadın çeşitli faaliyet kollarında istihdam edilmektedir. Kasım 2009 itibariyle 15 yaş üzeri kadın nüfusu 3 milyon 648 bin artarak 26 milyon 317 bine ulaşmış, istihdam edilen kadın sayısı da 6 milyon 851 olarak kaydedilmiştir. Buna göre, 1999 yılında kadınlar için %30 olan işgücüne katılma oranı 2009 yılı sonunda %26’ya düşerek 4 puan gerilemiştir. Kadınların işgücüne dâhil olamamalarındaki en büyük neden ev işleri ve çocukların sorumluluğunun kadınlara yükleniyor olmasıdır. 2009 yılında işsiz ev hanımı sayısı 12 milyon 101 bin idi” (haberler.com). İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Genel Müdürlüğü’nden alınan bölüm, ADMM’nun raporuna göre oldukça düşündürücü rakamlar ve açıklamalar içermektedir. Dünyada her iki cinsiyetin de sayısal eşitliği göz önüne alındığında, kadın istihdam oranı %50 iken Türkiye’de bu oran %25’e gerilemektedir.

TÜİK verilerine baktığımızda, 2002’den sonra Türkiye’de boşanmaların %24 oranında arttığı görülmektedir. Geçen yıl 114.162 aile boşanmış aynı dönemde evlilikler sadece %16 artmıştır. TÜİK verileri, hane halkı ve yerel yönetimden gelen verilere dayanmaktadır. Bu nedenle doğru göstergeler olmamaktadır. Boşanma ile sonuçlanan vakaların bazıları merkezdeki verilerde yansıtılmadığından, sağlam veri sağlamamaktadır. Bu açıdan bakıldığında en güvenilir ve doğru veriler Adalet Bakanlığı verileridir ve tablo ne yazık ki o verilerde de iç açıcı değildir (Gökulu, 2013: 58).

TÜİK verilerine göre 2008 yılında 99.663 aile dağılmıştır. Adalet Bakanlığı’na göre 2008 yılında 166.389 çift boşanmıştır. Bölgesel istatistik verilere göre Ege’de boşanma oranı %20, Doğu Anadolu’da %36, Güneydoğu Anadolu’da %40’dır. 2000’lerin başından itibaren dünyanın birçok ülkesinde boşanma eğilimi tersine dönmüş, ABD ve Kanada’da boşanma oranları son on yılda azalma göstermiştir (Radikal yazarı Koray Çalışkan). Boşanma sayısının artması da elbette toplumsal bir soruna işaret etmektedir; ancak kadına yönelik şiddetle birlikte düşünüldüğünde; kadınların zorla evlendirildikleri erkeklerden ayrılmakta kararlı bir tavır sergiledikleri, isteyerek evlenmiş olsalar bile şiddet karşısında yargıya başvurma

sayısının arttığı gibi bir anlamda çıkmaktadır. Ülkemizde olduğu gibi kadının haklarının sınırlı olduğu, kendisini korumasız ve yalnız hissettiği ülkelerde artan boşanma sayıları kadınların meydan okuması olarak da okunabilmektedir (Önal, 2003: 48).

Yukarıdaki veriler, Türkiye’de kadının layık görüldüğü konumun noksanlığını rakamsal verilerle ortaya koymaktadır. İlgili veriler, sorunu erkek egemenliğinin şimdiye kadar çözemediği gibi bundan sonra da çözemeyeceğini göstermektedir. Kadınların sorunlarını çözmek için kolektif çalışmaların artırılmasının gerekliliği böylece tekrar tekrar gün yüzüne çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddetin son bulması için coğrafyada yaşayan herkesin, her kurumun elini taşın altına koyarak sorumluluk alması gerekmektedir. Sağlıklı bir toplumun yapı taşı olan sağlıklı çekirdek ailelerin haklar ve sorumluluklar bakımından eşit bireylerle kurulabileceğini göstermenin, bilinci bu şekilde işlemek ve değiştirmenin kadına yönelik şiddetin sonlanmasında en etkili silah olacağı açıkça görülmektedir (Özberk, 2008: 49).

Bianet’in düzenli olarak yayınlanan şiddet çetelesi 2011 Kasım - 2012 Kasım verilerine göre Türkiye’de kadınlara yönelik şiddet, taciz ve tecavüz vakalarında bir azalma yaşanmamaktadır. Medya haberlerine göre, erkekler 2012 yılında 171 kadın, 12 çocuk, 2 bebek, 5 transseksüel birey ve 13 erkeği çeşitli nedenlerle öldürmüşlerdir. Aile içi şiddet ve tecavüz nedeniyle, 5 kadın ve 1 çocuk intihar ederek yaşamına son vermiştir. Cinayetler ve intiharlar çoğunlukla Marmara bölgesinde İstanbul, İzmir ve Ankara gibi büyük şehirlerde yaşanmaktadır. Kadınlar genellikle eşleri, eski eşleri, kardeşleri tarafından öldürülmektedir. Öldürülen bazı kadınlar şikâyet edip yardım isteyince korunmamaktadır. Katillerin çoğu yakalanmamış, yakalananlar da ceza almadan veya çok az ceza alarak hayatlarına devam etmişlerdir. Yapısallaşan şiddetin sona erdirilmesi, erkek otoritesinin dönüştürülmesi ve sosyal davranışların günün koşullarına uygun olmasıyla mümkündür. Değerlerin barışçıl ve uzlaşma taraftarı olarak kurulması ve hukukun üstünlüğüne göre düzenlenmesi şiddetin azalması için alınabilecek hukuki, toplumsal, bireysel önlemlerin başında sayılabilir (Üner, 2008: 76).

2005 yılında 141 kadına tecavüz edilmiş, 8 çocuk (2'si hamile), 133 kadın taciz edilmiş ve 77 çocuk tacize uğramıştır. Kadınlar ve çocuklar, onlara en yakın erkekler tarafından taciz edilip, tecavüze uğramaktadır. Bunu yapanların çoğu ya ufak tefek cezalar almış ya da hiç ceza almayarak kurtulmuş, topluma yeniden karışmıştır. Yine geçen yıl kadınların tecavüz ve şiddete karşılık vermesi sonucunda 5 erkek öldürülmüş, 3 erkek yaralanmıştır. Bu erkekler genellikle babalar, eski eşler, eşlerdir. Ayrıca Türkiye'de 2012 yılında 5 adet trans birey cinayeti kaydedilmiştir. Anlaşılacağı üzere her ne kadar şiddetten en çok etkilenenler kadınlar olsa da şiddetin yönü sapabilmekte, her an herkesi hedef alabilmektedir. Yasalarla müdahale edilmeyen şiddet vakaları tüm bir toplumu etkilemektedir. Şiddete uğrayanlar farklı kültür, ırk, cinsiyete mensup olsalar da şiddetin mağduru olmak bakımından eşittirler. Şiddet karşısındaki eşitliğin yasalar, hukuk önünde eşitlik olabilmesi ancak otoritelerin, kanaat önderlerinin müdahalesi ile mümkündür (Salaçin ve Demiroğlu, 2006: 65).

Güvenlik Genel Müdürlüğü'nün resmi kayıtlarına göre, Şubat 2010 ve Ağustos 2011 tarihleri arasında 19 ay içinde, 78 bin 488 aile içi şiddet vakası yaşanmıştır. İlgili tarih aralığında yaşanan şiddet olaylarında 11 kadın öldürülmüş, 3 kadın ciddi şekilde yaralanmıştır. 2011 yılında basına yansıyan tecavüz vaka sayısı 161'dir. Bunlardan 59'unu 18 yaş altı çocuklar oluşturmaktadır. Elbette ki basına yansımayan birçok tecavüz, taciz, cinayet haberi de mevcuttur. Bir eylemin basına –burada kastedilen ana akım medyanın sözcülüğünü yapan basındır- yansması ideolojik bir konudur. Ana akım medyanın sürdürücüsü olduğu ideolojinin altını kazan, bu ideolojiyi zedeleyen haberlerin gündemde tutulması söz konusu bile olmamaktadır. Neyin haber olup olmayacağı, hangi eylemin dilinin nasıl kullanılacağı belli bir siyasi otoriteyi güçlendirmenin ve sürdürmenin, ilgili otorite ve ideolojisinin yerini pekiştirmenin ve propagandanın aracıdır. Kadına şiddet, çocuk tacizi, kadın, trans cinayeti gibi haberlerin dili kınayıcı, lanetleyici olmanın yanında çözüm önerileri getiren bir dil olarak seçilebileceği gibi, olmuş bir eylemi olduğu gibi aktarmaktan başka bir vazifesi olmayan bir dil de seçilebilir. Medyanın seçtiği dil toplumsal davranışı, toplum algısını belirlemektedir.

1.3. Kadına Şiddet Türleri

Kadına yönelik şiddet; fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik olarak her türlü zarar ya da ağrıya neden olabilecek eylemler bütünüdür. Kadın, bir şey yapmak zorunda bırakılmak ya da yapmak istediği bir şey yapmaktan engellenmiş olmak, bir yere kapalı tutularak başka biri tarafından tehdit ediliyor olmak türlerinde şiddete maruz kalmaktadır. Bir kadın bu tür şiddet biçimlerinden herhangi birine evde, kapalı tutulduğu herhangi bir mekânda, sokakta ya da çalıştığı kurumda maruz kalabilmektedir. Kadınlara her nerede olurlarsa olsunlar, zarar veren bu tür eylemlerin tamamı kadına yönelik şiddetin türevleridir (Kocacık, 2004: 49).

1.3.1. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet, duygusal şiddet olarak tanımlayabileceğimiz, görünür fiziksel yaralar bırakmayan, nesnesini psikolojik unsurlarla şiddet uygulayıcısına mahkûm bırakan şiddet türüdür. Psikolojik şiddet, fiziksel bir yara ya da iz bırakmadığından bu şiddet türünün uygulayıcılarının şiddet olarak görmedikleri bir şiddet türüdür. Oysa en az fiziksel şiddet kadar derin ve kalıcı izler bırakabilmektedir. Özellikle zihinsel ve davranışsal bozukluklara sebep olabilmesi psikolojik şiddetin en ağır sonuçları arasında gösterilebilir. Psikolojik şiddete maruz kalmış kadınlar gördüğü şiddetin ardından derin travmalar ve buhranlar yaşayabilmektedir. Aşağıdaki örneklerden biri veya birkaçı oluşursa, kalıcı hale gelmemesi için çözüm yolları araştırılması gerekmektedir;

- Kadına yüksek sesle bağırarak
- Durduk yere hakaret etmek
- Hiç sebep yokken aşağılamak
- Başka kadınlarla karşılaştırmak
- Kadını ölümlerle ve başka şeylerle korkutmak
- Kadını kıskanmak

- Ne giydiğine, nereye gittiğine, kiminle buluşacağına karar vermek
- Kadınlara veya çocuklara zarar vermeye, öldürmeye tehdit etmek
- Diğer insanlarla ilişkileri sınırlandırmak
- Kendini geliştirmeyi önlemek
- Yaşadığı şiddeti görerek mutlu olmak
- Kültürel farklılıkları reddetmek, onları bastırmaya çalışmak veya bu nedenle kötüye kullanmak (Nazi, 2002: 54).

1.3.2. Sembolik Şiddet ve Ayrımcılık

Bourdieu, neredeyse bilinçsiz bir şekilde oluşan sessiz modları, günlük alışkanlıklarda ortaya çıkan kültürel ve toplumsal egemenliği, sosyal ilişkilerde güç ilişkilerinin dinamiklerini ortaya çıkarmak ve açıklamak amacıyla sembolik şiddet kavramını geliştirmiştir. Sembolik şiddet, temel olarak egemen olan sosyal ajanlara düşünce ve algı kategorilerinin dayatılmasıdır. Bu, egemenlerin eylem yapılarını sürdürme eğiliminde olan bilinçdışı yapıların bir araya gelmesidir. Bireylerin eylem ve bilgi yapılarına dahil edildiğinden ve toplumsal düzenin meşruiyet yelpazesini empoze ettiğinden dolayı sembolik şiddet bazı yönlerden, fiziksel şiddetten daha güçlüdür. Sembolik şiddet olgusu, insanları (zaman zaman rızalarını kuşatmak suretiyle de) sınırlandırma, belirleme ve farklı kategorilere ayırarak bir düzene sokma içeriklerine sahiptir (Özsöz, 2014: 290).

Görünmeyen şiddet olarak da isimlendirilebilen simgesel şiddetin temellerine, bir diğer deyişle neyin şiddet ya da neyin yasal/yasadışı olduğu sorularına cevap verebilecek tek güç onu tanımlayan iktidardır. Şiddet mefhumunun kontrolden çıkmış bir biçimde gösterilmesinin önüne geçmede yazılı kuralların önemli bir işlevi bulunmakta, şiddeti kontrol altında tutma yetkisi devlete verilmektedir. Her ne kadar devlet şiddet gösterme yetkisine sahipse de genellikle şiddeti kullanmadan da yönetmeyi başarmaktadır (Özsöz, 2014: 291).

Tarihsel süreçte, bedensel şiddetin gerilerken simgesel şiddetin tırmanışı kaçınılmazdır. Bourdieu'ya göre insanların silahların gücünden ziyade yanlış anlamının gücünden zarar görmeleri ya da engellenmeleri simgesel şiddettir. Egemenlik altındakilerin habitusunu oluşturan yapılar ile egemenlik ilişkilerinin yapısı arasındaki uyum, sembolik şiddetin dayandığı temel kaynaktır. Egemenlik altındaki kişinin egemen olanı algıladığı kategoriler, egemenlik ilişkisi tarafından üretilmekte ve bundan dolayı da egemenin çıkarlarına uygun olmaktadır (Özsöz, 2014: 293).

Bourdieu'ya göre simgesel sistemler, içirme ve dışlama mantığına dayanan sınıflandırma sistemleri olup yaygın/ender, dışıl/eril, bayağı/seçkin gibi sınıflar kurmaktadır. Bu ikili ayrımlar insanların bütün bilişsel etkinliklerinin temelinde yatan ilkel sınıflandırmalar olma işlevine sahiptir. Bourdieu, bu karşıtlıklar ağının arkalarında sosyal düzenin tamamının yatmasından ötürü kabul edilemeyen bütün sıradanlıklarının matrisi olduğunu savunmuştur (Çeğin ve Özpolat, 2016: 687).

Sembolik şiddet, alışkanlığın pratik şemalarında bilincin kontrolü dışında olan ve iradesiz bir tanıma eylemidir. Erkekler ve kadınlar, en önemli olarak kabul edilen sosyal oyunlara (siyaset, sanat, bilim) yönelik farklı eğilimler kazanırlar. Bu, kadınların düşük statüsünü açıklar ve sembolik mübadele ekonomisindeki kadın ve erkek statülerinin eşitsizliğini göz önüne almaktadır.

Ayrımcılığın önyargılardan beslendiği, bir dışlama ve tahakküm mekanizması olduğu düşünüldüğünde, olgunun kuramsal kökeninde tanımlama olan bir çeşit yerleştirme mekanizması olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda ayrımcılığın ortadan kaldırılması için önemli olan, insani ilişkilerin hangi dışlama formları aracılığı ile kurulduğunu ve ayrımcılığın ne tür sistematik tanımlamalar içinde oluşturulduğunu anlamak gerekmektedir (Göregenli, 2008: 1).

Kadınlara karşı ayrımcılık olgusunun tanımlanması gerekmektedir. Bu konudaki en kapsayıcı tanım, bu ayrımcılıkla mücadele eden ve uluslararası belge olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin 1. maddesinde yapılmıştır.

Kadınlar, erkek egemen heteroseksist ideolojinin gereksinimleri doğrultusunda, üretim süreçlerinden, kamusal alandan, eğitimden vb. ayrılmıştır. Kadınların toplumsal yaşantıya erkeklerle eşit bir biçimde katılabilecekleri bu fiziksel ve toplumsal bağlamdan ayrılmaları, kadınları toplumsal cinsiyet rollerinin onlara çizdiği görünmezlik sınırları içinde kalmalarını sağlamıştır (Göregenli, 2008: 7).

Kadınların giyim tarzları, davranış şekilleri, aile ve kamusal alanda sürekli olarak toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumlu olacak şekilde tutulmaya çalışılmaktadır. Diğer taraftan genel kabul gören toplumsal tanımlamaların dışında olmak (evli ya da ev kadını olmamak veya toplumsal normlarla uyumlu bir işte çalışmamak gibi) toplumun kadını gözaltında tutma hakkını neredeyse meşrulaştırmaktadır (Göregenli, 2008: 11).

1.3.3. Fiziksel Şiddet

Kadının vücuduna yapılan her türlü saldırıyı içeren şiddet türüdür. Doğrudan temas veya bir nesne, araç, hayvan veya korkutucu, tehdit edici vücut dili, yüksek sesle ve baskın jest ve jestler ile fiziksel üstünlük kullanımı sergileyen davranışları içermektedir. Fiziksel şiddet psikolojik şiddeti de içinde taşıyan bir şiddet türüdür. Bu haliyle hem bedensel izlere hem de kaçınılmaz zihinsel sorunlara neden olabilmektedir (Aslan, 1998: 15).

Fiziksel şiddetin en yaygın formları ki bu da kaba kuvvetin gözdağı, sözcükler ve yaptırım aracı olarak kullanılması olarak tanımlayabileceğimiz şekilde aşağıda ifade edilmektedir;

- İtme, tokatlama, tekmeleme, yumruklama, dövme, saç çekme, tartı, bükme, süzme, sert bir cisim atma, vb.
- Kesici/dokunma aletleri veya yanan malzemeler (kaynar su, sigara vb.) vücuda, akrabalarına ve eşyalarına zarar vermek/tehdit etmek
- Sağlık hizmetlerinden yararlanmasını engelleyerek vücuduna zarar vermek

- Sağlıksız koşullarda yaşamak zorunda bırakmak
- Onu intihar etmeye zorlamak
- Cinayet
- Çocuk düşük nedenleri (Nazik, 2002: 59).

1.3.4. Cinsel Şiddet

Eğer tanınan ya da tanınmayan bir kişi, kadına rızası olmadan ev ya da iş yeri dâhil olmak üzere herhangi bir ortamda kadına karşı cinsel eylemlerde bulunursa ya da zorlama yoluyla istenmeyen cinsel ifadeler kullanırsa, cinsel zorlamada bulunursa, kadına cinsel şiddet uygulamaktadır (Heisse, 1993: 124).

Cinsel şiddet tanınmayan birinden gelebildiği gibi, kadının eşinden, ailesi içindeki bireylerden, çalışma ortamındaki yönetici ya da diğer çalışanlardan herhangi birinden gelebilmektedir. Tanınmayan bir kişinin uyguladığı cinsel şiddetin tespit edilmesi, şiddeti uygulayan kişinin kimlik tespitini daha zorlu kılarken, tanınan kişilerden gelen cinsel şiddet; gerek fiziksel gerek psikolojik şiddetle birlikte uygulandığından kadının şiddet karşısında duran kurum ve kuruluşlardan çözüm talep etmesini zorlaştırmaktadır. Diğer yandan tanıdığı bir kişiden şiddet, cinsel şiddet gören bir kadının şikâyetçi olması, öz savunma yöntemleri geliştirmesi, tanımadığı bir kişiden cinsel şiddet gören bir kadının bu süreçleri takip etmesinden daha zor olabilmekte, kadın kendini yalnız ve çaresiz hissetmeye daha eğilimli olabilmektedir. Sınırlarını belirlemek, adını koyabilmek, maruz kalan kişinin tanımlamasını sağlamak adına şu eylemlerden herhangi biri varsa cinsel şiddetin var olduğu sonucu çıkarılmaktadır (Kocacık, 2004: 79):

- Kadının istemediği bir yerde, istemediği bir zamanda, istemediği şekilde cinsel ilişkiye girmeye zorlanması
- Sözlü olarak (cinsel şakalar, teklifler, cinsel içerik görselleri, sözlü eylemler) veya fiziksel olarak (Pornografik görüntüleri takip etmeye zorlamak)

- Tecavüz
- Zorla uyuşturucu, alkol ya da cinsel ilişkiye zorlamak için uyuşturucu kullanımı
- Cinsel organlara zarar vermek
- Kadının bedenini ve cinselliğini küçük düşürmesi için konuşmak
- Cinsel özellikler açısından diğer kadınlarla karşılaştırma
- Zorla çocuk doğurmak/kürtaj
- Sözlü, elle cinsel görüntüler, videolar, dijital ortamlarda mesajlar
- İstenmeyen öpüşme, dokunma ya da okşama gibi cinsel temas durumları
- Erken ve zorla evlilikler (Kocacık, 2004: 79).

1.3.5. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, kadınların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, sosyal faaliyetlere katılması gibi ihtiyaç duydukları ekonomik ve sosyal fırsatlardan mahrum etmek, ekonomik kaynakları ve parayı, yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanmaktır. Kadının toplumda görünürlüğünün azalması en temel gerekçe ekonomik şiddettir. Ekonomik şiddet gören bir kadın domestik işlere mahkûm edilmekte, kabul etmediğinde fiziksel ve psikolojik şiddete de ekonomik şiddetin beraberinde maruz kalabilmektedir. Bu tür şiddetin ortak örnekleri (Salaçin ve Demiroğlu, 2006: 63):

- Çalışmaya izin vermiyor / engelliyor
- Zorla kadın tarafından kazanılan kazanca el koymak, istemeyen bir işte çalıştırmak zorunda bırakmak
- Para vermemek, sınırlı para vermek, çok para beklemek

- Aileyi ilgilendiren ekonomik konularda bilgi vermemek, soru sormadan bu konularda tek başına karar almak
- Para ve kişisel eşyaları götürmek
- İş hayatına kısıtlamalar koymak (iş gezileri, toplantılar, kurslar, katılımın önlenmesi)
- İş bulmayı kolaylaştıran becerileri geliştiren faaliyetleri önleme
- İş yerinde bir etkinlik oluşturarak işten çıkarılmasını sağlamak
- Zorla borç almak, kredi yapmak, garanti vermek
- Zarar veren mülkiyet hakkına sahip olmak
- Aile konutlarında tasarruf ettirmek
- Mirastan payını almak ya da erkek akrabasına aktarmak için ona baskı yapmak (Nazik, 2002: 85).

1.3.6. Tek Taraflı Israrlı Takip

Diğer şiddet türlerine göre hakkında daha az bilgi sahibi olunan, hukuksal yaptırımlarındaki caydırıcılığının neredeyse olmadığı bir diğer şiddet türü de ısrarlı takip şiddetidir. Israrlı takibi gerçekleştiren konumundaki kişi, psikolojik rahatsızlıkları olan, suç ehliyeti olmayan kişiler olabileceği gibi, yargılanabilir, akli eylemleri yerine getirebilen ve akli dengeye sahip kişiler de olabilir. Israrlı takibin en sık rastlandığı alan olan sosyal medyanın dışında ısrarlı takibi yapan kişi eski eş, eski sevgili gibi doğrudan temas kurulmuş kişiler de olabilmektedir. Takip etme, yol kesme, hane yakınlarında sürekli dolaşma gibi kadını doğrudan etkileyen eylemler de ısrarlı takibe örnek olarak gösterilebilmektedir (Gökulu, 2013: 65).

Tek taraflı takiplerin en yaygın takip etme örnekleri aşağıdaki gibi ifade edilebilmektedir:

- Takip etmek, izlemek için

- İstenmeyen ve kalıcı telefon görüşmeleri yapma, mesaj gönderme, mektup veya e-posta gönderme
- İş yerinde ya da evde beklemek, haklı bir nedene dayanmak
- İstek dışında bir hediye göndermek
- İnternet veya sosyal medya iletişim bilgilerini yayınlamak
- Bir kişi hakkında şüpheli söylentiler yaymaya çalışmak
- Duygu sömürüsü gibi vasiyetnameyi etkileyecek eylemler yapmak (bir anlaşmazlık durumunda intihar edeceğini söylemek vb.)

Takip davranışı, bir kişinin korkusunu uyandırmayı, korkutmayı, güvensiz hissetmeyi ve kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Sokakta evde ya da işyerinde, bilgilendirmeden ya da davet edilmeden, her yerde bir hediye ya da çiçeğin varlığı, sürekli olarak hediyeler ya da çiçek alma ya da gönderme, arkadaş çevresi ile iletişim ve bilgi edinme girişimi, kişisel eşyalara zarar verme gibi sürekli takip davranışları örnekleri yer almaktadır (Işık, 2002: 78).

1.3.7. Flört Şiddeti

Fiziksel, cinsel, psikolojik, sosyal ve dijital şiddet içinde sevgilisi ya da ortağı olan kişinin varlığı flört yoğunluğu olarak tanımlanmaktadır. Bu şekilde, erkek tarafından sevgili ya da eşini kontrol etmek ve hâkimiyet mümkün olabilmektedir. Dating 13-23 yaşları arasındaki ilişkilerde başlayan bir şiddet türünü ifade etmektedir. Uzun süre flört şiddetine maruz kalan kadın kendisini zayıf ve güçsüz hissetmekte ve baş edemeyeceği kaygısıyla baş başa kalmaktadır (Özberk, 2008: 78).

Sevgilisi korku uyandırır, kendine olan güvenini ve saygısını zedelemektedir. Başkalarının önünde kendisini küçük düşürür, takma isimler ve alaycı davranışlar, iftira, hakaret, küfür, onlara ne yapmaları ve neler söylemeleri gerektiğini ifade etmektedir.

- “Koruma” ya da “onur” bahanesiyle müdahale etmektedir.
- Kıskançlık davranışı, başkalarıyla ilişkilerin kısıtlanması, başkalarına sır anlatmak gibi psikolojik şiddet uygulamaktadır.
- Tokat, yumruklama, itme, çekme gibi kasıtlı fiziksel saldırılar uygulamakta ayrıca flört yoğunluğu da buna dâhil bulunmaktadır.

Öpüşmeye, cinsel ilişkiye zorlanma veya samimiyet kurmak ya da cinsel yakınlık için ilişki kurmak, istenmediğini bildiği halde zorlamak, ısrar etmezse alkol gibi uyuşturucu etkisi veya başka bir nedenle kadının bilinçsiz bir yerde olduğu zaman cinsel ilişki kurmak, cinsel ilişki sırasında veya sonrasında istenmeyen davranışlar sergileyerek cinsel şiddet gibi davranışların ortaya çıkmasını sağlamak.

1.3.8. Dijital Şiddet

Teknolojik araçlardan herhangi birinin veyahut sosyal medyanın, bir kadının yaptıklarını kontrol etmek, onu rahatsız etmek, baskı ve kontrol mekanizması olarak kullanılması dijital şiddet diye tanımlanabilir. Tek taraflı ısrarlı takibin de en yaygın görüldüğü alan olarak sosyal medyada kadınlar sık sık dijital şiddete de maruz kalmaktadır. Şu maddelerden en az birine muhatap olan kadın, dijital şiddete maruz kalıyor denilebilir:

- İnternet ve/veya cep telefonu aracılığıyla sürekli mesaj göndermek veya aramak, kadınlara cevap vermek, arama yapmak, internet/telefon operatörleri aracılığıyla fotoğraf göndermek, takip etmek ve/veya kontrol etmek, kontrol etmek,
- Zorla ya da gizlice fotoğraf ve/veya kadının görüntülerini çekmek suretiyle, kadını fotoğraf ve/veya video göndermeye zorlamak,
- Kadının rızası ya da rızası olmaksızın, çektiği resimleri ve/veya fotoğrafları yayma ya da yayınlama tehdidinde bulunmak,

- E-posta ve sosyal medya sitelerinde üyelik şifrelerini alarak e-posta kutusu ve sosyal medya hesaplarını kontrol etmek, buradaki bilgileri içeren kadını kontrol etmek,
- Yorumlarında aşağılayan, hakaret ve nefret yayan kadınların sosyal ağ sitelerini takip etmek,
- Telefon veya bilgisayarlarını karıştırmak,
- Dijital şiddetin kadına vermiş olduğu hasar hakkında bilgi toplamak, özel yaşamına ilişkin belgeleri paylaşmak, görüntüleri paylaşmak,
- Web sitesi, blok, internet hesapları yakalamak için, internet adına sahte hesaplar açmak,
- Paylaştığı mesajları cinsel içerikli yollamak,
- Özel mesajlaşma, başkalarıyla sohbet etmek (Kartal, 2008: 141).

1.3.9. Mobbing (Yıldırma)

Çalışılan kurumda genellikle yönetici ve diğer üstler tarafından uygulanan her türlü kötü muamele, aşağılamanın sistematik olarak uygulanmasıyla kişinin maruz kaldığı psikolojik şiddet türüdür. Mobbing tüm diğer türlerinde olduğu gibi cinsiyet ayırmaksızın uygulanan bir şiddet olmasına rağmen az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kadınların daha çok maruz kaldığı bir şiddet türüdür. Gerekçesiye kadınların ekonomik ve sosyal hayata dâhil olmasının böyle ülkelerde yeni yeni gelişmesi olarak gösterilebilir. “Elinin hamuruyla”, “adam gibi eylemek” gibi erkekliği yücelten kavramlar kadının iş hayatında ikinci plana atılmasına, hor görülüp aşağılanmasına neden olmasının yanı sıra, mobbinge de en çok maruz kalan cinsiyet olmasına neden olmaktadır (Özberk, 2008: 40).

1.4. Kadına Aile İçerisinde Uygulanan Şiddet

Kadına yönelik aile içi şiddetin tek bir nedeni bulunmamakla beraber, kadınlara yönelik şiddete neden olan pek çok sebep bulunmaktadır. Birbiriyle

bağlantılı olan karmaşık, sosyal ve kültürel faktörler kadınları şiddete karşı savunmasız kılmakta; kadın ve erkek arasındaki tarihsel ama bir o kadar suni güç dengesizliğinin açık bir göstergesi olmaktadır (Önal, 2003: 86).

Kadın erkek eşitliğinin ön kabul olmadığı, yasalarla güvence altına alınmadığı toplumlarda, kadının sosyal hayatta ikinci planda olması, hane içinde de kadını, kasıt olması zorunlu olmaksızın ikinci plana iter. Kadının toplumda ikinci planda kalması sosyolojik bir vaka iken, hane içinde ikinci planda olması psikolojik bir vaka olarak belirlemektedir. Hanenin kız çocuğu olmaktan anne olmaya doğru uzanan süreçte kadının erkek egemenliği karşısında kendisini yetersiz hissetmesi, başa çıkamayacağını düşünmesi ve buna mahalle baskısının eşlik etmesiyle kendisini erkekle eşit olmayacağına inandırması, kadının sindirilmesine neden olmaktadır. Bir kadının kendisini baba, erkek kardeş ya da eşle eşit olmadığına ikna etmesiyle başlayan şiddet, yukarıda sayılan şiddet türlerinin en az birine maruz kalması anlamına gelir (Biriken, 2008: 77).

Günümüz koşullarında erkek egemen toplumu besleyen ve tetikleyen unsurların başında kadın haklarını destekleyen, gözeten yasa ve yaptırımların yetersiz kalması gelmektedir. Caydırıcılığı olmayan cezalar; sokakta, iş yerinde olduğu kadar evde de kadına şiddetin gizli destekleyicisi olarak yorumlanabilmektedir. Kadınların hane içinde gördüğü şiddeti anında bildirebileceği, şikâyetlerine muhatap bulabileceği mercilerin artırılması; şikâyetin değerlendirilmesinde şiddet uygulayıcısının alacağı cezadan çekinmesini sağlayacak yasaların olması, kadının şikâyetçi olduktan sonra gerek ekonomik gerek sosyal olarak yalnız kalmayacağını devlet, dernek ve vakıflar aracılığıyla teminat altına alınması kadına hane içi şiddetin azaltılması için alınabilecek önlemlerin başında gelmektedir. Babası, erkek kardeşi ya da eşinden şiddet gören bir kadının yalnız kalmak, toplumdaki aforoz edilmek, ekonomik yetersizlikle mücadele etmek gibi yaşamsal kaygılarından uzaklaşmasının yolu haklarının olduğunu bilmek ve bu hakları onunla birlikte gözetmek, güvence altına alacak kurum ve kuruluşların olduğunu öğrenmekten geçmektedir. Aksi halde kadının şiddete razı kalması ve belki

de tüm hayatını şiddete maruz kalarak geçirmesi kaçınılmaz olacaktır. (Arat ve Altınay, 2007: 50)

Çok uzun yıllar aile içi şiddete maruz kalan kadınlar, kimseyle paylaşamadıkları için şiddete sessiz kalmak, boyun eğmek durumunda kalmıştır. Kadın hakları savunucusu dernek ve örgütlenmelerin artması, konunun medyada “haber” niteliği taşımaya başlaması ve sıkça gündeme gelmesi kadınları aile içi şiddet bilincine taşımış ve uzun süren sessizlik yerini yavaş yavaş şiddet uygulayıcısıyla mücadele etmeye bırakmıştır. Ülkemiz özelinde bakıldığında “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın” kurulması, kamu spotlarında aile içi şiddetin kültürümüzün bir ögesi olmadığının vurgulanması, kadın hakları savunucularının oluşturduğu sivil toplum örgütlerinin artması kadına aile içi şiddet bilincinin aşılmasında kuvvetli paya sahiptir (Koç vd., 2010: 73).

Kadına yönelik aile içi şiddet ile eğitim arasında negatif korelasyon vardır. Eğitim düzeyi arttıkça aile içi şiddet azalmaktadır. Elbette buradan eğitilmiş kimselerin şiddete meyilli olmayacağı sonucu çıkarılamaz. Dolayısıyla eğitimi şiddet potansiyeli taşıyan erkek bireylerden değil, şiddete maruz kalma ihtimali olan kadın üzerinden değerlendirmek daha anlamlı olacaktır. Kadının eğitim seviyesi yüksek olduğunda şiddete sessiz kalması, şiddeti içselleştirmesi, şiddeti sanki kendisinden kaynaklanan bir kusurdan kaynaklanıyor olarak düşünmesi ihtimali azalmaktadır. Burada kadının eğitimiyle şiddet arasında spiral denilebilecek bir döngünün var olduğu açıkça görülmektedir. Kadının eğitimde fırsat eşitliği hakkını elinde tutabilmesi eğitilmiş bir ailede yetişmesiyle doğru orantılıyken bu döngüden nasıl çıkılacağı sorusu/sorunu gündeme gelmektedir. Böyle bir döngünün ancak müdahale ile yarılacağı açıktır. Bu müdahale, doğası gereği tüm vatandaşları için eşitliği tahsis etme yükümlülüğü olan devletten beklenmektedir. Devletin yanı sıra kadının eğitimini destekleyici STK, vakıf ve dernekler de benzer bir görevi üstlenerek döngünün başlangıç noktasının keşfinde destekleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Gökulu, 2013: 73).

Şiddet aile içi ya da başka yerlerden geliyor olmasına bakılmaksızın bir toplum sağlığı sorununa işaret etmektedir. Toplumun kendisi bir beden gibi tasavvur

edildiğinde şiddet, giderek alanı genişleyen bir eylem ve davranışlar bütünü olarak kanserli bir hücre gibi düşünülebilir. Bu zararlı hücre kendisini aile içinde göstermekte oradan da topluma yayılarak sirayet etmektedir. Aile içinde gerek fiziksel gerek psikolojik gerek cinsel şiddet gören bir kadının özellikle psikiyatri, jinekoloji uzmanlarının desteğine ihtiyaç duyacağı aşikârdır (Biriken, 2008: 53).

1.5. Töre ve Namus Cinayetleri

Kadına yönelik şiddet kısmen de olsa erkek egemen toplumlarda kabul görebilmektedir. Namus cinayetleri de kadına yönelik şiddetin özel bir formunu oluşturmaktadır. Namus olgusunu bahane ederek işlenen cinayetlerin kökeninde ataerkil toplumsal yapı yatmakta, bu anlayışın kökleri İslamiyet öncesine kadar uzanmaktadır. Bu cinayet türünün oluşmasına zemin hazırlayan kültürel yapılar, örf ve adetler erkek egemen toplum yapısının devam etmesini sağlamaktadır (İnci, 2013: 282-283).

"Namus cinayetleri"nin kökeninde tarım toplumu olmak, yani daha ziyade kırsal kesim kültürü yatmaktadır. Ancak yaşanan yoğun göçler, bu cinayetlerin kentlere de taşınmasına neden olmuştur. Yapılan araştırmalar neticesinde, ülkenin yalnızca belirli bir bölgesinin sorunu gibi görülen "töre ve namus cinayetlerinin" esasen tüm Türkiye'nin sorunu olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunun tek bir bölgeyle sınırlandırılması, bütünü görmezden gelmek anlamı taşımaktadır (TBMM, 2015a: 55).

Namus kavramını bahane ederek işlenen cinayetlerde acımasız töreler gündeme gelmektedir. Töre kavramı, bir toplumca veya bir kesimince benimsenmiş, kabul görmüş, uymak zorunda olunan gelenek, görenek gibi toplumsal kurumlardan kaynaklanan davranış kalıplarını içermektedir. Namus sözcüğünün kökeni eski Yunancaya dayanmakta, yasa, kural manasındaki *nomos*'dan gelmektedir. Bu kelime bir erkeğin sahibi olduğu otlar alan ve bu alandaki hayvanlar anlamında kullanılmaktaydı. Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü ise bir toplumdaki ahlaki kurallara karşı beslenen bağlılık, dürüstlük ve doğruluk şeklinde tanımlamıştır.

Namus ve töre kelimelerinin kökenine bakılınca kural, yasa ve sahiplenme olgusu bulunmaktadır (Dinç vd., 2009:123-124).

Töre olgusu, toplumsal norm olgusu içinde yer almaktadır. Toplumsal değerler ve normlardan sapmalar genellikle sert ve acımasız yaptırımları içermektedir. Ataerkil toplumsal değerlere göre kadının "iffeti", erkeğin namus ve şerefi sayılmaktadır. Dolayısıyla bu yapı, kadın cinselliğine üst düzey bir değer atfetmenin yanı sıra kadına düşük bir statü vermektedir (İnci, 2013: 284).

Başta geleneksel toplumsal yapılarda kültürün etkisiyle gerçekleşen şiddet ve öldürme eylemleri uyumcu saldırganlık çerçevesinde değerlendirilmektedir. Namus ve töre cinayetleri, belirli bir otorite tarafından alınan karar ile maktul ve failin önceden belirlenmesi ile gerçekleşmektedir. Geleneksel sistemler ve otoriteler, kendilerini saldırgan eylem/davranış ve otorite ile kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Bir gruba özgü bir yaklaşım olarak görülen bu tür saldırgan tutumların bireysel ilişkilerde de sıklıkla görülmektedir. Kadın-erkek ilişkilerinde yaşanan saldırgan eğilimler, iktidar sağlamanın bir şekli olarak ortaya çıkmaktadır (Yıldırım, 2018: 7).

Ülkemizde, töre ya da namus bahanesiyle işlenen cinayetlerin nedenleri beş sosyokültürel etmen çerçevesinde ele alınabilmektedir (TBMM, 2015b):

- a) Ataerkil toplumsal yapı,
- b) Hiyerarşiyi ve itaati savunan gelenek / kültürün yaygın oluşu ve yeniden inşa edilmesi,
- c) Kadınlar ile erkeklerin aynı fiziki mekanı paylaşmasını önleyen dinsel ve kültürel inançlar ile gelenekler,
- d) Ailelerin geniş, aşiret, hemşericilik, cemaat ilişkilerinin yaygın oluşu ve bu yapıların birey üzerindeki toplumsal baskısı,
- e) Bu türden yapıların resmi seviyede de kabul görmesi neticesinde politik hayata ve hukukun uygulanmasına yön vermesi.

Tezcan, bir kız çocuğu için "namuslu" olarak değerlendirilmeyen ve cinayete sonuçlanabilen özellikleri şu şekilde sıralamıştır(Tezcan, 2000:241):

- a) Ailesinin istemediği biri ile duygusal ilişki yaşamak,
- b) Evlilik dışı bebek sahibi olmak,
- c) Kocasından ayrılarak bir başkasına kaçmak,
- d) Evlilik dışı/öncesi hamilelik,
- e) Sevdiği bir erkek ile evden kaçmak,
- f) Kötü yola düşmek.

"Töre" ya da "namus" cinayetlerinin bir diğer boyutu ise intiharlardır. Aşiret mensubunun ya da bir grubun bazı durumlarda törenin gereklerini yerine getirmemesi söz konusu olduğu durumlarda, baskıya maruz kalan kadının yapması gereken davranış olarak intihar sunulmaktadır. Törenin yerine getirilmesi içi bazen kurbanı (intihar) bazen aşiret/toplumsal grup üyesine (töre cinayeti) düşebilmektedir. Bu davranış kim tarafından gerçekteştirilirse gerçekteştirilsin, o grubun/aşiretin "namusu temizlenmiş" olmaktadır (Yıldız, 2008: 2011).

1.6.Kadına Yönelik şiddet ve Sağlık Sonuçları

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Kadın Sağlığı Geliştirme Bölümü'nün (1998) kurulmasından sonra kadına yönelik şiddet ve sağlık ilişkisine dair büyük ölçekli çalışmalar yapılarak yürütölmektedir. Birçok ülkeyi kapsayan çok merkezli çalışmalardan elde edilen veriler şüphesiz kadına yönelik şiddetle ilgili istatistik veriler ortaya koymakta, yardıma muhtaç kadınların tespiti ve onlara yapılacak destek konularında toplumda bilinç oluşmasına vesile olmaktadır. İlgili bölümün kurulmasının akabinde ayrıca; kadına yönelik şiddet, askeri çatışmalar, savaşlar, doğal afetler, ortak yaşam alanları, eğitim kurumları, aile ve aile içi şiddet sağlık göstergeleriyle incelenmektedir. Böylece sağlık alanında ilk kez alişılmış yöntemlere göre, epidemiyolojik çalışma bulgularını görme şansına sahip olmaktadır (Çiçeklioğlu ve Saçaklıoğlu, 1996: 15).

Kadına yönelik şiddet 2002 yılında sağlık sorunu olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda, kadına karşı şiddetin mevcut veriler temelinde temel sağlık sorunu olduğunu gösterilmiş ve rapor edilmiştir. Bu veriler ışığında kadına yönelik şiddet, sağlık alanında ilk kez yeni bir boyut kazanmış, sağlık çalışanlarına, mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programlarında şiddete maruz kalan hastaların teşhis edilmesi, planlanması ve desteklenmesi bilinci aktarılmıştır.

Eğitimlerle sağlık çalışanlarına bireysel ön yargılarını sorgulayarak bu hastalarla ilgilenmeyi öğretecek tutum ve davranışlarda bir değişiklik yapılması tavsiye edilme, toplumun öncelikli sağlık sorunlarından kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için öneriler getirilmektedir. Böylece şiddet gören kadınların tedavi olurken hekimler ve diğer sağlık çalışanları karşısında utanç duygusuna kapılmamaları, gerek psikolojik gerek fiziksel yaralarını sağlık çalışanlarıyla tüm açıklığıyla paylaşmaları amaçlanmaktadır. (Vatandaş, 2003: 120).

Kadın Sağlığı Geliştirme Bölümü'nün kurulduğu günden günümüze, üniversitelerin ilgili bölümlerinde büyük ölçekli çok uluslu projeler üzerinde çalışmalar sürmektedir. Bununla birlikte, kadınlara yönelik şiddet ile ilgili olarak sağlık çalışanınca konunun ele alınış biçimi nedeniyle, önerilen muayene yöntemlerinin günlük uygulama üzerine etkisinin birçok ülkede on yıldan fazla sürdüğü gözlemlenmektedir (İşleğen, 2002: 47).

Bu bilgilerin günümüze kadar en önemli yansıması, birçok ulusal ve uluslararası yasal metinlerde kadınlara yönelik her türlü şiddetin önemli bir sağlık sorunu olmasından kaynaklanmaktadır.

1.7. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Kadına yönelik şiddet; fiziksel, cinsel, psikolojik ya da ekonomik olarak her türlü zarar ya da ağrıya neden olabilecek eylemler bütünüdür. Kadın, bir şey yapmak zorunda bırakılmak ya da yapmak istediği bir şeyi yapmaktan engellenmiş olmak, bir yere kapalı tutularak başka biri tarafından tehdit ediliyor olmak türlerinde şiddete maruz kalmaktadır. Bir kadın bu tür şiddet biçimlerinden herhangi birine evde, kapalı tutulduğu herhangi bir mekânda, sokakta ya da çalıştığı kurumda maruz

kalabilmektedir. Kadınlara her nerede olurlarsa olsunlar, zarar veren bu tür eylemlerin tamamı kadına yönelik şiddetin türevleridir (Kocacık, 2004: 49).

1.7.1. Şiddet Sonucu Yaralanma

Türkiye genelinde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık dörtte biri şiddet sonucu yaralanmaktadır. Bu oran kentsel ve kırsal yerleşimlerde önemli ölçüde farklılık göstermemekle birlikte, kentsel yerleşimlerde şiddet sonucu yaralandıklarını söyleyen kadınların oranı %27 iken kırsal kesimde kadınların %21'i yaralanmaktadır. Şiddet sonucu yaralanan kadınların oranı bölge düzeyinde incelendiğinde, Orta Doğu Anadolu bölgesinde en düşük oran %17, İstanbul bölgesinde ise en yüksek oran %29 olduğu görülmektedir. Batı Marmara, Batı Anadolu ve Akdeniz bölgelerinde kadın nüfusunun yüksek olduğu diğer bölgelerde de şiddet gören kadınların şiddet sonucunda yaralandıkları görülmektedir. Bu bölgelerde, yaşadıkları şiddet sonucunda eşleri tarafından uygulanan fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların dörtte birinden fazlası yaralanmaktadır (www.hips.hacettepe.edu.tr, 2017).

1.7.2. Gebelikte Fiziksel Şiddetin Anne ve Çocukta Kalıcı İzler Bırakması

Hamilelik sırasında fiziksel şiddet; doğumdan önce, doğum esnasında, doğumdan sonraki tüm dönemlerde anne ve bebeğin sağlığını olumsuz etkilemektedir. Gebeliği sırasında şiddete maruz kalan kadının düşük yapma, erken doğum yapma, ölü bebek dünyaya getirme veya sakat çocuk dünyaya getirme ihtimali vardır. Türkiye’de hamile kadınların en az %8’i, hamilelik sırasında partnerlerinin fiziksel şiddetine maruz kalmaktadır. Araştırma sonuçlarında hamilelik sırasında fiziksel şiddet görmenin kent ya da kırsal yaşamla bir ilişkisi olmadığı görülmüştür. Gebelikten önce fiziksel şiddete maruz kalma oranları her ne kadar gebelik sırasında fiziksel şiddete uğrama oranlarına kıyasla fazla olsa da gebelik sırasında şiddet de hala ciddiyetini koruyan oranda devam etmektedir. Gebelik sırasında şiddete maruz kalma oranlarının bölgesel oranlarının okuması yapıldığında, gebelik esnasında fiziksel şiddetin en çok görüldüğü kesim %11’lik bir dilim ile Kuzeydoğu Anadolu’dur (Özberk, 2008: 58).

Araştırma verilerine göre 15-24 yaş grubundaki kadınların diğer yaş gruplarındaki kadınlara göre daha az fiziksel şiddete uğradığı görülmektedir. Burada bahsedilmeden atlanamayacak bir konu istatistiklere yansımaktadır. 18 yaşın altındaki tüm bireylerin yasayla çocuk kabul edildiği ülkemizde ne yazık ki gebelik döneminde şiddet gören kadınlar yaş grubunda 18 yaşın altında çocuklar da bulunmaktadır. Aile içi şiddetten hanenin annesi kadar, hane içindeki diğer kadınların da etkilendiği sonucunu daha derin bir toplumsal iz olan çocukların evlendirilmesi problemini de ne yazık ki gün yüzüne bir kez daha çıkarmaktadır. Başka bir tartışma veyahut tezin gerçekliği olan bu konudan yeniden gebelik esnasında uygulanan şiddet konusuna dönecek olursa 15-24 yaş grubundaki hamile kadınlarının yüzde yedisinin hamilelik esnasında şiddete maruz kaldığı görülmektedir (Çiçeklioğlu ve Saçaklıoğlu, 1996: 48).

Hamilelik sırasında şiddet gören kadınlara dair verilerden bir diğeri eğitim seviyesi şiddet ilişkisidir. En az lisans eğitimi almış kadınların hamilelik esnasında şiddet görme oranı, eğitim seviyesi düşük bir kadının hamilelik esnasında hamile kalmasına kıyasla oldukça düşüktür. Böyle bir istatistik veri; kolaylıkla, eğitilmiş kadının haklarının bilincinde olmasıyla evlilik ya da hamilelik sırasında şiddete maruz kalma arasındaki ilişkinin okunmasına işaret eder. Ancak yine de eğitilmiş bir anne adayının tek başına yeterli olmamaktadır. Zira eğitim seviyesi yüksek hamile kadınlarla eğitim seviyesi düşük hamile kadınlar arasında şiddete maruz kalma oranı Türkiye’de ortalama %11’den daha fazla olarak görülmektedir (Özberk, 2008: 19).

		Gebeliği sırasında fiziksel şiddete maruz kalmış kadınlar	En az bir kez gebe kalmış kadın sayısı
Yerleşim yeri	Kent	8,4	4.095
	Kır	8,1	1.923
Bölge	İstanbul	8,5	561
	Batı Marmara	7,4	536
	Ege	7,9	511
	Doğu Marmara	6,5	574
	Batı Anadolu	10,2	360
	Akdeniz	9,4	502
	Orta Anadolu	8,8	511
	Batı Karadeniz	6,6	587
	Doğu Karadeniz	6,7	454
	Kuzeydoğu Anadolu	10,6	519
	Ortadoğu Anadolu	7,2	455
	Güneydoğu Anadolu	8,9	448
	Yaş	15-24	6,9
25-34		8,0	1.893
35-44		8,9	1.756
45-59		8,5	1.947
Eğitim düzeyi	Eğitimi yok/İlkokul bitirmemiş	10,7	1.251
	İlkokul	9,0	2.921
	Ortaokul	8,9	693
	Lise	5,4	765
	Lisans ve lisansüstü	3,1	387
Refah düzeyi	Düşük	10,9	2.631
	Orta	8,2	1.207
	Yüksek	6,2	2.180
Türkiye		8,3	6.018

Tablo-1: Türkiye Geneli Gebelikte Şiddete Maruz Kalma Oranları

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015

1.7.3. Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet ve Ruh Sağlığı

Kadınlara Türkiye’de uygulanan şiddet ile alakalı İşleğen (2004)’in ortaya koyduğu veriler, anketine görüşülen kadınların ifadelerine dayanmaktadır. Bu kadınların araştırma tarihinden önceki son 4 hafta boyunca akıl sağlığı hakkında sorulan sorular çerçevesinde bilgi vermeleri istenmektedir. Bu bağlamda, kadınlar son 4 hafta içinde yaşadıkları bazı ruhsal sorunlar hakkında bilgilendirilmekte ve aynı zamanda hayatlarının sona erme fikri hakkında sorular sorulmaktadır. Son 4

haftada, zihinsel sorunların yaşanıp yaşanmadığına dair soruların cevaplarına sorun yaşadığı yönünde cevap veren kadınların fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Örneğin, şiddete maruz kalmadıklarını söyleyen kadınların %45'i son 4 hafta içinde mutsuz olduklarını, şiddete maruz kalan kadınların ise %70'i mutsuz olduğunu söylemektedir (İşleğen, 2002: 50).

Herhangi bir şiddete maruz kalmış kadınların verdiği cevaplar incelendiğinde, hayatını sonlandırma fikrini aklından bir kez bile olsa geçirmiş kadınların sayısının göz ardı edilemeyecek bir istatistiğe ulaştığı fark edilmektedir. Türkiye'de, yaşamlarına herhangi bir zaman son vermeyi düşünen kadınların oranı, eşleri veya erkek tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık üç katı olarak gündeme gelmektedir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların kendisini aşağılanmış hissetmesi, yaşamın onlar için anlam ifade eden yanlarının tükenmesi, onları hayatına son verme fikrine kadar götürmektedir. Özellikle geleneksel toplumlarda kadınların şiddetle yalnız mücadele etme zorunlulukları, uygulanan şiddetin kendilerinin suçu olduğu hissine kapılmaları onları yaşamlarına son verme düşüncesine itmektir. Şiddete maruz kalmış olmak kadınları ötekileşmiş hissettirmekte buna bağlı olarak kendisine ve kadınlığına yabancılaştırmakta sonuç olarak da hayatını sonlandırma fikrine sürükleyebilmektedir (Koç vd., 2010: 49).

Orta Anadolu'nun her bölgesinde fiziksel ve/veya cinsel şiddet mağduru 10 kadından yaklaşık 3 veya 4'ü bugüne kadar yaşamlarını sona erdirmek niyetinde olduklarını bildirmektedirler. Şiddete uğramış kadınların uğradıkları şiddet sonucunda yalnızlaşması, toplum nezdinde utandırılmaya mahkûm edilmesi yaşamlarını bitirmekle çözümleneceklerini düşünmelerine, yaşamlarının bir anlam ifade etmediği düşüncesine kapılmalarına neden olabilmektedir (Kitiş ve Bilgici, 2007: 53).

Bir diğer istatistik şehirde yaşayan kadınların, kırdaki yaşayan kadınlara göre şiddet karşısında hayatlarını sonlandırma düşüncesine kapılmasının, hayatlarını sonlandırmasının daha yüksek oranda olduğunu göstermektedir. Kentte yaşayan kadınların fiziksel ve/veya cinsel şiddete uğradıktan sonra hayatını sonlandırma oranı

%19 ve %17'dir. Bu oran, Orta Anadolu dışındaki tüm bölgelerde %10 ve üzeri, Orta Anadolu'da %8 civarındadır. Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların hayatlarına son verme düşüncesini şehirde yaşayanlara göre daha az aklından geçirmesi dinsel etkinin şehirlere göre daha yoğun olması, çekirdek aile yerine geniş ailede yaşamaları olarak yorumlanabilmektedir. Sosyal bilimler arasında bir kıyaslama yapmak gerekirse, şehirlerde psikolojinin, iç ve doğu bölgelerde sosyolojinin dilinin konuşulması, kentle kır arasındaki bir diğer fark olarak yorumlanabilmektedir (İşleğen, 2002: 52).

1.7.4. Şiddetin Kuşaklar Arası Aktarımı

Kadına şiddetin en vahim toplumsal sonuçlarından bir tanesi de şiddetin normalleşmesidir. Şiddetin normalleşmesi toplum genetiğinden aktarılan kronik bir probleme işaret etmektedir. Araştırma kapsamında, şiddetin bir nesilden diğerine aktarılmasına ilişkin bilgiler, kadınların kendileri üzerindeki fiziksel şiddet, annelerinin çocuklukta babaları tarafından şiddete maruz kalmaları ve kadınların çocuklarına fiziksel zararlarla ilgili sorularla ele alınmaktadır. Örneğin, çocuklar ebeveynlerinin birbirlerine karşı şiddet kullandıklarını veya fiziki olarak saldırdıklarını görürse kendisi de ileride kendi eşine karşı fiziki şiddet kullanma eğilimleri geliştirme ihtimali yüksektir (Akers, 2000: 49). Taklit ederek öğrenme özellikle 0-5 yaş arası çocuklarda en belirgin öğrenme biçimidir. Kalıcı davranışlar da yine bu yaşlarda edinilmektedir. Toplumsal sürdürülebilirliğin önündeki en büyük engel şiddet ve şiddetin kuşaklar arası aktarımıdır. Fiziksel şiddet kadar dilsel şiddet de aynı doğrultuda öğrenilebilirdir. Dilin cinsiyet eşitliği zeminine kurulması, özellikle ilköğretim kitaplarında eşitlik vurgusunun yapılması ve eğitimin bu dil çerçevesinde sürdürülmesi şiddetin kuşaklar arası aktarımını sonlandırmak için alınabilecek önlemlerin başında gelmektedir (Gökulu, 2013: 33).

1.8. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Baş Etme Yöntemleri

Şiddete maruz kalan kadınlar yaşadıkları şiddete karşı çeşitli yöntemler geliştirmektedir. Kadınların şiddetle başa çıkma yöntemleri de geliştirecekleri aksiyonlar bakımından önem arz etmektedir. Şiddete fiziksel karşılık vermek, şiddet

uygulayıcından evini, işini ayırmak, evlilik içi şiddette boşanma davası açmak, kadına karşı şiddetle mücadele eden kurum, kuruluş ve derneklere başvurmak, sesini dijital mecralardan duyurarak yardım çağrısında bulunmak kadınların başlıca başvurdukları baş etme yöntemleridir. Birçoğu gönüllülerden oluşmak üzere birçok kurum ve kuruluşta kadınlara şiddet karşısında ne yapabilecekleri konusunda yol gösterilmekte, şiddete maruz kalan kadınlar rehabilite edilerek kendisine ve topluma yeniden kazandırılmaktadır (Salaçin vd., 2010: 19).

Kadınların şiddet görmesi sonucu görülen davalarda şiddete maruz kalan kadın gönüllülerce desteklenmekte, televizyon, gazete ve sosyal medyayla dayanışma ağları örülmekte, büyütülmektedir. Böylece şiddete maruz kalan kadınlar travmalarıyla baş başa kalmadan, yalnızlık hissine kapılmadan sorunlarını çözebilmektedir (Biriken, 2008: 78).

1.8.1. Şiddetin Yakın Çevreye Anlatılması

Kadınların şiddete maruz kaldıklarında geliştireceği yöntemlerden biri de yakınlarına anlatmaktır. Her ne kadar şiddetle baş etme yöntemi olarak en uygulanabilir metot olarak görünse de kadınların %44'ü maruz kaldığı şiddeti yakınlarıyla bile paylaşmamaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlarının neredeyse yarısının uğradığı şiddeti kimseyle paylaşmamasının anlamı çözüm arayışı içine dahi giremedikleri olarak okunabilir. Uğradığı şiddeti bir tür kader olarak gören veyahut bahsettiğinde kendisinin suçlu ilan edileceğini düşünen kadınların oranının bu kadar fazla olması toplumsal çözüm arayışlarına da ket vurmaktadır (Arat ve Altınay, 2007: 63).

Kadınların uğradığı şiddeti başkalarıyla paylaşma oranları da kırsal ve şehirde farklılık göstermektedir. İstatistiklere göre; kırsal bölgede yaşayan kadınların şiddet görme oranı kentsel bölgede yaşayan kadınlara göre daha azdır. ASBP tarafından yapılmış olan “Türkiye’de kadınlar için aile içi şiddet anketine göre kentsel alanlarda yaşayan kadınların %41’i, kırsalda yaşayan kadınların da %55’i uğradığı şiddeti yakınları da dâhil kimseye anlatmamakta veya anlatmamaktadır. Sonuçlar kentli kadınların ya da şiddet uygulayıcı eşiyse eşinin uğradığı ya da uyguladığı şiddeti

%39 oranında ailelerine anlattığını göstermektedir. Bu oran kırsal bölgelerde %29'dur (ASPB, Türkiye'de kadınlar için aile içi şiddet anketi).

Eşleri ya da hane içindeki erkek bireyden cinsel ve/veya şiddet gören kadınların %39'u kendisine yapılan şiddete tanık olanların veya şiddetin farkında olanların hiçbirinin kendisine yardım etmediğini ifade etmektedir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların %19'u ailelerinden yardım almaktadır. Şehirde yaşayan kadınların kendi ailelerinden destek alma oranları kırsalda yaşayanlara göre daha yüksektir (Arat ve Altınay, 2007: 124).

Eşlerinin veya ortaklarının fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlarda, eğitim düzeyi arttıkça ailesinden yardım alan kadınların oranı artmaktadır. Örneğin, şiddete maruz kalan ve lisans ve yüksek düzeylerde eğitim gören kadınların %38'i kendi ailelerine yardım etmektedir. Benzer şekilde, eğitim düzeyi ne kadar yüksek olursa, komşunun yardım etmek istediği arkadaş ve kadınların payı o kadar artmaktadır. Şiddete maruz kalan lisans ve yüksek düzeylerde eğitim gören kadınların %17'si komşulara ya da arkadaşlara yardım etmek istemektedir. ASPB'nin, Türkiye'deki kadınlar için aile içi şiddet anketine göre, şiddete maruz kalmış kadınlar için erkek ailenin yardım talebi, lisans ve yükseköğrenim ile sadece %2 civarında görülmektedir (Çiçeklioğlu ve Saçaklıoğlu, 1996: 89).

Toplumsal cinsiyet rolleri kadının özellikle kırsal bölgelerde eğitim hayatını sürdürmesi önündeki baş engellerden biridir. Kadın rolü gereği domestik işlere yöneltilmekte, eğitim, mutfak, çocuk bakımı gibi ev içi işler için verilmektedir. Bu da kadının hane içi rolünü pekiştirmekte ve eğitimsiz kadın nüfusunu artırmaktadır. Eğitim hayatı en başından engellenmiş ya da yarıda kesilmiş, eğitim hakkı elinden alınmış kadınlar, insan olmakla getirdikleri temel haklarının hiçbirine erişememekte, haklarına sahip çıkamamaktadır. Tüm bunlar da kadınların şiddete boyun eğmesine, sessiz kalmasına neden olmaktadır. Eğitilmiş bir kadın şiddet görüyor olsa dahi bunu kurum ve kuruluşlara bildirmekte, ailesi ya da arkadaşlarıyla paylaşarak onlardan destek almaktadır (Kartal, 2008: 51).

		Kimseye anlatılmayan	Kendi ailesine anlatılan ^b	Erkeğin ailesine anlatılan ^c	Arkadaş/komşusuna anlatılan	Kurum kuruluş ^d	Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadın sayısı
Yerleşim yeri	Kent	41,2	39,4	18,2	26,2	1,3	1.582
	Kır	54,7	28,6	14,7	16,8	1,6	776
Bölge	İstanbul	38,9	40,3	22,7	27,9	1,4	228
	Batı Marmara	40,1	42,0	15,6	25,4	1,7	183
	Ege	40,9	40,4	14,1	27,4	1,0	216
	Doğu Marmara	44,0	37,3	19,7	23,0	0,5	200
	Batı Anadolu	42,4	42,5	18,8	28,8	1,6	171
	Akdeniz	49,3	30,1	14,9	23,3	2,3	207
	Orta Anadolu	43,3	38,2	14,3	21,8	0,8	240
	Batı Karadeniz	45,2	37,5	11,9	22,6	1,8	218
	Doğu Karadeniz	46,1	38,7	24,7	16,3	3,7	142
	Kuzeydoğu Anadolu	58,5	24,3	14,9	15,0	0,4	222
	Ortadoğu Anadolu	53,0	29,3	16,9	15,8	1,2	166
Yaş	Güneydoğu Anadolu	50,6	29,3	14,1	15,3	0,6	165
	15-24	44,3	36,0	17,0	24,9	0,8	162
	25-34	39,5	40,2	19,1	24,0	1,7	672
	35-44	41,0	39,6	18,8	25,4	1,6	683
Eğitim	45-59	51,0	32,2	14,8	22,7	1,0	841
	Eğitimi yok/ ilkokulu bitirmemiş	58,3	26,7	13,6	16,9	1,2	559
	İlkokul	42,1	37,9	18,6	22,6	1,0	1.189
	Ortaokul	43,6	38,8	18,3	27,0	1,4	290
	Lise	32,9	44,3	19,6	35,4	2,9	225
Refah düzeyi	Lisans ve lisansüstü	35,9	48,0	13,1	36,6	2,7	94
	Düşük	49,5	32,4	18,3	20,1	1,7	1.166
	Orta	41,7	38,9	17,1	25,1	1,0	506
	Yüksek	39,5	41,4	16,3	28,2	1,2	686
Türkiye		44,3	37,0	17,4	24,0	1,4	2.358

Tablo-2: Şiddetin Anlatılması

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

Kadınların refah düzeyi arttıkça, kendisine uygulanan şiddete karşı yardım alma oranı da artmaktadır. Bu refah seviyesini ekonomik koşullar, eğitim gibi koşullar etkilemektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın paylaştığı istatistik verilere göre hane içinde kadına yönelik şiddet sistematik ve yaygın olarak

görülmekte olup, şiddetin sıklığını yerleşim yeri, bölge, yaş, eğitim, refah düzeyi gibi faktörlerin etkilediği gözlenmiştir (Kartal, 2008: 70).

1.8.2. Fiziksel Olarak Karşılık Verme

Türkiye’de, eşleri ya da erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kalan kadınların %30’u kendilerini korumak için fiziksel şiddete karşı fiziksel tepki göstermektedir. Bu oran kırsal yerleşimlerde %19 ve kentsel yerleşimlerde %34 olarak istatistiklere yansımaktadır. Şiddete fiziksel tepki, fiziksel şiddete maruz kalan kadınlarda orta şiddette şiddete maruz kalan kadınlardan daha yüksektir (Erbil, 2001: 19).

Bölgeye göre, İstanbul (%49), fiziksel şiddete maruz kalan kadınların payının en yüksek olduğu ve Kuzeydoğu Anadolu (%19) şiddet oranının en düşük olduğu bölge olarak kayıtlara geçmektedir (Vatandaş, 2003: 24).

ASBP tarafından yapılmış olan Türkiye’de kadınlar için aile içi şiddet anketi verilerine göre, fiziksel şiddete maruz kalan ya da ilköğretim bitirmemiş kadınların %20’si fiziksel şiddete yanıt verirken, lisans veya yükseköğrenim alan kadınların yarısından fazlası (%52) fiziksel şiddete yanıt vermektedir. Sonuçlar, fiziksel şiddete maruz kalan kadınların %63’ünün fiziksel şiddete en az bir kez karşılık verdiklerini göstermektedir (ASBP, Türkiye’de kadınlar için aile içi şiddet anketi).

Tablo-3: Fiziksel Şiddete Karşı Kendini Korumak İçin Fiziksel Karşılık

	Eşl/birlikte olduğu erkeklerden fiziksel şiddet görme		Orta şiddette		Ağır şiddette		
	En az bir kez fiziksel olarak karşılık verme	Fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların sayısı	En az bir kez fiziksel olarak orta şiddette karşılık verme	Orta derecede fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların sayısı	En az bir kez fiziksel olarak ağır şiddette karşılık verme	Ağır derecede fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların sayısı	
Yerleşim yeri							
	Kent	33,5	1.492	33,7	1.464	44,0	670
	Kir	18,9	739	19,0	726	27,1	311
Bölge							
	İstanbul	35,7	216	35,9	215	48,7	90
	Batı Marmara	40,1	175	40,8	172	48,0	84
	Ege	34,3	208	34,8	202	47,8	102
	Doğu Marmara	32,5	188	33,2	184	40,7	71
	Batı Anadolu	30,3	162	30,0	160	38,5	80
	Akdeniz	30,2	198	30,3	194	44,8	82
	Orta Anadolu	21,8	230	22,1	226	25,1	104
	Batı Karadeniz	27,8	212	27,8	212	35,0	84
	Doğu Karadeniz	29,5	131	28,8	127	39,9	53
	Kuzeydoğu Anadolu	14,8	208	14,4	199	19,0	99
	Ortadoğu Anadolu	21,0	153	21,0	149	22,9	69
	Güneydoğu Anadolu	18,2	150	18,2	150	27,1	63
Yaş							
	15-24	42,7	147	42,5	142	62,7	59
	25-34	33,5	632	33,7	618	46,4	259
	35-44	30,1	656	30,5	645	38,7	290
	45-59	25,0	796	25,1	785	33,7	373
Eğitim							
	Eğitimi yok/İlkokulu bitirmemiş	20,0	532	20,2	520	27,3	240
	İlkokul	26,7	1.134	26,9	1.116	36,8	491
	Ortaokul	39,4	268	39,4	262	55,1	118
	Lise	45,8	208	46,1	203	62,6	88
	Lisans ve lisansüstü	(51,5)	(88)	(51,5)	(88)	(47,7)	43
Refah düzeyi							
	Düşük	24,5	1.106	24,8	1.082	34,6	522
	Orta	29,2	478	28,8	469	35,9	202
	Yüksek	37,7	647	38,1	639	51,6	257

Vermek

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

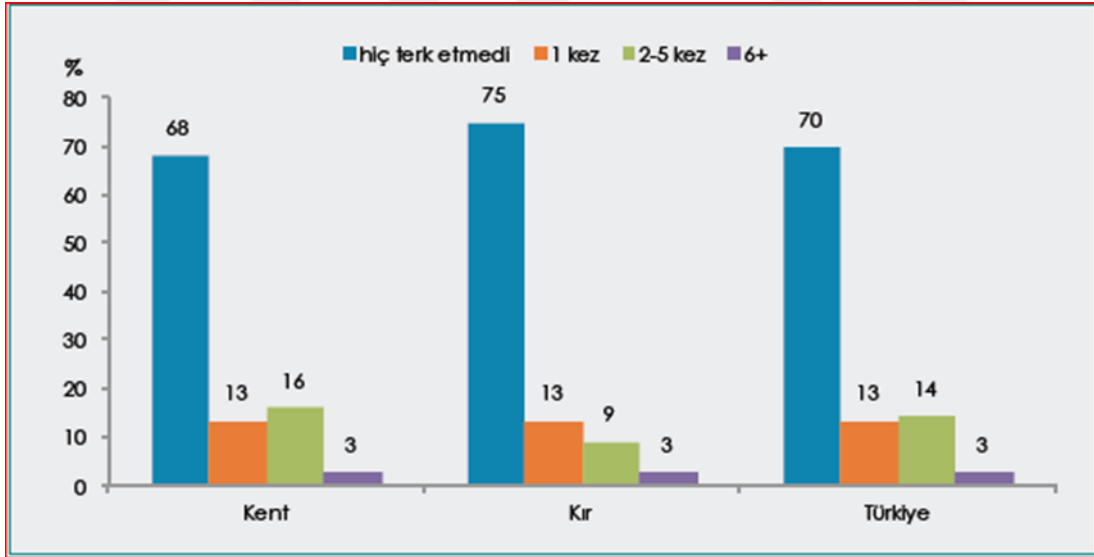
Fiziksel şiddete cevap vermek, refah düzeyine göre değişmektedir. Düşük refah düzeyindeki kadınların %25'i fiziksel şiddete karşılık verirken, sosyal yardım düzeyi

%38'e yükselirken, şiddet düzeyi %35'den %52'ye yükselmektedir. Fiziksel şiddet, şiddetin bu yanıtının da yaş ile değiştiği anlaşılmaktadır. Genç kadınlarda fiziksel yanıt diğer yaş grubunda kadınlarda daha sık görülmektedir. Anket sonuçları 15 ve 24 yaşları arasındaki kadınların %63'ünün, özellikle ağır şiddete maruz kalanların, fiziksel tepki vererek kendilerini korumaya çalıştığını ortaya koymaktadır. Fiziksel şiddete cevap veren kadınların %38'i şiddetin durduğunu söylerken, %36'sı şiddetin arttığını ifade etmektedir (ASPB, Türkiye'de kadınlar için aile içi şiddet anketi) (Gökulu, 2013: 44).

1.8.3. Şiddet Nedeniyle Evi Terk Etme

Kadınların şiddetle baş etme yöntemlerinden bir diğeri evi terk etmektir. Eşleri veya hane içindeki erkek bireylerden herhangi biri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz bırakılan kadınların %13'ü evlerinden sadece bir kez ayrılırken, %14'ü 2 ila 5 kez ayrıldıklarını söylemektedir (Gökkaya, 2009: 70).

Şekil-2: Şiddet Nedeniyle Evi Terk Etmek

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

Bölgeler ve yerleşimler açısından bakıldığında, eşleri ya da özel alandaki erkek bireylerden fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlar arasında en az bir kez evden ayrılmasının, kırsal yerleşimlerde yaşayanlardan daha yaygın olduğu

görülmektedir (sırasıyla %32 ve %25). Evin terk edilme oranının en düşük olduğu iki bölge Orta Doğu Anadolu (%15) ve Kuzeydoğu Anadolu (%23)'dür (ASPB, Türkiye'de kadınlar için aile içi şiddet anketi).

Fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu evlerini terk eden kadınlar genellikle kendi ailelerine gitmektedir (%81). Şiddete maruz kaldıktan sonra evlerini terk eden kadınların bazıları akrabalarına (%7), diğerleri ise kendi arkadaşlarına (%3) gitmektedir. Şiddete maruz kaldıktan sonra evlerinden ayrılan kadınların %5'iye ayrı ev, çocuk evi veya dış mekânlara gitmektedir (Gökkaya, 2009: 78).

En az bir kez evlerini terk etmenin en yaygın nedeni “şiddete tahammül edememek” (%74) olarak belirtilmektedir. En az bir kez evlerinden ayrılan kadınların %7'si, çocuklarla ilgili nedenlerden dolayı evden ayrılmak zorunda kalmaktadır. Buna ek olarak, “öldürülme korkusu” (%7) (ASPB, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet), erkekler tarafından öldürülme korkusu ya da partnerleri tarafından öldürülme korkusu ya da kadınları öldürmeye çalışma korkusu da dahil olmak üzere, kadınlara yönelik aile içi şiddet (%7) (ASPB, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet) olarak belirtilen sebepler olarak görülmektedir (Önal, 2003: 62).

Kadınların geri dönmelerinin nedeni, fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu evlerinden ayrıldıktan sonra çocuklarıdır. (%61)“Çocuklar için sebepler”, çocukların kadınlardan memnun olmayacakları korkusu, çocuklarını kaybedeceklerinden ve geri dönmelerini isteyeceklerinden kaynaklanan korkuyu içerisinde barındırmaktadır. Bunu “kadın erkeği sever, erkeği affeder, erkeğin değişeceğini düşünür” (%31) ve “erkek kadının geri gelmesini ister” (%20) düşüncesi takip etmektedir. Eşlerinin ya da partnerlerinin fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu evlerini terk eden kadınların %19'u, ailenin ya da erkek ailenin geri dönüş arzusu nedeniyle evlerine döndüklerini belirtmektedir (ASPB, Türkiye, kadın aile içi şiddet anketi).

Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan çok sayıda kadın, ciddi bir sorun olmadığı için (%54) evden ayrılmadıklarını belirtmektedir. Diğer bir deyişle,

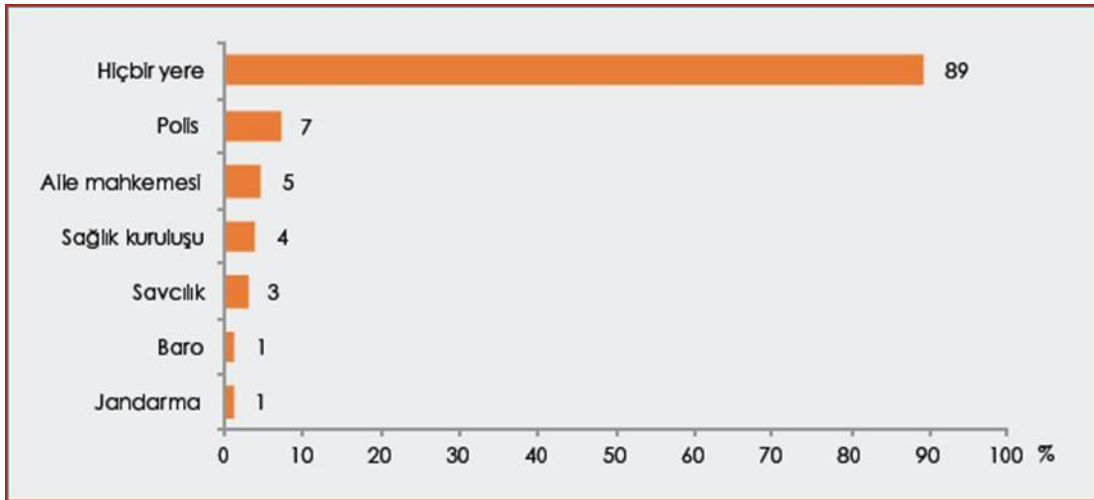
eşlerinin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalan kadınların yarısından fazlası şiddeti ciddi bir sorun olarak görmemektedir (Önal, 2003: 63).

“Çocukların nedenleri” (%30) ve “sevgi dolu, bağışlayıcı, insanın değişeceğini düşünenler” (%18) evden ayrılmamak ve eve dönmenin nedenlerine benzer diğer nedenler arasında yer almaktadır. Evden çıkmama nedenleri arasında, bir kadının gideceği yer olmaması, şiddet sonucu evlerinden hiç çıkmamış kadınların %14’ünün (ASPB, Türkiye’de kadınlar için aile içi şiddet anketi) olduğu belirtilmektedir.

1.8.4. Şiddet Nedeniyle Kurum/Kuruluşlara Başvuru

Eşinin veya yanında bulunan erkeklerin, fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlara şiddet sonucu kurum ve/veya kurumlara başvurup başvurmadıkları sorulmaktadır. Bu kurumlar “polis ya da alo 155”, “Jandarma ya da alo 156”, “Alo 183 Kadın, Çocuk ve Sosyal Hizmetler Danışma Hattı”, “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri”, “Aile Mahkemesi”, “Kadın Sığınma Evi/Konukevi”, “Savcılık” cevap alınmaktadır. Valilik”, “Baro”, “Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü”, “Hastane veya Sağlık Kurumu”, “Kadın Örgütleri” ve “Belediye Kadın Danışma Merkezi” şiddet uygulamalarından dolayı kişi ya da başka bir uygulama kadınlar için başkaları tarafından yapılabilmektedir (Salaçin vd., 2010: 49).

Şekil-3: Şiddet Sonucu Kurum/Kuruluşlara Başvuru

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

Eşi ya da partnerinin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalan kadınların kurum ve/veya kurumlara başvuru oranının ne kadar düşük olduğunu Şekil-4 açıkça göstermektedir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların çoğu (%89), bu kurumların hiçbirine (ASPB, Türkiye'deki kadınlara yönelik aile içi şiddet) başvurmadığını belirtmektedir (İşleğen, 2002: 49).

Kadınlar, şiddete maruz kalmaları durumunda resmi kurumlardan ya da sivil toplum kuruluşlarından daha çok aile, arkadaş ya da komşularına şiddetten bahsetmektedir. Bu durumun, her yaş grubunda, eğitim ve refah düzeylerinde, bölge ve yerleşim yerinde şiddet gören kadınların hemen hemen hepsi için geçerli olduğu görülmektedir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınların %56'sı, yakın çevrelerine kendilerine yönelik şiddeti bildirirken, resmi ya da sivil toplum örgütüne sadece %11'i başvurmaktadır (ASPB, Türkiye'nin kadın araştırmalarına yönelik aile içi şiddet) (Dişsiz ve Şahin, 2008: 41).

Kırsal yerleşim birimlerine göre, kentsel yerleşimde şiddetin bildirilmesi (%59) ile kurumsal yardım talep edilmesi (%11) arasında büyük bir fark vardır. Kentsel yerleşim birimlerinde şiddetin daha fazla paylaşıldığı ve şiddet sonucu resmi veya gayri resmi kurumlara/bireylere daha fazla başvuru yapıldığı görülmektedir (Şekil 1.8.3). Şiddet ifadesi ve bölgedeki kurumsal uygulama şekli, bölgeler arasında önemli bir fark olmadığını göstermektedir. Tüm bölgelerde, düzeyler farklı olsa bile, kadınların kendisine uygulanan şiddeti bildirmeme ya da yakınlarına bahsetme payı kurumsal başvurulardan daha yüksek görülmektedir. En yüksek kurumsal uygulamaya sahip bölge %19, en düşük nüfuslu bölge ise %3 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Sosyal yardım düzeyine göre kurumsal uygulama oranları fazla değişmemiş, sosyal yardım düzeyi arttıkça şiddetin %50'den %60'a yükseldiği görülmektedir. Aynı şekilde kadının yaşı ya da eğitimi ile şiddetin kurumsal uygulamalardan daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır (ASPB, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet) (Biriken, 2008: 59).

Bu araştırmada, 2002 anketinin aksine, fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlara bu alanda hizmet veren kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanan hizmetleri duyup duymadıkları sorulmaktadır. Bu kurumlar arasında yaygın işitilen

kurumlara gelince polis, en yaygın olarak bilinen kurum (%86) olarak gösterilmektedir. Bilinirliği yüksek kurumlar polisten sonra sığınak/misafirhane (%85) ve jandarma (%74) olarak sıralanmaktadır. Kentsel yerleşimlerde yaşayan kadınlardan, yükseköğrenim görmüş ve gelir düzeyi yüksek olanlar kurum ve kuruluşlar hakkında daha fazla bilgi sahibidir (Vatandaş, 2003: 43).

Şiddet nedeniyle kurum ve makamlara başvurmanın çok az olmasına rağmen, en az bir kurum ya da kişi (sırasıyla %12 ve %8), fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların oranı, kentsel yerleşimlerde yaşayan kadınlarda (sırasıyla %12 ve %8) daha fazladır. Polise olan temyiz oranı genellikle diğer kurum/kuruluş/bireylerden daha yüksek olmaktadır. Türkiye’de %11 olan kurumsal uygulamalarda kadınlar en çok polise (%7) başvurmaktadır. Bu durum aile mahkemesi (%5) (ASPB, Türkiye’de kadınlar için aile içi şiddet anketi) için de geçerli görülmektedir (Kocacık, 2004: 85).

Bu çalışmada, başvuru sırasında ifade alma koşulları ve başvuru sonuçları ile ilgili bilgiler, eşlerinden veya birlikte yaşadıkları erkeklerden fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlardan elde edilmektedir. Polise başvuran kadınların %81’i rapor edilmemektedir. İfade veren kadınlara baktığımızda, ifade sırasında yalnız olmayan diğer polislerin (%18) ya da kadınların ailesinin (%14) olduğu görülmektedir.

Polis başvurusunun sonuçları dikkate alındığında, başka bir kuruma yöneltilecek şiddete maruz kalan kadınların en yaygın uygulaması olmaktadır (polis için %40). Şiddet nedeniyle polise yapılan başvuruların %27’si eşle uzlaşmayla sonuçlanmakta ve önlemlerin %23’ü alınmaktadır.

Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlara kurum ve kuruluşların tavsiyelerine atıfta bulunurken, polisin en çok Aile Mahkemesine veya Ceza Mahkemesine yönlendirdiği görülmektedir (%18). Polisin talimatıyla şiddete maruz kalan kadınların %10’u Barınaklara/Konukevlere, %10’u Cumhuriyet Savcılığına ve %7’si sağlık kuruluşlarına yönlendirilmektedir. Savcılığa yapılan başvuruların

çoğunluğu (%71) Aile mahkemesine ya da ceza mahkemesine doğrudan başvuruyla sonuçlanmaktadır (ASPB, Türkiye’deki kadınlara yönelik aile içi şiddet).

Tablo-4: Polise Başvuru Sonuçları

Yerleşim yeri	Eş ile uzlaştırdı	Tedbir kararı alındı	Kurum/kuruluşa yönlendirildi	Hiçbir şey yapılmadı	Diğer	Başvuran kadın sayısı
Kent	29,0	23,3	40,5	13,2	9,7	131
Kır	(29,5)	(17,4)	(46,6)	(15,1)	(8,3)	26
Yaş						
15-24	*	*	*	*	*	12
25-34	20,9	34,8	44,7	12,8	9,0	52
35-44	(29,8)	(21,2)	(35,5)	(19,7)	(4,3)	46
45-59	(44,5)	(13,7)	(41,1)	(3,9)	(13,4)	47
Refah düzeyi						
Düşük	30,8	25,3	42,5	14,8	4,0	83
Orta	(33,0)	(22,1)	(32,8)	(12,2)	(16,6)	33
Yüksek	(23,1)	(18,8)	(44,5)	(11,9)	(14,1)	41
Türkiye	29,1	22,8	41,0	13,4	9,5	157

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

Tablo-5: Kurum/Kuruluşların Yönlendirilmesi

	Herhangi bir yere yönlendirilmedi	Polis	KOZA/ ŞÖNİM	Aile Mahkemesi / Ceza Mahkemesi	Siğirnevi/ Konukevi	Savcılık	Vallilik/ Kaymakamlık	Sağlık kuruluşu	Kadın kuruluşu	Diğer	Başvuran kadın sayısı
Polis	60,5	0,0	1,5	18,1	9,6	9,9	1,7	7,1	0,3	2,3	157
Jandarma	(66,7)	(0,0)	(0,0)	(11,6)	(1,0)	(15,9)	(4,2)	(3,8)	(0,0)	(8,4)	34
Savcılık	0,0	0,0	0,0	71,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,7	81

Kaynak: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

Kurumlara/kuruluşlara yapılan başvuruların şiddet üzerine etkileri incelendiğinde yapılan başvuruların şiddeti durdurduğu, değiştirdiği veya azalttığı belirtilmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların %44’ü uygulama sonucunda şiddetin durduğunu belirtmektedir.

Tablo-6. Kurum/Kuruluşlar

	İlişki devam etti				İlişki sona erdi				Başvuran kadın sayısı
	Arttı	Azaldı	Değişmedi	Durdu	Arttı	Azaldı	Değişmedi	Durdu	
Polis	3,3	19,4	24,8	16,3	1,4	1,0	6,7	27,2	157
Jandarma	(9,7)	(14,0)	(21,5)	(21,9)	(2,0)	(1,8)	(9,9)	(19,2)	34
Savcılık	3,0	13,2	15,0	17,5	3,4	2,1	11,4	34,4	81
Aile mahkemesi	1,0	12,3	8,8	14,4	3,3	1,8	7,0	51,4	114

Kaynak: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

Başvurular, fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu resmi ya da sivil toplum kuruluşlarından yardım talep eden kadınların, maruz kaldığı şiddete (%69) artık dayanamamalarından kaynaklanmaktadır. Kadınların kötü bir derecede yaralanması, öldürülmekten korkmaları ve muhtemel boşanma ya da şiddeti önlemek için yasal destek aramaları (sırasıyla %30, %27 ve %25) izlemektedir. Öldürülme korkusu, erkekler kadınları tehdit etmesi ya da kadını öldürmeye teşebbüs etmesinden kaynaklanmaktadır. Kurum ve kuruluşlara başvuruların baş nedenleri şiddete müsamaha göstermeme ve ciddi yaralanmalardır ve bu da kadınların yoğun şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir (ASPB, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet).

Çok sayıda kadın (%62) maruz kaldıkları şiddetin ciddi bir sorun olmadığını belirtmektedir. Kurum ve kuruluşlara başvurmanın diğer gerekçeleri ise çocuklar(%17), birlikte olunan kişinin bağışlanması ya da değişeceğine inanılması (%16) ya da ailenin kötüye kullanımının sona ereceği umudundan kaynaklanmaktadır (%15). “Çocuklar için nedenler” kadınların çocuklarının mutsuz olacağı, kendisine bir daha gösterilmeyeceği, çocukların anneden nefret ettirileceği düşüncesi ve korkusundan kaynaklanmaktadır. Diğer yandan nerede uygulanacağını bilmedikleri için yardım aramayan kadınların oranı %13 ve yardım alabileceğine inanmadığı için başvurmayan kadınların oranı %4 (ASPB, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet) olarak belirtilmektedir (Özdemir vd., 2009: 46).

Tablo-7. Kurum/Kuruluşlara Başvuruların Şiddetin Devamına Etkisi

En sık belirtilen başvurma nedenleri	Yüzde
Daha fazla tahammül edememek	68,7
Kötü bir şekilde yaralanmak	30,0
Öldürülmekten korkmak ^b	26,7
Hukuki destek almak istemek	25,3
En sık belirtilen başvurumama nedenleri	
Çok ciddi bir sorun olmaması	61,6
Çocuklarla ilgili nedenler ^c	16,7
Erkeği sevmek/affetmek/değişiceğini düşünmek	15,9
Utanamak ^d	14,5

Kaynak: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015.

1.9. Kadına Yönelik Şiddetin Tarihsel Gelişimi

İnsanın varoluşundan beri şiddet de vardır. Arkeologlar 3000 yıl öncesinde kadına fiziksel şiddetin izlerini sürmektedirler. Buluntular erkek mumyanın kemiklerinin %9-20’sinin kırık olduğunu, bu oranın kadın mumyalarda %30-50 olduğunu göstermektedir. Eski Roma yazıtlarında erkekler, zina ettikleri için karılarını cezalandırma, boşanma ve öldürme hakkına sahip olarak görülmektedir (Aslan, 1998:48).

Birçok kavramın temelini aldığı düşünsel bir dönem olarak görülen Antik Yunan’da kadınlar kölelerle denk tutulmaktadır. Yurttaşların toplandığı alan agorada, dolayısıyla politikada söz hakkına sahip değillerdir. Her ne kadar fiziksel şiddet içeren bir bilgiye rastlanmıyor olursa da kadının ikinci planda olması gerçeği hâkimdir. Ünlü düşünür Aristoteles’in kadın için “hilkat garibesi” dediği rivayet edilmektedir. Dolayısıyla günümüz medeniyetinin yollarının örüldüğü Antik Yunan’da kadınlara fiziksel olmasa da düşünsel şiddet uygulanmakta, kadın ötekileştirilmekte ve yok sayılmaktadır (Özdemir vd., 2009: 53).

Yapılan çalışmalar Orta Çağ’da kadınlara karşı güç kullanımının bir sınırı olmadığını göstermektedir. Özellikle o dönemin Hristiyan Avrupa’sında cadı avları, kadını iblis ilan edip onu cezalandırmayı bir tür sevaba denk gelen eylem olarak

görmektedir. Kadına yönelik bu baskı ve şiddet 17 ve 18. yüzyıllarda da kadınların levh-i mahfuzu gibidir (Arat ve Altınay, 2007: 121).

Kadına yönelik şiddet ile ilgili yasal ve tıbbi çalışmalar 19. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Kadınlara karşı şiddeti kınayan ilk yasaysa insanlık tarihinin başlangıcı tahayyül edildiğinde günümüze çok yakın bir yıl olan 1883 yılında Maryland’de uygulanmaya başlanmıştır (Üner, 2008: 45).

Ülkemizdeki duruma da bakmak gerekirse geçmişten aldığı değer yargılarıyla kurulan Türkiye’de karısını ya da kızını dövmenin erkeğin hakkı ve görevi olduğu, kadın dövmenin “adamlık” sayıldığı, “kızını dövmeyen dizini döver” gibi deyimlerin bile var olduğu görülmekte, kadına şiddet alenen desteklenmektedir. Diğer yandan Türkiye’de kadınlar, birçok dünya ülkesine göre erken sayılabilecek 1930 yılında belediye seçimlerinde seçme hakkı kazanmışlardır. Yine 1933 yılında muhtar seçme ve köy heyetine katılma haklarını elde etmiş, 1934 yılında yapılan anayasa değişikliği ile de milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkına kavuşmuştur. Buradan anlaşılacağı üzere Türkiye tarihinde kadının politik görünürlüğü ve özgürlükleri artmış olsa da hane içiyle çelişen bir kadın profili göze çarpmaktadır. 1980’lerden bu yana Türkiye’de özellikle şehirlerde kadın hakları savunucularının sayısı her geçen gün artmış, kadın mücadelesi erkek kadın ayrımı olmaksızın birçok insanın vazife edindiği bir olgu haline gelmiştir (Piar-Gallup, 1992: 163).

1.10. Dünyada Kadına Yönelik Şiddet

1884’e kadar Amerika Birleşik Devletleri’nde bir erkeğin karısını dövmesi yasal olarak kabul edilmektedir. 18. ve 19.yüzyılda İngiltere’de, erkeklerin aileleri üzerinde hakları bulunmaktadır. Bir erkeğin, zorlama ve şiddet de dâhil olmak üzere herhangi bir yola başvurusu, karısını kontrol etmesi ve işaret parmağından kalın olmayan bir sopayla dövmesi yasal olarak görülmektedir. Bu, 1920’lerde tüm eyaletlerde en az kanunla cezalandırılmaktadır (Heisse 1993: 70, Hills 2003: 43).

Geçen yüzyıla kadar, birçok ülkede, kadınlara karşı erkeklerin fiziksel şiddet uygulaması bir hak olarak kabul edilmektedir (İlkkaracan vd., 1996: 56).

Kadınlara yönelik şiddet mücadelesi başta feminist örgütler ya da pek çok ülkede sivil toplum kuruluşları tarafından üstlenilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avusturya, Yeni Zelanda, Brezilya, Zimbabve gibi birçok ülkede kadınlara yönelik şiddet üzerinde çalışan sivil toplum kuruluşlarının öncülüğünde kadınlara yönelik şiddeti önlemek için programlar geliştirilmektedir (İlkkaracan vd., 1996: 57).

Kadına yönelik şiddet, 1970'lerden önce yabancılara ya da uzak tanıdıklara saldırıda ve tecavüzle sınırlı görülmekte ve bunların dışında kalan şiddet türleri bir sorun olarak görülmemektedir. Mağdur taraf kadınlar olduğunda şiddet kavramı kullanılmamakta, şiddet kendisini erkeğe verilmiş bir hak olarak kadınlara dayatmaktadır. Dobash ve Dobash tarafından yapılan çalışmada, şiddetin kurbanlarının %90'ının kadınlar olduğu gösterilmiştir (Dobash, 1979: 96).

Levinson'un 90 farklı toplumdaki araştırmasına göreyse bu toplumların %85'inde kadınlar eşlerinin şiddetine maruz kalmaktadır. Oranlar bunca yüksek olduğunda şiddet olağanlaşmakta, istisna oluşunu kaybetmektedir. Kadına şiddet artık sıradan hayatın bir parçası olmakta; ancak devletlerin, savaşların verdiği zararlar şiddet tanımını içinde yer almaya başlamaktadır (Levinson, 1990: 116).

ABD'de, 8-12 milyon kadın fiziksel şiddet riski altında bulunmaktadır. Heisse ve arkadaşının yaptığı bir araştırmaya göre, dünyada her on kadından üçü ve dünya üzerindeki yaklaşık bir milyar kadın, kendi aileleri ya da tanıdığı insanlar tarafından hayatlarının bir noktasında fiziksel şiddete maruz kalmakta ya da seks yapmak zorunda kalmakta ve cinsel tacize uğramaktadır (Kocacık, 2004: 79).

Güney Afrika'da, Kenya, Zambiya, Mısır, Bangladeş, İspanya, Papua-Yeni Gine ve İngiltere'de de şiddetin kurbanı genellikle kadınlardır. İngiltere ceza soruşturmasının sonuçlarına göre; İngiltere ve Galler'de aile içinde işlenen şiddet suçlarının ¼'ü ve eşler arasındaki şiddet mağdurlarının %81'i kadındır (Heisse vd., 1999: 82).

WHO 2002 raporuna göre, kadınların yaklaşık %47'si ilk cinsel ilişkilerini zorla deneyimlediklerini söylemişlerdir. Bir diğer araştırma sonucuna göreyse

kadınların %70'i erkek partnerler tarafından öldürülmektedir (WHO, 2002). WHO'nun 2005 tarihli raporunda, aile içindeki kadınlara yönelik şiddet ve sağlık raporuna göre, yaşam boyu şiddet yaygınlığı, kadınlara yönelik şiddet yaygınlığının %6 ile %59 arasında olduğu ve “yumruk”, “tekme”, “yere sürükleme”, “silahla tehdit” gibi eşleri tarafından %4 ile %49 arasında olduğu tespit edilmektedir. Aynı çalışmada, cinsel şiddet sıklığı %6-%59 olarak belirlenmektedir (WHO, 2005).

Görüldüğü üzere şiddet dünyanın her yerinde önce kadınlar sonra toplum için evrensel bir sağlık sorunu olarak devamlılığını sürdürmektedir. Kadına karşı şiddet her ne kadar dünya çapında yasalarla yaptırıma tabi tutuluyor olsa da azalması ve ortadan kaldırılması insanlığın daha uzun yıllarını alacak gibi görünmektedir (Piar-Gallup, 1992: 61).

1.11. İkinci ve Üçüncü Dalga Feminizm

Cinsiyetin İngilizcedeki karşılığı *sex* iken toplumsal cinsiyet kavramını ifade etmek için *gender* kelimesi kullanılmaktadır. Bu türden bir ayırım gereklidir ve Türkçede bu iki terim için cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sözcükleri tercih edilmektedir (Dökmen, 2010: 17). Heteronormatif düzende, cinsiyet terimi kadın veya erkek olmanın biyolojik yönünün tarif etmek için kullanılmaktadır. Ancak erkek ve kadının farklılıkları ve belirlenimleri sosyo-kültürel bir olgudur. Bu durum da toplumsal cinsiyet olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer deyişle toplumsal cinsiyet kadın ve erkeği kültürel olarak bir kadın ya da erkeğe dönüştüren kategorilerdir. Toplumsal cinsiyeti biyolojik cinsiyetten ayıran husus, kadınların erkek egemenliğinde anatomik-biyolojik özellikleri nedeniyle ikincil konuma düşmesi ile cinsiyetlendirilmiş bedenleri ile mücadele etmesidir (Saygılıgil, 2018: 10).

Fransız sosyolog Pierre Bourdieu, beden nosyonu olgusunu, toplumsal olanın bütününe kapsayacak şekilde, çoğul uygulamalar ve yatkınlıklar alanı olarak kavramsallaştıran ilk isimlerdendir.

Bourdieu'cü eril tahakküm kavrayışı sadece karşı cins üzerinde ürettiği mağduriyet ve itaatle sınırlı değildir. Eril ayrıcalıklı düşünce sisteminin bir ürünü olan erkekliğin kendisi de bu eril tahakküm kavrayışı içindedir. Erkeklik olgusu

büyük oranda bedensel nitelikli eril dilsel kodların, eril ayrıcalık üzerinde ele alınmaktadır (Köse, 2016: 174).

Toplumsal cinsiyet ile ilişkili olarak ele alınacak bir diğer konu ise toplumsal cinsiyet rolleridir. Rol esasen tiyatrodan ödünç alınan, sosyolojik bir terim olmakla birlikte, kişinin örgütlenmiş toplumsal yapıda bulunduğu konumu, konuma ilişkin sorumluluklarını, ayrıcalıklarını ve diğer konumdakilerle etkileşimini şekillendiren kuralları göstermektedir. Annelik, eşlik, doktorluk, komşuluk gibi farklı roller bulunmaktadır. Kadın ve erkeklere verilen roller ise toplumsal cinsiyet rolleri olarak tanımlanmaktadır. Bu iki cinsin toplumca yazılan senaryoya bağlı olarak rollerini oynadıkları kabul edilmektedir. Bu terim, cinsiyete ilişkin kalıp yargıların veya cinsiyet farklılıklarının yansıtılmasında kullanılmaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları terimi ise, kadın ve erkeklerin ayrı gruplar olarak algılanmasına ve bu grupların taşımaları gerektiği özelliklere atıf yapmaktadır (Dökmen, 2010: 28-32). Bu toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargıları genelde erkek egemenliğini ve kadının ikincil konumunu pekiştirecek şekilde inşa edilmiştir.

Günümüzde verilen mücadeleler neticesinde kadınlar birçok hakka ve imkana erişmiştir ve kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması gerektiği düşüncesi genel kabul görmektedir. Bu konuyla ilgili olarak pek çok araştırma yapılmıştır. Örneğin Pew Araştırma Merkezin 2015 yılında 38 ülkeyi kapsayan bir anket çalışması yapmıştır. Türkiye'de yapılan çalışma neticesinde, katılımcıların %48'i kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu ifadeye verilen en yüksek destek %94 ile Kanadalı katılımcılardan gelmiştir. Araştırma yapılan ülkelerin yarısı veya daha fazlası, kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olmalarının çok önemli olduğuna inanmaktadır (Wike ve Simmons, 2015).

Ancak bu veriler kadınların erkeklerle eşit haklara sahip oldukları ya da şiddet görmedikleri anlamına gelmemektedir. Nitekim New York Times'ta bir yazı kaleme alan Nicholas D. Kristof ve Sheryl Wudunn (2009) ondokuzuncu yüzyılın en önemli ahlaki tehdidinin kölelik, yirminci yüzyılınkinin totaliterlik, çağımızın ise dünyanın her yerinde kadın ve kız çocuklarının acımasız bir biçimde örselenmeye maruz kalması olduğunu ifade etmiştir (akt. Donovan, 2014:12).

Feminizm kelimesi ilk defa 1882 yılında olumlu bir anlamda Fransız aktivist Hubertine Auclert tarafından tanımlanmıştır. Auclert'e göre feminizm, kadınların yaşamlarını daha iyi hale getirmeyi hedefleyen mücadeledir. Bir diğer tanım yazar ve aktivist Rebecca West tarafından 1913 yılında yapılmaya çalışılmıştır. West, feminizm tanımı yapmak yerine feminist olma üzerinde durmuş, feminizm olgusunun tanımını yapamasa da kendisini kapı paspasından ayıran duygularını dile getirdiğinde insanlar tarafından feminist olarak nitelendirildiğini belirtmiştir. En yalın ve kapsayıcı tanımın Merriam-Webster Sözlüğü tarafından yapıldığını söylemek mümkündür. Sözlüğe göre feminizm, kadınların erkekler ile eşit hak ve fırsatlara sahip olması gerektiği düşüncesidir. Feminist aktivist ve yazar Bell Hooks, ataerkilliğin ortadan kaldırılması ile feminizm arasındaki bağlantıya işaret eder ve feminizmin cinsiyetçiliği, cinsiyete dayalı sömürü ve baskıyı yok etmeyi amaçlamış bir hareket olarak tanımlamıştır (Gaag, 2018: 19).

Feminist teorisyenler uzun yıllardır cinsiyet hiyerarşilerinin, erkek egemenliğine dayanan sosyal düzenlerin kadınlar için neden olduğu sonuçları ve çözüm yollarını tartışmaktadır. Ancak, erkek üstünlüğünün erkekler bakımından ne anlama geldiği ve ne şekilde deneyimlendiği de konunun diğer yüzü olarak araştırılmaktadır. Kadınların ezilmişliklerini ne şekilde yaşadıklarını anlamak kadar, erkeklerin eril iktidar pozisyonlarını ne şekilde devam ettirdiklerini ve tahakküm düzenini nasıl kurduklarını anlayabilmek de önemlidir (Sancar, 2008:15).

Feminist tarih üç dalgaya ayrılmaktadır. 19. ve 20. yüzyılın başlarında meydana gelen ilk dalga, esas olarak kadınların oy kullanma hakkıyla ilgiliydi. İkinci dalga, 1960'larda ve 1970'lerde en yüksek seviyesine kadar, eşit yasal ve sosyal haklar için kadınların kurtuluş hareketini ifade etmektedir. 1990'larda başlayan üçüncü dalga, ikinci dalga feminizminin devamı ve tepkisi anlamına gelmektedir (Drucker, 2018).

İlk feminizm dalgası, kent sanayileşme ve liberal, sosyalist politika ortamından çıkan on dokuzuncu ve yirminci yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir. Bu dalganın amacı, oy hakkına odaklanarak kadınlar için fırsatlar açmaktır. Dalga resmen 1848'de Seneca Şelalesi Konvansiyonunda başlanmıştır. Elizabeth Cady Stanton,

yeni hareketin ideolojisini ve politik stratejilerini özetleyen Seneca Falls Deklarasyonu'nu hazırlamıştır. Kadınların oy verme ve siyasete katılmaları ile ilgili tartışmalar, kadınlar ve erkekler arasındaki farkların gündeme gelmesine neden olmuştur. Bazıları kadınların erkeklerden ahlaki olarak üstün olduğu ve bu nedenle sivil alanda var olmalarının kamusal davranışı ve politik süreci iyileştireceği iddia edilmiştir (Rampton, 2015).

İkinci dalga feministleri, liberal politik demokratik anlayışlara meydan okumuştur. Bu zorluğun bir kısmı siyasallaştırıcı ilişkileri içermektedir. Kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkiler asıl hedef olmuş ve cinselliğin hangi yönlerden politik olduğu konusundaki tartışmalara bağlanmıştır (Holmes, 2000: 235).

1970'leri Feminizmin ikinci dalgası olarak adlandırılan husus, kadına yönelik farklı şiddet biçimlerini aydınlatılabilmesidir. O dönemde esas olarak aile içi (*domestic*) şiddet olarak kınanmıştır. Bu kavram, kadın kurbanlara özel alanlarda eşinin, eski/güncel ev arkadaşının ya da eski eşi tarafından uygulanan kötü muameleyi tanımlamak için kullanılmıştır. Feministler daha sonra başka şiddet biçimlerini gün ışığına çıkarmıştır. Cinsel taciz bu biçimlerden biridir (Gaspard, 2005: 2).

İkinci Dalga'nın hegemonik feministleri aile içi şiddet konusunda aşağıda sunulan iddiaları savunmuştur (Rodriguez, 2011: 147):

- a) Aile içi şiddet erkekler ve kadınlar arasındaki biyolojik farklılıklarla, ataerkil sistemler için temel olan bir farkla ilişkilidir.
- b) Aile içi şiddet, tek taraflıdır. Diğer bir deyişle, yalnızca erkeklerin kadına yönelik şiddet eylemleri gerçekleştirmekte ve yaş, sosyal sınıf, eğitim veya ulusal kökene bakılmaksızın tüm kadınları etkilemektedir.
- c) Aile içi şiddet erkeklerin ataerkil toplumlarda kadınları ellerinde tuttukları bir güç ifadesidir.

İkinci dalgada "biz" veya "kızkardeşliği" kadın hareketini birleştirmeyi amaçlamaktaydı. Ancak bu söylemlerin birleştirici olmaktan ziyade acı verici bir hizipselleşme kaynağı olduğu ortaya çıkmıştır (Mann Archer, 2005: 59).

Üçüncü dalga feminizminin açık ve özlü bir tanımını yapmak zordur. Üçüncü dalga feminizmi, diğer hareketlerden ayıran tek ve vurgulanan bir mesele gündemi yoktur. Bu nedenle, bazıları üçüncü dalga feminizmini ikinci dalganın bir uzantısı olarak görmekte ve bazıları feministler üçüncü bir dalganın var olup olmadığını tartışmaktadır (Pedersen, 2010: 9-10).

Üçüncü dalga feminizmi, ikinci dalganın eleştirisinden ortaya çıkan cinsiyet ilişkilerini anlamaya ve çerçevelemeye yönelik yeni bir söylemdir. Dört ana bakış açısı bu yeni söylemde katkıda bulunmuştur: kesişme kuramı teorisi, postmodernizm / postyapısalcılık, feminist post-sömürge teorisi, genç feministlerin gündemi. Marksist-feminist bakış açısı, bu yeni perspektifi toplumsal ve tarihsel koşullara dayandırmakta ve üçüncü dalganın yükselişinin materyalist bir analizini mümkün kılmaktadır (Mann Archer, 2005: 56).

Üçüncü dalga feministleri belirsizliği benimsemiş ve cinsiyet, cinsellik, ırk ve sınıfa gelince normatif ve kategorik düşüncüyü ortadan kaldırmak istemiştir. Bireyciliği teşvik etmekte ve politik aktivizmi kucaklasa da, başkalarını kolektif eyleme zorlamak istememektedir. Odak noktası, kadının kendi için en iyisini seçmesi hakkıdır. Farklı olmayan, karmaşık kimliklerin birleşiminden oluşabilen, ruj sürebilen, tasarım kıyafetler giyen ve hala değişen sosyal uygulamalara adanmış bir feminist olabileceğine inanmaktadır (Pedersen, 2010: 11).

1.12. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet

Kadın hareketleri genelde toplumsal cinsiyete dayalı şiddete, şiddeti ortaya çıkaran nedenlere karşı durmak için oluşmuş mücadele yöntemleri olarak ifade edilmektedir. Tarihin her dönemlerinde rastlanan kadına yönelik fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik boyutlu şiddet sıradanlaşmış gibi gözükse de, son dönemlerde kadın kendine yapılan bu haksız uygulamaya dur demek için şiddete karşı başkaldırmaktadır. Alınay ve Arat’a göre, “Kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek atasözüne atıfla eşinden dayak yiyen hamile bir kadının açtığı boşanma davasını reddeden Çankırı’da bir yargıca kadınların açtıkları manevi

tazminat davası” 172 kadının şiddetle mücadelesinde ve şiddete karşı örgütlenmesinde önemli bir itici güç olduğunu belirtmişlerdir.

“Dünya’da 1970’lerden itibaren önem kazanan şiddet sorunu ülkemizde 1980’lerin ortalarından itibaren tartışılmaya başlanmıştır. 17 Mayıs 1987’deki “Dayağa Hayır” yürüyüşü kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkileri olmuştur. Kadın hareketleri bu yıldan sonra hız kazanmıştır” (Kitiş ve Bilgici, 2007: 43).

Türkiye’de kadınlara yönelik şiddetin nedenlerini belirlemek ve sorunu çözmek için, şiddetin toplum tarafından nasıl sunulduğunu ve nasıl algılandığını incelemek gerekmektedir. Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre; kadınların %39’unun, yemek yakma, erkeğe cevap verme, “gereksiz yere” para harcama, çocuklarını ihmal etme, cinsel ilişkiyi reddetme gibi nedenlerden şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu oranın doğuda %49 ve Güneydoğuda %50 olduğu tespit edilmektedir (TNSA 2003: 8). İstanbul’da 116 çifte sorularak yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların %44’ünün en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Eşine şiddet uygulayan erkeklerin çoğunluğu, eşine uyguladıkları şiddetin nedenini “söz dinlemiyor” şeklinde ifade etmektedir. Görüşülen kadınların %55’i kadının dövülebileceği durumlar olduğunu belirtmektedir. Başka bir çalışmada kadınların geleneksel görevlerini yerine getirmedikleri ve izin almadan bir yere gittikleri için sık sık şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Kalaycıoğlu vd., 2001: 44).

Ankara, İstanbul ve İzmir’de 1070 kadınla yapılan bir anket, üç farklı ekonomik bölgeden seçilen evli kadınların, eşler arasında çatışmaya yol açan sorunlardan birinin “ev dışında çalışan kadın” ve “kocanın aile ile buluşmasını istemediği” olduğunu ortaya koymaktadır. Görüşülen kadınların %21.2’si kocalarının kendilerine karşı şiddet kullandıklarını söylerken, erkek şiddetinin en önemli nedeninin “mali sıkıntı” olduğunu belirtmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların %78’i bu durum karşısında hiçbir şey yapmamakta ve hasta olarak hayatlarını devam ettirmeye çalışmaktadır. 23 ilde Kamar tarafından yapılan 2007 kişiyle yapılan çalışmada; görüşmenin yapıldığı kadınların % 64’ünün erkeklerin eşlerini dövmesini doğru bulduğu ortaya çıkmıştır ve kadınların %35,1’i dövülmeyi hak eden

eylemlerde bulduklarını belirtmektedir (T.C. Başbakanlık, 1995). Bu çalışmadaki kadınların %51.5'i istismarı ya da fiziksel şiddeti hak ettiklerini ve bu konuda kendilerini suçladıkları görülmektedir (İçli vd., 2000). Kabul edilen şiddet meşru kabul edilebilir, bir sorun olarak kabul edilemez ya da genellikle sorunun çözümü için bir araç olarak kabul edilebilmektedir. Bu geleneksel rol modeli, şiddete maruz kalan bireylerin yardım almasını engellemekte ve şiddetin yayılmasına, içselleştirilmesine neden olmaktadır (Simmons vd., 2002: 70).

Türkiye'de yaşanan hane içi sorun ve şiddet özel olarak düşünüldüğünden en yakın insanlarla bile pek paylaşılmamaktadır. Şiddete maruz kalan kadın, şiddetin başkaları tarafından bilinmesinden korkmaktadır. Şiddet durumunda, şiddetin kurbanına yardım etmek yerine "kol kırıldı ve yeni içinde kaldı" anlayışıyla sürekli aile birliği adına sessiz kalması tavsiye edilmektedir (Vatandaş, 2003: 53).

Bir kamuoyu araştırmasına göre, Türkiye'de kadınların %22'si partnerlerinin fiziksel şiddete maruz kalırken, şiddete maruz kalan kadınların %45'i şiddet karşısında hiçbir şey yapmamaktadır (Piar-Gallup, 1992: 67). 1994 yılında Başbakanlık Aile Araştırmaları Enstitüsü tarafından beş bölgede yapılan bir araştırmaya göre; 4287 (3112 kadın), hanede yapmış olduğu çalışmada ise; kadınların %52.47'si sözlü şiddete maruz kalmış, %29.59'u dövülmüş ve erkeklerin %34.04'ünün de eşlerini dövdüklerini ifade ettikleri saptanmıştır. 18 ilde 6480 kişi ile aile araştırma kurumu tarafından yürütülen bir başka çalışmada, kadınların %71.9'u "daha az", %25.9'u "daha fazla" şiddete maruz kaldıkları belirtilmektedir. Piar tarafından 1973 yılında 11 ilde yapılan bir başka çalışmada, katılımcıların %61'i eşleriyle "ara sıra", %11'i "sık" ve %18'i eşleri ile tartışılan kadınların eşleri tarafından dövüldüğü tespit edilmektedir. Balayının sonunda, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'na başvuran dört bin kadının %45.8'i ilk çocuklarıyla hamile, %9,9'u da doğduktan sonra şiddete maruz kaldığı sonucuna varılmaktadır (Erbil, 2001:75).

Kadınların, çevre baskısı, ekonomik nedenler, korku, meslek eksikliği gibi nedenlerle eşlerinden ya da birlikte yaşadıkları erkeklerden ayrılmadıkları, ancak şiddet çocuklarını kapsadığında yardım aramaya karar verdikleri gözlenmektedir (Gümüšoğlu,1998: 36). Aile Araştırma Kurumu ve Mor Çatı Sığınağı Vakfı'nın

araştırmalarına göre dayak “eğitim” olarak algılanmaktadır. Çoğu kadın en az bir kez hayatları boyunca baba ya da kocası tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Yapılan çalışmalarda, şiddetin nesiller boyu sürdüğü, sosyal öğrenme yoluyla ailede şiddetin rol modeli oynadığı ve ocuk eğitiminde şiddetin yaygın kullanımının şiddet nedenleri arasında kabul edildiği belirtilmektedir (Dijulio, 1998: 22). Kırsal kesimdeki kadınların %32’sinin, kentlerde yaşayanların %36’sının eşlerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığını, %47’sinin şiddet nedeniyle bedensel zarara maruz kaldığını ve bunlardan ¼’ünün hastaneye ya da doktora başvurduğunu ortaya koymaktadır (Vatandaş, 2003: 44-46). 9 merkezde Kadın Danışma Merkezi tarafından yürütülen bir çalışmada, kadınların %50’si sözlü, %47.9’u fiziksel ve %18.5’i cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Toplumsal cinsiyet nedeniyle kadınların toplumdaki rolü ve beklentileri, kadınların insan hakları bağlamında pek çok insan hakkını kullanamamaları sonucunu doğurmaktadır. Bu, toplumda kadınların sağlığı açısından bir kısır döngüyü meydana getirmektedir (Kitiş ve Bilgici, 2007: 82).

şiddet sıklığı ve şiddet türleri dışında, çeşitli değişkenler ve şiddet arasındaki ilişki de başka bir konudur. Arat ve Altınay, yaptıkları çalışmada, Türkiye’de üç kadından birinin fiziksel şiddet yaşadığını ve daha fazla para kazanan kadınların dayak riskini ikiye katladığını ne sürmüşlerdir. Aynı çalışmada, en az bir kez dövülen kadınların %43’, yükseköğretimde eğitim gören kadınların %12’si fiziksel şiddet oranlarında azalma göstermektedir (Arat ve Altınay, 2007: 80).

Kadınlara karşı şiddetin yüksek oranlarına rağmen, 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı ailenin korunması yasasından yararlanma oranı düşüktür. 1999 yılında açılan davaların sayısı 1727, 1999-2001 yılları arasında Türkiye’de açılan davaların sayısı 7613’tür. Ege bölgesinde çoğu vakanın açılması ve 28 ilde dava açılmaması, kadınlara yönelik şiddetin farklı boyutlarına ve bu konuda yasal farkındalığa işaret etmektedir (Kocacık, 2004: 80). İstanbul Barolar Birliği Kadın Hakları Komisyonu’nun raporuna göre, 2005 yılında aile içi şiddet nedeniyle İstanbul Barolar Birliği’ne 131 başvuru yapılmıştır. Ebelerin ve hemşirelerin koruma ve danışmanlık görevlerinin bir parçası olarak, kadınlara yönelik şiddet uygulanan yasal haklar ve çözüm yolları hakkında bilgi vermek ve kadınlara yönelik daha iyi bir

yaşama katkıda bulunmak amacıyla uygun birimlere yönlendirilmektedir (Özdemir vd., 2009: 70).

Sonuç olarak, “şiddet” bir kişinin birçok nedenle varlığından şikâyet ettiği bir olgudur fakat isteyerek ya da istemeyerek devamına ve yaygınlığına katkıda bulunulabilmektedir. İstemeyerek yaygınlaştırmanın altında yatan en belirleyici etken şüphesiz ki kullanılan dildir. Kadına yönelik şiddeti eleştiren, dış unsurların farkındalığına sahip bireyler, üstelik şiddet konusuna değinirken bile kadına yönelik şiddeti dil dünyalarıyla yeniden kurabilmektedir (İşleğen, 2002: 48).

Şiddet karmaşık ve çok boyutlu bir olgu olduğu için, önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Yetersiz beslenme, artan kronik hastalıklar, madde bağımlılığı, vücut travması, geçici ve kalıcı sakatlıklar ve hastalıklar, kronik ağrı, güvensiz cinsellik, üreme organı enfeksiyonları ile ilgili hastalıklar, jinekolojik sorunlar, düşük doğum ağırlıkları, anne ölümleri ve intihara yol açabilen problemleri doğurmaktadır (Kartal, 2008:63).

Türkiye’de kadınlara yönelik şiddet, sosyo-kültürel faktörler ve konunun geleneksel gizliliği nedeniyle aşılması veya anlaşılması güç problemlerin başında gelmektedir. Batı toplumlarında bu konudaki bilimsel çalışmalar yaklaşık elli yılı kapsamaktadır, ancak ülkemizde son 20 yıldır bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizdeki bilimsel çalışmalar, akademik çalışmalar, çözüm önerileri yeterli değildir. Yasalar da kadına yönelik şiddet karşısında yeterince caydırıcı olmadığından kadına şiddet ülkemizin en temel sorunlarından bir tanesi olmayı sürdürmektedir. Okullarda verilen eğitimin eşitlik vurgusu, yasalarda yapılacak düzenlemeler, kadın istihdamının gerekirse pozitif ayrımcılık kullanılarak artırılması alınması gereken ilk önlemler olarak görünmektedir (Üner, 2008: 96).

1.13. Kadına Yönelik Şiddette Örgütlenme

2000’li yıllarda kadınlar, kadın örgütlerinin çabalarıyla özellikle yasal alanda haklarını kazanmak için mücadele ağlarını geliştirmişlerdir. Kadınlar bağımsız kadın örgütleri veya belediyeler bünyesinde kurulan kadın merkezleri vasıtasıyla şiddet karşısındaki tavırlarını görünür kılmışlardır. Kadın örgütünün gücü, sesi ve kalitesini

elbette ki maddi imkânlar şekillendirmektedir. Kadın örgütleri için gerekli mali kaynaklar, üyelerin kendi katkıları, dış fonlar, belediyeler veya hükümet tarafından finanse edilen fonlarla sağlanmaktadır. Bu maddi imkânlarla kadın örgütlerinin “bağımsızlığı” arasında hassas bir denge vardır (Önal, 2003: 110).

Şiddete karşı kurulan kadın örgütleri “bağımsız” olmaktan gurur duymaktadır. Bazı kadın örgütleri isimlerinde “bağımsız” adını kullanarak vurguyu bağımsızlığa yapmaktadırlar. Bağımsızlık kavramı, kadın örgütlerinin şiddete direnmekte herhangi bir kurum ya da kuruluşun etkisi, hâkimiyeti olmaksızın mücadele ettiğini vurgulaması bakımından önem arz etmektedir. Ekonomik bağımsızlığın boyutunun yanı sıra ideolojik bağımsızlık, kadın örgütlerini şekillendirerek, kadınları daha güçlü hale getirecek iletişim ağlarının işbirliği ve kurulması yeteneklerini de etkilemektedir. Birçok kadın örgütü ciddi ekonomik sorunlarla karşı karşıya olmasına rağmen mali ve ideolojik bağımsızlığını kaybetme kaygısıyla finansını gönüllü üyeler gibi iç dinamiklerinden sağlamaktadır. Yerel yönetimler ya da devletten fon desteği talep eden kadın örgütleri bürokrasi engeliyle karşılaşılabilmekte ya da ideolojik baskılara maruz kalabilmektedir (Biriken, 2008: 73).

Fonlar kadın hareketinin önemli bir itici güç olmasına rağmen 1990 yılında başlayan “proje feminizm”, kadın hareketi içinde hafife alınmıştır. Kadın grupları, proje üretmekte ve özellikle yabancı kaynak almakta isteksizdirler; çünkü fon kurucularının değer ve amaçlarına hizmet etme talebinde bulunacağı ve genel olarak kapitalist kalkınma hedeflerini belirleyen söylemlere boyun eğmek durumunda kalacaklarına inanmaktadırlar. Projeler ayrıca gönüllü feminist politikayı fon uzmanlarına sunmakla eleştirilmektedir. Kadın örgütlerinin, yerel bağlamda ortak siyasi eylemler geliştirmektense, karşılıklı finansman bağlamında, rakip örgütlere dönüşmesi de bir başka endişe oluşturmaktadır (Yalçın, 2006: 66).

Buna ek olarak, son yıllarda artan milliyetçilik ve Avrupa Birliği sürecinin kaygıları “yabancılar” korkusu da kadın hareketini etkilemektedir. Bu etki, özellikle fon bulma, kaynak bulma, genişleme ve gönüllülere ulaşmakta zorluk çekenler başta olmak üzere, örgütler tarafından sık sık dile getirilmektedir. Özetle, yabancı fonlarla birçok kadın kurumu arasında gergin bir ilişki bulunmaktadır. Bazı kadın örgütleri

tarafından kurumun gelişmesini sağlayacak bir araç olarak yabancı para olarak görülürken, bazıları bu fonları ideolojik nedenlerle reddedebilmektedir (Erbil, 2001: 49).

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE DAİR UYGULAMALAR

2.1. Uluslararası Düzenlemeler

İnsan hakları temel belgesi olan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, kadına yönelik şiddetle doğrudan mücadele anlamına gelen bir belge değildir. İnsanların deneyime ihtiyaç duymaksızın, doğuştan getirdikleri haklarının altını çizmek ve evrensel bir insan tanımı yapmaktır. Bu bakıma herhangi bir cinsiyete özellikle değinmeyen, teker teker şiddet olaylarına dair örnekler ya da öneriler getirmeyen genel içerikli bir biçimdir. Belirttiği tüm haklar tüm insanlar için geçerlidir (Biriken, 2008: 96).

Avrupa Konseyi (AK)'de cinsiyet eşitliği, kadının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi ve bu bağlamda kadınlara karşı şiddet ile mücadele çalışmaları yürütmektedir. 1949'da kurulan konsey, cinsiyet eşitliğinin sağlanması için temel çalışma alanlarından biri olan, kadına yönelik şiddet konusuna yönelmesinin 1980'lere benzer olduğunu göstermektedir. Bakanlar Komitesi 1985 tarihli "aile içi şiddet" konulu tavsiye üzerine, 1988 tarihli "genç kadınların ve çocukların cinsel istismarı, fuhuş ve pornografiye sürüklenmesi" konulu karar ve politika hakkında 1990 tarihli "aile içi şiddet" konulu bu çalışmaların tavsiyesi üzerine bir örnek olarak gösterilebilmektedir (İşleğen, 2002: 86).

Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik duyguları ile davranması gerekmektedir.

Madde 2: Herkes, ırk, renk, cins, dil, din, siyasal ya da herhangi bir başka inanç, ulusal ya da toplumsal köken, var olma, doğuş ya da herhangi bir başka ayırım gözetilmeksizin bu bildirmede açıklanan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilmektedir.

Herkesin yaşama, özgürlük ve kişi güvenliği hakkı bulunmaktadır.

Madde 4: Hiç kimse kölelik ya da kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle alım satımı her türlü biçimiyle yasak olmaktadır.

Madde 5: İşkenceye, zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya hiç kimse, kadınlara ve kızlara yönelik şiddet gibi yakın ilişkili unsurların olduğu görülmektedir.

Kadına yönelik şiddet, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin yukarıda sıralanan tüm ilkelerine aykırılık göstermektedir. Dolayısıyla kadına yönelik şiddet, insan olmanın koşullarını ihlal etmek, insanlık suçu işlemek anlamına gelmektedir. Kadınların uğradığı şiddet tüm biçimleriyle insani değerlere aykırılık içermektedir. Dünyanın en büyük toplum sağlığı problemlerinin başında gelen şiddet sorununun son bulmasına destek olacak tüm bildirme, manifesto, kanunlar bir insanlık ayıbının sona ermesini amaçlamaktadır ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde yer alan tam insan formuna ulaşmakta büyük yol kat etmek anlamına gelecektir. Bu kapsamda 1975-1985 yılları arasında Birleşmiş Milletler "*Kadın On Yılı*" ilan etmiş ve uluslararası kadın hareketlerinin etkinliğini artırmasına destek olmuştur. Tüm bu uluslararası bildirme ve düzenlemeler, norm ve standartlar belirlenmesine, raporlar hazırlanmasına, dünya çapında farkındalık ve bilinç yaratılmasına destek olmuştur (Kartal, 2008: 64).

Dünyada kadına yönelik şiddet konusuna eğilme edimi başlangıçta aile bağlamında ele alınmıştır. Örneğin, 1975 yılında Mexico Dünya Kadınlar Konferansı'nda kabul edilen eylem planında, aile üyelerinin eşitliğini ve güvenliğini sağlamak için eğitim programları önerilmiştir. Her ne kadar bu öneri aile içi şiddetin durdurulmasının gerekliliğini işaret ediyor olsa da şiddete yönelik özel bir vurgu yapılmamıştır. Konferansın paralel oturumlarında kadına karşı şiddetin farklı biçimleri dile getirilmiş olsa da hane içi şiddet üzerinde durulmuş, şiddet sadece aile içinde yaşanan bir durum gibi düşünülmüş ve buna yönelik çözüm önerileri dillendirilmiştir. Şiddetin mekân ve zamandan bağımsız bir olgu olduğunun farkındalığı sonraki yıllarda oluşmuş ve çözüm önerileri ve araştırmalar daha geniş bir çerçeveden okunup yorumlanmıştır (Aslan, 1998: 66).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 1979 yılında kabul ettiği dokuz temel insan hakları sözleşmesinden biri olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Kanunu kadınlara karşı şiddetin tasfiyesine yönelik bir diğer sözleşmedir. 12 (1989) sayılı tavsiye kararı, kadınların şiddetten korunmasının üye devletlerin yükümlülüğü olduğu ve bu doğrultuda geliştirilen önlemlerin ülke raporlarında bildirilmesi talep edilmiştir. No. 19 (1992) ise kadınlara yönelik şiddetin cinsiyete dayalı ayrımcılığın bir sonucu olduğunu açıkça ortaya koymakta ve şiddetin ana nedenlerinden birinin kadınlara yönelik ayırım olduğunu vurgulamaktadır (Özdemir vd., 2009: 59).

Kadınlara karşı şiddetin önlenmesi ve aile içi şiddetle mücadele konusunda 1980 yılında Kopenhag'da düzenlenen İkinci Dünya Konferansı, kadın ve çocukların şiddete karşı korunması için bir program geliştirilmesi çağrısında bulunmuştur (Yalçın, 2006: 43).

Kadına yönelik şiddet sorunu, 1985 yılında Nairobi'de düzenlenen Üçüncü Dünya Kadın Konferansı'nda da gündeme gelmiştir. "Geleceğe yönelik stratejiler" kapsamında Nairobi, tüm toplumlarda kadına yönelik şiddetin görüldüğünü ve kadınlara yönelik şiddetin, aile içi şiddet, insan ticareti, silahlı çatışmalarda kadınların durumu gibi farklı biçimlerde ortaya çıktığını vurgulamıştır (Biriken, 2008: 28).

Kadına yönelik şiddet, "on yıl kadın"ın hedeflerinin gerçekleştirilmesinde en büyük engel olarak tanımlanmış ve BM gündeminde yer alan eşitlik, kalkınma ve barış gibi diğer konularla da bağlantılı olduğu vurgulanmıştır. "Gelecekteki stratejiler" kapsamında, önleyici politikalar geliştirmek, yasal tedbirler almak, mağdurlar için kapsamlı destek mekanizmaları oluşturmak ve bu konuda bilinçlendirme çalışmaları yapmak üzere çağrıda bulunulmuştur (Çiçeklioğlu ve Saçaklıoğlu, 1996: 73).

1993 yılında Viyana'da düzenlenen Dünya İnsan Hakları Konferansı, BM insan hakları kapsamında özel olarak kadınların insan haklarına aykırı olarak

yaşadıkları şiddetin çözümüne yoğunlaşmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kadınlara karşı aile içi şiddet konusunu ele alan Viyana İnsan Hakları Bildirisi'nde kadın hareketinin ve kadın haklarına dair yoğun çalışmaları, kadınlara karşı şiddetin ortadan kaldırılması bildirgesi kabul edilmesi için itici güç olmuştur. Bu bildirme kadına yönelik şiddet konusunda ilk uluslararası araçtır ve aynı konu üzerinde daha fazla çalışma yapılmasına vesile olmuştur. Bildirme, kadınlara karşı şiddeti önlemek için devletler tarafından alınacak önlemleri açıklamıştır. Kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçlarını araştırmak için İnsan Hakları Komisyonu tarafından 1994 yılında özel bir raportör atanması Viyana Konferansı'nın önemli sonuçlarından biridir. Bu şekilde, dünya çapındaki kadınlara yönelik şiddeti incelemek için bir mekanizmalar oluşturulmasının yolu açılmıştır (Yalçın, 2006: 66).

1995 yılında Pekin'de düzenlenen dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nda Pekin Deklarasyonu ve eylem platformu düzenlenmiş, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın tasfiye edilmesine dair sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Pekin Deklarasyonu, hükümetlere kadınları güçlendirmeye ve ilerletmeye, cinsiyet eşitliğini sağlamaya ve cinsiyet perspektifinin politika ve programlara dahil edilmesine eylem platformunun uygulanmasını sağlamaya çağrıda bulunmuştur (Biriken, 2008: 43).

Pekin Eylem Platformu'nda eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerinin gerçekleştirilmesi için belirlenecek 12 kritik alandan biri de kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması olarak belirlenmiştir. Pekin+5, Pekin+10, Pekin+15 toplantılarının sonunda kabul edilen belge, kadınlara yönelik şiddetin bir insan hakları sorunu olduğunu ve devletlerin bunu önlemekten sorumlu olduğunu vurgulamıştır (Arat ve Altınay, 2007: 44).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde kabul edilen "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri", 17 sürdürülebilir kalkınma hedefi ve 169 alt başlıktan oluşmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerinden biri "toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınların ve kız çocuklarının sosyal konumunu güçlendirmektir." Kadınlara karşı şiddet ile mücadele bağlamında (Kocacık, 2004: 56);

Her yerde kadınlara ve kızlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması;

- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın tasfiye edilmesi,
- Çocuk evliliği, zorla evlilik gibi tüm zararlı uygulamaların erken yaşta ortadan kaldırılması,
- Kadın ve kız çocuklarının her düzeyde güçlendirilmesine yönelik güçlü politikaları ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatı benimsemek ve güçlendirmeyi teşvik etmek, alt başlıklar halinde belirtilmiştir.

Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması sözleşmesi Avrupa Bakanlar Konferansı'nın bu alanda yapılan çalışmaları farklı bir boyuta taşımaya yardımcı olmaktadır.

2002 yılında Bakanlar Komitesi, (2002/5) kadına yönelik şiddeti önlemek ve şiddet kurbanlarını korumak için küresel bir strateji önerisi sunmaktadır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strasbourg'da kabul edilen kadın ve aile içi şiddete karşı şiddetin önlenmesi ve mücadele sözleşmesi, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. Kadına yönelik şiddet konusunda ilk ve tek uluslararası sözleşme olması açısından sözleşme büyük önem taşımaktadır. Sözleşme, yeterli sayıda onayla 10 ülke tarafından onaylandıktan sonra 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Kitiş ve Bilgici, 2007: 59).

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet ana gündemi olan İstanbul Sözleşmesi, şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak, mağdurların korunması için politika ve önlemler geliştirmek, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması amacıyla kadın-erkek eşitliğini geliştirmek, bu alandaki uluslararası işbirliğini teşvik etmek ve geliştirmek amacıyla kolluk kuvvetleri ile etkili işbirliğini desteklemeyi amaçlamaktadır (İşleğen, 2002: 89).

Kadınlara karşı fiziksel şiddet; tecavüz, cinsel şiddet, psikolojik şiddet, sürekli takip, zorla evlilikler, zorla kürtaj ve zorla kısırlaştırma da dahil olmak üzere, aile içi

şiddet ve kadınlara karşı cinsel taciz olarak tanımlanmaktadır. Sözleşme, “kadınlara karşı şiddetin önlenmesi”, “mağdurun korunması”, “failin kovuşturulması” ve “bu konuda entegre devlet politikalarının geliştirilmesi” gibi dört başlıkta ele alınmıştır (Simmons vd., 2002: 79).

Sadece ülkemizin değil, dünyanın en önemli sorunlarından biri olan şiddet, özel olarak kadına şiddet, toplumların gelişmesini engelleyen unsurların başında gelmektedir. Şiddete maruz kalan kadınların doğurduğu, büyüttüğü çocukların gelecek nesiller olduğu göz önünde bulundurulduğunda, insanın doğasında var olan ve hayatını devam ettirmek için potansiyel olarak, canı söz konusu olduğunda doğal olarak gün yüzüne çıkardığı şiddetin, bir tür fanteziye dönüşmesi kaçınılmaz görünmektedir (Biriken, 2008: 69).

Sürdürülebilirliğin temel yapı taşlarının ekonomik sürdürülebilirlik, çevresel sürdürülebilirlik ve toplumsal sürdürülebilirlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda kadına yönelik şiddetin toplumsal sürdürülebilirliği sakatladığı açıkça ortadadır. Bu sacayağının dengede tutulması, en az daha iyi bir ekonomi kadar daha iyi bir toplumla da doğrudan ilişkilidir. Toplumun kanayan yarası olan kadına şiddet nesilden nesile aktarılmakta olan tahribat yaratan bir olgudur ve sağlıklı bir dünyanın savaşlar kadar nedenidir (Gökkaya, 2009: 49).

Şiddetin son bulması insanlığın daha uzun yol kat etmesini gerektirmekte olup, tüm dünya çözüm için seferber olmuşken bile şiddetin devam etmesindeki en önemli unsurlardan biri medyanın çözüm önerilerini, kadına yönelik şiddeti iletmede kullandığı dil gibi görünmektedir. Bilhassa şiddet gören kadınların yalnız olmadıklarını bilmeleri açısından dünyada kadına yönelik şiddetin son bulması için bir araya gelinen konferansların, soruna çözüm önerileri getiren bildirgelerin gündemde daha çok kalması sağlanmalı ve yayılımı konusunda medya seferberliği ilan edilmelidir. Elbette buradan tüm yükün medyanın sırtına binmesi gerektiği sonucunu çıkarmak doğru olmayacaktır; ancak medyanın kendisine düşen sorumluluğu yerine getirmesi azımsanamayacak bir öneme sahiptir (Özberk, 2008: 80).

Basit bir örnek olarak kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi içerikli bir sözleşme olan ve 11 Mayıs 2011’de İstanbul’da imzalanan İstanbul Sözleşmesi’nin medyada gösterilme sayısı, haber niteliği, gazetelerde kaç puntoyla yazıldığı, ana haber bültenlerinde kaç dakika gösterildiği, kaç kişide merak uyandırıp içeriğine bakma ihtiyacı hissettirdiği medyanın kadına yönelik şiddete karşı tavrını açıkça ortaya koyan bir veri olacaktır.

2.2.Yasal Düzenlemeler

Kadın haklarına yönelik politikalarda en bariz değişim yasal alanda görülmektedir. Yasalar toplumdaki davranış biçimlerinin sınırlarını belirleyici olduğundan değişikliğiyle dönüşümü etkileyen unsurların başında gelmektedir. Anayasanın 10’uncu maddesinde 2004 yılında: “kadın ve erkek eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin uygulamaya konulmasını sağlamakla yükümlüdür.” hükmü; 2010 yılında ikinci paragrafın sonuna: “...bu amaçla alınacak önlemler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz” ibaresi eklenmiştir (Çiçeklioğlu ve Saçaklıoğlu, 1996: 55).

Türkiye’de tüm kanunlar kadın erkek eşitliği ilkesine saygılı, kadınlara karşı şiddete sıfır tolerans sağlayan bir yapı kabul edilmektedir. 2005’te yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile nüfusu 50.000’i aşan büyükşehir belediyelerine kadın ve çocuk misafirhanesi açma görevi verilmiştir.

4320 sayılı kanunun uygulanması gereği, ilgili kurum ve kuruluşların katkıları ve katılımı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde yoğun çalışmalar sonucunda hazırlanan, 20 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı aile ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi hakkında kanun yürürlüğe girmiş, söz konusu kanun “İstanbul Sözleşmesi” hükümlerine uygun olarak düzenlenmiştir. Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın tasfiye edilmesine dair kanun ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın tasfiye edilmesine dair sözleşme 1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir (Resmi Gazete, 2016).

Kadınların konuk odalarının açılması ve işletilmesi hakkında kanunun uygulama yönetmeliği Ocak 2013’te yürürlüğe girmiştir. Şiddet önleme ve izleme merkezleri

yönetmeliği 17 Mart 2016 tarihli ve 29656 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2005 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, kadın ve çocuklara yönelik namus cinayetlerinin ve şiddetin nedenlerini saptamak amacıyla parlamento araştırma konseyi kurulmuştur. Komisyon raporu sonrasında 2006/17 sayılı “çocuk ve kadınlara yönelik namus cinayetlerinin ve kadınlara yönelik şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler” başlıklı Başbakanlık Genelgesi 2006 yılında yayımlanmıştır (İHA, 2016).

Kadınlara yönelik şiddetle ilgili alınacak tedbirler ve namus cinayetleri ile ilgili olarak bu tavsiyelerin uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşlar genelgede tespit edilmemiştir. Öte yandan KSSM kadınlara yönelik şiddet ve namus cinayetleri konusunda koordinasyon kurumu olarak atanmıştır (Üner, 2008: 75).

2.3. Ulusal Düzenlemeler

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 18/12/1979 ve 34/180 sayılı Kararı ile kabul edilmiştir. Bu kanunun tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda kabul edilmesi ise 01.07.2013 tarihine dayanmaktadır (Arslan, 2011: 5).

Söz konusu başlık altındaki vaka analizi bölümünde;

“246. Kadınların güçlendirilmesi, artan işler yapma gücü ve karar işçi kadınların katılımı etkinliği kapsamında, Anayasada kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık ilkesi dahil düzenlemeler, kadına karşı şiddeti önlemek için yapılmıştır. Kadınlar ve erkekler arasında fırsat eşitliği alanında şiddet, eğitim ve sağlık sorunlarını önleyecek önlemlerin uygulanmasında verimliliğin artırılması, özellikle istihdam ve karar alma mekanizmalarına daha etkin katılım sağlanması gerekmektedir” (Erbil, 2001: 45).

“256. Kadınlara karşı şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması amacıyla, özellikle erken çocukluk çağından başlayarak resmi ve resmi olmayan eğitim yoluyla toplumsal farkındalık düzeyi artırılacaktır” politikası ile tedbirler alınmıştır (Erbil, 2011: 47).

Eylem Planı, “politika 1.2: aile içi şiddet ve istismarın önlenmesine yönelik hizmetlerin geliştirilmesi” başlığı altında kadınlara ve aile içi şiddete karşı şiddetin önlenmesine yönelik olarak komisyon kurulmuştur. Buna göre;

- Aile içi şiddeti, ihmal ve istismarı önleme çabalarının etkinliği artırılacaktır.
- Şiddet önleme ve izleme merkezleri genişletilecektir.

65. Hükümet programının “insani gelişme” bölümünde, “kadınlarımızın konumunu daha da güçlendirmek ve uygulamaların etkinliğini artırmak amacıyla ilgili tarafların görüşlerini dikkate alarak kadınlara ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesi” ifadesine yer verilerek kapsamın genişlemesi sağlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politika Bakanlığının stratejik plan hedefleri şunlardır;

- Hedef 1. “Ülkenin ihtiyaçları için yeni sosyal politikalar geliştirmek ve model oluşturmak”
- Hedef 2. “Sosyal şiddeti azaltmak” amacı çerçevesinde yasama çalışmaları, koordinasyon ve işbirliği, eğitimler, çalıştaylar ve projeler gibi faaliyetler ve faaliyetler yoluyla sosyal şiddeti azaltacak politikalar geliştirmek, namus suçunu önlemek, çocuklara ve kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması,
- Hedef 3. “Sosyal istismarın azaltılması bağlamında, çocuk evliliğinin azaltılmasına yönelik yeni politikalar ve modeller oluşturmak, kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve sakatlara yönelik istismarın azaltılmasına yönelik yeni politikalar ve modeller oluşturmak amaçlanmaktadır.
- Hedef 2. “Bireyleri ve aileleri güçlendiren, toplumu bilinçlendiren”
- Hedef 2. “Amaç, kadınların, çocukların, sakatların, yaşlıların, şehitlerin ve gazilerin haklarının korunması ve fırsat ve fırsatlardan eşit yararlanma konusunda halkın bilinçlendirilmesidir.”

- Amaç 4. "Bakım, Koruma ve Rehabilitasyon hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla kadın konukevi standartlarının belirlenmesi,"
- Hedef 5. "Koruma altındaki kadınların gelişiminin sağlanması" kapsamında, koruma altındaki kadınlar eğitim ve mesleki eğitim kurslarına katılmaları teşvik edilecektir. Özel ve kamu kurumlarında mesleği alan kadınların istihdamı için koordinasyon çalışmaları yapılması gerekmektedir.
- Hedef 6. "Yeni kurumlar açmak ve yeni uygulama modellerinin uygulanmasını artırmak" kapsamında tüm illerde şiddet önleme ve izleme merkezleri açılacak ve misafirhane sayısı artırılacaktır.

Gelişen ve dönüşen dünyada azalacağına giderek artan şiddete karşı çaba sarf etmek için yasa düzenlemeleri azımsanamaz bir öneme sahip olmakla birlikte toplumun bütün kesimleriyle iş birliği içinde olmak, etkin bir mücadele için hangi adımların atılması gerektiğini düşünmek ve görsel ya da yazılı medyayı etkin kullanarak çözüm önerileri için herkesi sorumluluğa davet etmek de gerekmektedir. Toplumun kadından özür dilemesi, kadının kendisini ayrımcılığa uğramış hissetmesinin önünün kesilmesi için her kesimden erkeğin, kadının, tüzel kişiliğin daha fazla sorumlu ve bilinçli davranması, şiddet yarasının kapanması için elzemdir. Ülkemiz gibi kadına şiddetin dramatik bir tablo olduğu ülkelerde kadınlara hukuki desteğin yanında her türlü ekonomik, sosyal ve psikolojik desteğin sağlanması büyük önem taşımaktadır (Kitiş ve Bilgici, 2007: 77).

Yukarıda kadına karşı şiddete karşı alınan yasal düzenlemelere karşın ülkemizde kadına yönelik şiddet devam etmekte, kadınlar en temel hakları olan yaşam hakkından, eğitim, sağlık, meslek edinme, seyahat gibi haklarından mahrum bırakılmaktadır. Kadına yönelik şiddet sorununun tüm yasal iyileştirme ve önlemlere rağmen vahşeti artarak devam etmesi, tüm bu iyileştirme ve düzenlemelerin uygulamada yetersiz olduğu sonucu çıkarılmasına reel bir dayanak sağlamaktadır. Tüm bu düzenlemelerin, ilgili yasa ve sözleşmelerin taviz verilmeksizin uygulanması mağdurların korunmasında etkili olmaktadır (Erbil, 2001: 115).

2.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları

2.4.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010)

Ülkemizde, aile içi şiddet olaylarının ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri uygulamaya yönelik eylem planı altı ana hedefe sahip bulunmaktadır: (aile içi şiddet ile mücadele, Ulusal Eylem Planı).

1. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yasal düzenlemeler yapmak ve uygulamada eksiklikleri ortadan kaldırmak,
2. Aile içi şiddete neden olan olumsuz tutum ve davranışları ortadan kaldırmak ve güçlendirmek amacıyla kadına yönelik şiddet ve cinsiyet eşitliği konusunda toplumsal farkındalık oluşturmak,
3. Kadınların sosyo-ekonomik konumunu güçlendirmek ve uygulanmasını sağlamak için düzenlemeler yapmak,
4. Eğer varsa, aile içi şiddet kurbanı olan kadınlar ve onların çocukları için erişilebilir koruyucu hizmetlerin sağlanması ve uygulanmasını sağlamak,
5. Aile içi şiddete maruz kalmış kadınlara yönelik şiddet mağdurları için tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerini düzenlemek ve uygulamak,
6. Aile içi şiddet mağduru kadınlara ve çocuklara hizmet sunmada kurumlar/kurumlar ve ilgili sektörler arasında işbirliği mekanizmasını kurmak

Tüm bu eylem planı kadına şiddeti azaltmaya, vahşeti sonlandırmaya ne yazık ki yeterli gelmemektedir. İlgili maddeler, pratiğe bakıldığında anlamlı sözler içeren metinler olmaktan ileri gidememektedir. Kadına şiddetin insanlık tarihinin kuruluşundan beri var olan negatif bir gerçeklik olduğu göz önünde bulundurulursa total ve köklü bir değişikliğin tek bir kanaldan ve kısa zamanda olması elbette kimse

tarafından beklenmemektedir. Zamana yayılması kaçınılmaz olan bu negatif gerçeğin daha çok kanal açılarak ilerleme kaydedilebilecek bir durum olduğu aşikârdır (Üner, 2008: 50).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik şiddetin toplum ruh sağlığının bozukluğunun en önemli göstergesi olduğu gerçeğinin bütün bir topluma yayılmasındaki en önemli unsur dildir. Dilin kullanım tarzı anlam dünyasıyla ilişkili olduğundan kadına yönelik şiddetin toplumsal bir problem olduğunun tüm insanların anlam dünyasına yayılması sağlanmalıdır. Burada en önemli güçlerin başında tekrar tekrar belirtildiği üzere medyanın insanların anlam dünyasını biçimlendirmesi gelmektedir. Anlam dünyalarının yıkılıp yeniden kurulması kolay bir iş olmamakla birlikte medya bunu yapmaya muktedir bir güce sahiptir. Medyanın bu konudaki duyarlılığı ve sorumluluğun kaçınılmaz olduğunu fark etmesi bütün toplumda zamana yayılarak bir algı değişikliğine vesile olabilecek bir farkındalıktır (Çiçeklioğlu ve Saçaklıoğlu, 1996: 55).

Sosyal medyanın neredeyse herkes tarafından kullanılıyor olması haberlerin hızlı yayılmasındaki en büyük unsurdur. Yalan haberlerin, viral unsurların, gerçek haberlerden ayrılmasını zorlaştıran sosyal medya kullanımı toplumsal duyarlılıkların oluşmasını ve yayılmasını da bir o kadar olanaklı kılmaktadır. Bir olayın haber niteliği taşıması artık ille de ana haber bültenlerinde bildirilmesine, gazetelerde sürmanşet olmasına bağlı değildir. Sosyal medya insanları bir konu üzerinde hızlıca örgütlemeye, onları manipüle etmeye oldukça elverişlidir. Öyle ki gündem sosyal medyanın tavrını, sosyal medya gündemin tavrını belirlemektedir. Sosyal medya bu gücünü herhangi bir ideolojinin sürdürücüsü ya da karşıtı olan herkes tarafından kullanılmasından ve basın ezber bozan bir dil kullanmaktan aciz olduğu durumlarda bile olayları tüm çıplaklığıyla göstermesinden almaktadır. Dolayısıyla potansiyel bir güç olarak sosyal medyanın kadına şiddet konusunu sürekli gündemde tutmasının, tanık olunan tüm şiddet olaylarının paylaşılarak duyurulmasının nasıl sağlanacağı üzerine fikir geliştirmek önemli ve zorunlu bir seçenek olarak görünmektedir (Kitiş ve Bilgici, 2007: 47).

2.4.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015)

Ülkemizde, aile içi şiddet olaylarının ortadan kaldırılması için gerekli tedbirleri uygulamaya yönelik eylem planı altı ana hedefe sahip bulunmaktadır: (aile içi şiddet ile mücadele, Ulusal Eylem Planı).

2007-2010 dönemi kapsayan kadınlara yönelik aile içi şiddetle mücadele Ulusal Eylem Planı, ilgili kamu kurumları, STK'lar, üniversiteler ve kadın araştırma merkezleri ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele Ulusal Eylem Planı (Ulusal Eylem Planı) çerçevesinde hayata geçirilmektedir (Biriken, 2008: 90).

1. Kadına yönelik şiddet, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele konularında yasal düzenlemeler yapmak ve uygulamadaki eksiklikleri ortadan kaldırmak,
2. Kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi ve kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesine dair toplumsal bilinci oluşturmak ve ruhsal dönüşümü sağlamak,
3. Şiddete maruz kalan kadınlar için sağlık hizmetlerinin sağlanması ve uygulanmasını sağlamak, varsa, çocuk ve şiddet uygulayan ve onları uygulama ihtimali olan kadınlara, şiddete maruz kalmış kadınlara hizmet sağlamak için kurumlar ve ilgili sektörler arasındaki işbirliği mekanizmasını güçlendirmek, varsa çocuk için koruma kapsamına almak,

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planının uygulanması (2012-2015) altı aylık dönemler (kadına yönelik aile içi şiddet, kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı) şeklinde düzenlenen izleme ve değerlendirme toplantıları ile izlenmektedir (İşleğen, 2002: 63).

2.4.3. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)

Kadına yönelik şiddetle mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020), ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, STK'ların ve üniversitelerin kadın araştırma merkezlerine

(aile içi şiddete karşı mücadele ulusal eylem planı) katkıları ve katılımı ile KSMM'nin koordinasyonu altında hazırlanmaktadır (İşleğen, 2002: 65).

Hazırlık çalışmaları kapsamında, ulusal mevzuat hükümleri, kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı (2012-2015) izleme ve değerlendirme raporları, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet sonuçları ve kadınlara karşı şiddetin nedenleri ve sonuçları hakkında bilgi veren NO: 6284 sayılı yasa ve uygulamaya konulan parlamento komitesi, eylem planında yer alan son sosyal ihtiyaç ve gelişmeler göz önünde bulundurularak, eylem planında yer alan amaç ve faaliyetler belirlenmektedir (Kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadele, Ulusal Eylem Planı) (Gökulu, 2013: 54). Ayrıca, üniversitelerde de Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri ve yüksek lisans programları açılmaya başlanmıştır (KSGM 2014: 35).

Eylem planının hazırlık sürecinde, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin yanı sıra sivil toplum kuruluşları ve kadın araştırma merkezleri temsilcilerinin katılımıyla bir günlük toplantılar yapılmaktadır. Buna ek olarak, eylem planı taslağı görüş ve önerilerini almak amacıyla ilgili tüm kurum ve kuruluşlar ile paylaşılan ve eylem planının son halini aile içinde (kadına yönelik şiddetle mücadele için ulusal eylem planı) kurumlardan her iki toplantının sonuçları ve görüşleri çerçevesinde verilmektedir.

2017 Yılı 1-31 Mayıs Tarihleri Arasında Kadına Yönelik Şiddet İstatistikleri değerlendirildiğinde 2017'de, en yüksek sayıda kadın cinayeti Mayıs'ta meydana geldiği görülmektedir. Mayıs ayında kadın cinayetinin işlendiği şehirlere baktığımızda İstanbul'da 6, İzmir'de 5, Bursa, Gaziantep ve Kayseri'de 3 kadının öldürüldüğü görülmektedir. 2016'nın ilk beş ayında 177 kadın, şiddete kurban gitmiştir. Kadın cinayetlerinin sayısındaki artışa ek olarak, cinayetin gerçekleşme şekli de değişmekte ve daha vahşi cinayetler işlenmektedir. Kadınlara işkence yapılmakta, çocuklarının önünde ya da tanıdıklarının gözünün önünde öldürülmekte ve şüpheli ölümler artmaktadır. 2016 yılının ilk yüz gününde kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri basına yansımakta ve 2017 yılının ilk yüz günü haber sayısı 2 bin 44 olarak ifade edilmektedir. Kadın cinayetleri ve kadınlara yönelik şiddet bir

önceki yıla göre artmış olsa da, basında çıkan haberlere göre bir azalma yaşandığı gözlenmektedir (Önal, 2003: 69).

Kadınlara yönelik şiddete ilişkin Türk Ceza Yasası'nın hükümleri aşağıda sıralanmaktadır (İşleğen, 2002: 135).

- Madde 82/1-D: bir ebeveynin kasıtlı olarak öldürülmesi ya da bir ebeveynin ya da bir kardeşin kasıtlı olarak öldürülmesi,
- Madde 82/1-F: hamile olduğu bilinen bir kadının kasıtlı olarak öldürülmesi,
- Madde 86/2 - a: kasten yaralanma, Topso, Bottomso karşı, karısına veya kardeşine karşı,
- Madde 86/2-B: ruh veya ruh bakımından kendini savunamayan kişinin kasten sakatlanması,
- 89/2-f madde: hamile bir kadının çocuğunu erken doğurmasına neden olmak,
- 89/3-e madde: bir çocuğun ölümü ile hamile bir kadının ölümü,
- Madde 87/1-e: hamile bir kadını kasıtlı olarak, çocuğunu doğurmadan önce incitir.
- Madde 96/2-a: çocuğun, beden ya da ruh bakımından kendini savunamayan ya da hamile olan çocuğun istismarından acı çekmesine neden olacak eylemler yapmak.
- 96/2-b madde: ebeveyn ya da çocuğa, babasına ya da eşine karşı acı çekmesine neden olacak davranışlar sergilemek.
- 109/1-2-3 Madde 3 - (1) bir kişiyi hukuka aykırı bir yere gitme veya kalma özgürlüğünden yoksun bırakan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

- (2) Bir kişi bir fiil işlemek veya bir fiil işlemek için zorlama, tehdit veya aldatma kullanıyorsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası verilmektedir.
- (3) Bu hücüm; silahlarla, birden fazla kişi tarafından, kişinin icra ettiği kamu görevi nedeniyle, kamu hizmeti tarafından sağlanan etkinin kötüye kullanımı; Çocuk, ya da beden ya da ruh bakımından kendini savunamayan kişiye karşı taciz ve/veya şiddet uygulanması işlenir ise, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir kat artırılmaktadır.
- (4) bu suçun mağdurun önemli bir ekonomik kaybına neden olması halinde, bin güne kadar adli para cezası verilmektedir.
- (5) suçun cinsel amaçla işlenmesi halinde yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarı yarıya artırılmaktadır.
- (6) bu suç işlemek amacıyla veya kasıtlı yaralanma sonucu ağırlaşmaları halinde, kasıtlı yaralanma ile ilgili hükümler de uygulanmaktadır.
- Bir kadının çocuğunu rızası olmadan terk eden kişi beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.
- On haftadan fazla süren bir kadının çocuğunu düşüren kişi, tıbbi olarak gerekli olmasa bile, rıza temelinde olsa bile, 2 ila 4 yıl hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Bu durumda, çocuğun hayatını sonlandırma kararı almış bir kadın, bir yıla kadar hapis cezası veya adli para cezasına mahkûm edilmektedir.
- Birinci fıkrada belirtilen fiil kadına fiziksel veya zihinsel sağlık açısından zarar verirse, kişiye altı yıldan on iki yıla kadar hapis cezası verilir ve bu fiil kadının ölümüne neden olursa, on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilmektedir.
- İkinci fıkrada belirtilen suç kadına bedensel veya zihinsel zarar vermişse, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiil kişinin

ölümüne neden olmuşsa, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

- On haftalık hamileliği bitirmemiş bir kadının çocuğu, rıza esasına göre olsa bile, yetkisiz bir kişi tarafından düşürülür ise, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına çarptırılmaktadır. Yukarıdaki fıkralarda belirtilen diğer fiiller yetkili olmayan bir kişi tarafından işlenirse, bu fiillere uygun olarak uygulanacak ceza yarı yarıya artırılmaktadır.
- Mağdur olduğu bir suç nedeniyle bir kadın hamile kalırsa, bu sürenin yirmi haftadan fazla olmaması ve kadının rızası hamileliğin sona erdirilmesi için verilmektedir. Ancak, gebelik uzmanlar tarafından bir hastane ortamında sonlandırılmaktadır.
- Madde 232/1: aynı konutta birlikte yaşayan kişilerden birini yanlış yönlendiren kişi, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.
- İlgili maddeler dikkate alındığında, 2015 yılı ceza mahkemelerindeki TCK uyarınca yıl içinde açılan davalarda suç ve sanıklar sayısı incelenmektedir.
- Buna göre;
- 82/1-D ve f: 119 suçları. 4 12-15 yaş arası, 2 16-18 yaş arası, 110-118 yaş arası, 2 yabancı uyruklu olarak doğmaktadır.
- Madde 86/2 A ve b: 2015 yılında 86/2'den itibaren toplam 490933 suç işlenmektedir, ancak istatistikler a ve b olarak da belirtilmeyen bir sayı tespit edilmemektedir.
- Madde 96/2 A ve b: 242 işlenen suçlar. 25 tanesi 12-15 yaşındadır, 50'si 16-18 yaşındadır, 152'si 18 yaşın üzerindedir ve 15'i yabancı uyruklu olmaktadır.

- 109/1-2-3 ve Madde 3: 2015 109/1-2-3 Toplam 31394 suç işlenmiştir, ancak istatistikler e ve kadınlar için ayrı ayrı belirtilmemiş olması nedeniyle bu sayı belirlenmemektedir.
- 99/1-2-3-4-6 Madde 26. 3 16-18 yaşında, 23 18 yaşında olmaktadır.
- Madde 232/1: 2150 suçlar işlendi. 10 12-15 yaşları arasında doğdu, 19 yaşları arasında 16-18, 2094 yaşları arasında 18 ve 37 yaş arasında yabancı uyruklu olarak doğmaktadır (İşleğen, 2002: 138).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA ŞİDDET İLE BASIN İLİŞKİSİ

3.1. Araştırmanın Konusu

Haberler, yalın gerçekliğin anlatıcısı olmaktan ziyade inşa edilmiş metinlerdir. Haber konularının seçilmesinden, metinsel bir forma sokulmasına kadar ki süreçte haber yorumlanmakta ve kurgulanmaktadır (Köker ve Doğanay, 2010: 16). Haber medyası, bir ülkenin gündemini belirlemede ve kamuoyunun dikkatini bazı önemli kamu sorununa odaklamada büyük bir güce sahiptir. Okuyucular ve izleyiciler de haberlerde yer alan vurgu temelinde bir konuya ne kadar önem verileceğini öğrenmektedirler. Ayrıca olay ve olguların sunuluş şekilleri ve ön plana çıkarılan hususlar da yaşananların algılanma şekline etki etmektedir.

Kadınlar gündelik hayatları içinde psikolojik, fiziksel, cinsel, ekonomik, tek taraflı ısrarlı takip, flört, dijital ve mobbing şiddete maruz kalmaktadır. Hayatın olağan akışı içerisinde yaşanan bu olgu, diğer olaylar gibi haber medyasının gündemine taşınmaktadır. Kadınların maruz kaldıkları şiddet olayları, bireysel vakalar olarak haberleştirilmektedir. Ancak yaşanan bireysel olaylar toplumsal bir gerçekliğin tezahürleridir ve toplumu etkilemektedir.

Bir kadının maruz kaldığı şiddet olayı haberleştirilirken kültürel, hegemonik, toplumsal ve ekonomik ilişkiler metinlere yansıtılabilmektedir. Bu sebeple bu çalışmada pek çok türden şiddete maruz kalan kadınların Türk ulusal haberlerde ne şekilde haberleştirildiği, haberlerin kimin bakış açısı ile aktarıldığı, hangi unsurların ön plana çıkarıldığı, kadınların hangi yönleri ile temsil edildiği, görsel kullanılıp kullanılmadığı ve kullanıldıysa hangi unsurları görünür kıldığı araştırılmıştır. Söylem analizi, belirtilen hususların incelenmesinde kullanılan yöntem olmuştur. Gazete haberlerinin sistematik analizine olanak tanıyan Teun van Dijk'in eleştirel söylem yaklaşımı benimsenmiş mikro ve makro yapı düzeylerinde analizler sunulmuştur.

3.2. Amaç

Bu çalışmada Türkiye'nin ve dünyanın gündemindeki en önemli konulardan biri olan kadına yönelik şiddetin, Türkiye'deki ulusal basın kuruluşlarında haberleştirilme şekillerini incelemek amaçlanmıştır. Ayrıca bu ana amaç ekseninde;

- a) Haber metinlerinin kurgusallığına, kadın temsillerine ve şiddetin algılanma biçimine yönelik etkisine dikkat çekmek,
- b) Haber metinlerinin kadına yönelik şiddeti meşrulaştırabilecek ya da bu insanlık suçunu belirli yönleriyle kabul edilebilir şekilde algılanmasını sağlayabilecek unsurlar taşıyabileceği hususunda farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır.

3.3. Önem

Kadına yönelik şiddet, kadının hayatını tehdit eden ve toplumsal hayata katılmayı engelleyen sosyal bir sorunu ortaya çıkarmaktadır. Ulusal ve Uluslararası düzeyde belirlenen politika ve uygulamalara rağmen kadına yönelik şiddet dünyada öncelikli bir sorun olarak durmaktadır. Toplumsal farkındalık, toplumu oluşturan bireylerin bu olguyu algılama ve yorumlama biçimleri, politika ve strateji düzeyinde çalışmalar kadar önem taşımaktadır.

Haberlerin yaşananları aktarırken yeniden kurgulama zorunluluğu, erişim ve bilgileri yayma gücü dikkate alındığında kadına yönelik şiddetin haberleştirilme şeklinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Olay ve olguların sunuluş şekilleri ve ön plana çıkarılan hususlar da yaşananların algılanma şekline etki etmektedir.

Haber metinlerinin kurgusallığı ve ideoloji yüklü oluşunun ortaya konması, haber metinlerinin oluşturulması hususunda özenli olunması gerektiğini gündeme getirirken; medya okuryazarlığının önemine de dikkat çekmektedir. Okuyucu ve izleyicilerin olayların failleri ve mağdurları olabildiği dikkate alındığında, kadına yönelik şiddetin haberleştirilme şekillerinin analiz edilmesinin önemi daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

“Kadına Yönelik Şiddetin Basında Sunumu” başlıklı çalışmada, 1-31 Mayıs 2017 tarihleri arasında bir aylık gazete araştırması yapılmış ve son dönemde kadına yönelik şiddet olaylarının nasıl lanse edildiği örneklerle gösterilmiştir.

3.4. Sınırlılıklar

Türkiye’de yayın yapan 34 ulusal gazete mevcuttur². Gazete sayılarının bu denli yüksek oluşu söylem analizi gibi kapsamlı bir çalışmanın yapılmasını neredeyse olanaksız kılmaktadır. Diğer taraftan bu gazetelerin bir kısmı spor haberleri vermektedir ve araştırma konusu ile ilgili haberler yapmamaktadır. Bu nedenle araştırmanın örnekleme tirajları dikkate alınarak Hürriyet, Sabah ve Posta gazeteleri ile sınırlandırılmıştır.

Ayrıca kadına yönelik şiddetin dönemsel bir olgu olmayışı, neredeyse insanlık tarihi kadar geçmişe dayanması zamansal düzeyde ikinci bir sınırlandırmayı zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada 1-31 Mayıs 2017 tarihleri arasında Hürriyet, Sabah ve Posta gazetelerinde yayınlanan kadına yönelik şiddet haberleri analiz edilmiştir.

3.5. Tanımlar

Yaşanan teknolojik, bilimsel, ekonomik, toplumsal ve kültürel değişim ve gelişmelere rağmen kadına yönelik şiddet, çağımızın önde gelen sorunlarından biri olmayı sürdürmektedir. Şiddet, 1970’lerden bu yana, Amerika ve Kuzey Avrupa ülkelerinden başlayarak, dünyanın birçok ülkesinde kadın hareketlerinin ana konularından birini oluşturmakta, o tarihlerden beri çeşitli araçlar kullanılarak sonlanması için çaba sarf edilmekte, mücadele ağları kurulmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, 1970’lerden önce yabancıların ya da uzak tanıdıkların saldırılarıyla ve tecavüzleriyle tanımlı ve sınırlı kalmakta ve hatta bir sorun olarak görülmemektedir. Bu tanımın değiştirilmesi, tanımın sınırlarının genişletilmesi ve kadına yönelik şiddetin bir sorun olduğunun ortaya koyulması için ortaya koyulan mücadeleler 1970’lerden sonra muhatap bulmaya başlamıştır. Levinson’un 90 farklı toplumda yaptığı araştırmaların sonuçlarına göre, bu toplumlarda şiddete maruz

² <http://www.ulusalgazeteler.org/>

kalan kadınların %85'i eşlerinden, kalan %15'i ise aile içindeki diğer erkek bireylerden ve yabancılardan şiddet görmektedir (Levinson, 1990: 59). Çalışmanın da ortaya koyduğu üzere şiddet dışarıdan gelen bir unsurmuş gibi tanımlanamaz bir problemdir ve problemin kaynağı çoğunlukla dışarıdaki kimseler, yabancılar değil hane içindeki erkek bireylerdir.

1970'lerden bu yana dünyada önem kazanan şiddet sorunu 1980'lerin ortalarından bu yana ülkemizde tartışma konusu olmaya başlamıştır. 17 Mayıs 1987'de, "dayak yok" yürüyüşü kadınların şiddete karşı ilk toplu tepkisini meydana getirmiş, kadın hareketleri bu yıldan sonra ivme kazanmıştır (Yıldırım, 1998: 26-35). Türkiye'de kadınlara yönelik şiddetin nedenlerini belirlemek ve sorunu çözmek için, şiddetin toplum tarafından nasıl sunulduğunu ve nasıl algılandığını incelemek gerekmektedir. Türkiye nüfus sağlık anketine göre (TNSA); araştırmaya katılan kadınların %39'u; bir kadının yemeğini yakması, kocasına cevap vermesi, "gereksiz" yere para harcaması, çocuk bakımını ihmal etmesi ve cinsel ilişkiye girmeyi reddetmesi gibi durumlardan en az birinin gerçekleşmesinin, bir kadının eşinden şiddet görmesini haklı çıkardığını belirtmektedir. Bu oranın Doğu Anadolu Bölgesi'nde %49 ve Güneydoğu Anadolu'da %50 olduğu tespit edilmiştir (TNSA, 2003).

3.6. Yöntem

Haberler üzerine yapılan incelemelerde çeşitli yaklaşım ve yöntemler benimsenmiştir. Feminist medya çalışmaları kapsamında haber metinleri incelenmiş ve kadınlar ile ilgili konular analiz edilmiştir. Bu çalışmaların genel bir özetini sunmak alanda gelinen noktayı görmek açısından yararlı olacaktır.

Temsil ve kalıp yargılar hakkında gerçekleştirilen araştırmalarda toplumsal cinsiyet kavramı irdelenmiş ve medyada kadın temsillerine odaklanmıştır. Türkiye'de 1980'li yıllarda kadın ve medya alanında pek çok akademik çalışma yapılmıştır. Kadın cinselliğinin kitle iletişim araçlarında nasıl temsil edildiği, kadın dergileri bağlamında analiz edilmiştir. Ayşe Saktanber (1993) tarafından yapılan "*Türkiye'de Medyada Kadın: Serbest-Müsait Kadın ve İyi Eş, Fedakar Anne*"

başlıklı araştırmada, Türk medyasında kadınların nasıl temsil edildiği analiz edilmiştir. Araştırma neticesinde kadınların medyada serbest/müsait kadın veyahut iyi bir eş ve fedakâr anneler olarak temsil edildiği ortaya konmuştur. Bir sonraki aşamada ise iletişim sektöründeki kadınlar araştırılmıştır. Medyadaki cinsiyetçi politikalar hakkında birçok çalışma yapılmış, medya temsillerinin yanı sıra ayrımcılığa sebebiyet veren ırkçı ideolojiler hakkında da açıklamalar ortaya koyulmuştur. Bu araştırmalarla paralel olarak ele alındığında, gazete haberlerindeki makbul kadınlık tanımlamalarının makbul sınıflar ve ırklar tanımıyla iç içe geçtiğini ortaya koyan tartışmalar dikkat çekicidir.

Haber metinlerinde egemen ahlak kurallarına uymayan kadınların ötekileştirilme biçimleri bu araştırmalara konu olmuştur. Bu çalışmalara ek olarak belirli tarihlerde üretilen haberlerin temel alınıp analiz edildiği çalışmalar mevcuttur. Kadına yönelik şiddet ile ilgili gazete haberlerinde şiddetin nasıl sunulduğu üzerinde durulurken, kadına yönelik şiddet vakalarının haber değeri, ideoloji ve haberin söylemsel yapısı ile ilişkisi kurulmamıştır (Yıldız Tahincioğlu, 2015: 418-23).

Sunulan araştırmalar eleştirel bakış açısının yoksunluğu, nedenlerin, bağlamın, söylemin ve ideolojinin ihmal edilmesi nedeniyle eleştirilmiştir. Bu araştırmada alt metinlere ve imalara odaklanılmış ve yöntem olarak eleştirel söylem analizi kullanılmıştır. Eleştirel söylem analizi hakkında bilgi vermeden önce söylem, söylem analizi ve haberde söylem analizi hakkında bilgi verilecektir.

3.6.1. Söylem Kavramı

Söylem, sosyal bilimlerde önemi giderek artan bir kavram olarak, sosyoloji, psikoloji, felsefe, iletişim, kültürel çalışmalar, edebiyat gibi birçok disiplinin kesişim noktasında bulunmakta, bu alanlar için ortak bir analitik uygulama olmaktadır. Pozitivist bilim anlayışının yaşanan toplumsal dünyanın karmaşıklaşan ilişkilerini açıklama/anlamada yetersiz kalmakla eleştirildiği bir dönemde daha yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Bu ilginin temelinde, görünenin ötesindeki anlama erişme ihtimali, çok yönlü ve derin analizler yapabilmesi ile toplumsal pratikleri temsil etmenin ötesinde kurması yatmaktadır (Ünal, 2015: 14-15).

Söylem çeşitli şekillerde, farklı bakış açılarını ve yaklaşımları yansıtacak şekilde tanımlanmıştır. Söylem, dil veya dilsel olmayan işaret sistemleri aracılığı ile inşa edilen sosyal iletişim ağlarına işaret etmektedir. Birbiri ile bağlantısı olan işaretler sistemini devreye sokması, söylemin temel özelliğidir. Söylem her ne kadar konuşma sistemi veya yazılı metinler olarak ele alınmış olsa da sözel/dilsel olmayan işaretler sistemi de söylem kavramının kapsamı içindedir (Purvis ve Hunt, 2014: 21). Konuya bir örnek olarak; makam sahibi kişilerin kapısının açılması, odaya girdiğinde ayağa kalkılması; o kişilerin toplumdaki öncelikli ve saygın konumuna atıf yapan söylemin bileşenleri olarak değerlendirilmektedir.

Foucault'a göre ise, mantıki tutarlılığa yaslanan bir düşünce şeklinin yazılı veya sözlü bir biçimde ifade edildiği, bir sistem veya kavram ile alakalı bilimsel sözlerin ve yazıların bütünü söylemdir (akt. Doruk, 2013: 109). Stuart Hall söylemi, dil aracılığı ile görünür olan ve düzenlenen, hâlihazırda ve önceden inşa edilmiş tecrübe edişler kümesi olarak tanımlamıştır (akt. Purvis ve Hunt, 2014: 22). Hall'ün söylem tanımında "deneyimleme" ön plana çıkmaktadır. Söylem, içinde yaşanan ve tecrübe edilen bir olgudur.

Bir mesajın dile getirenini (sözü söyleyen kim?), otorite noktasını (sözünün dayanağı nedir?), dinleyicisini (sözün muhatabı kim?) ve amacını (söz ile başarılmak istenen nedir?) da içeren tüm boyutları söylem kavramının içindedir. Söylem, belli bir zaman diliminde, belirli gruplar arasında ve diğer gruplarla ilişkili bir biçimde üretilen fikir, ifade ve bilgileri içermektedir. Söylem sohbetten konuşmaya bütün iletişim türlerini, toplumsal dünyayı algılama, tasnif etmek ve tepki geliştirme biçimlerini de kuşatmaktadır (Çelik ve Ekşi, 2013: 100).

Söylemler bir şekilde değiştirilmiş/saptırılmış gerçekliklerin temsillerinden öte, ekonomiler şeklinde anlaşılmalıdır. Bir diğer deyişle, iktidarların söylemlerin içine kazındığını ve söylem dışında düşünülmeceğini söylemek mümkündür (Purvis ve Hunt, 2014: 25).

Kişilerin söylem yaratmadığını, söylemlerin toplumsal seviyede var olduğunu söylemek önemlidir. Söylem anlamı kurmakta, böylece toplumlar sembol ve anlam

arasında bağ kurabilmektedir. Toplumlar konu, olay ve olgular hakkında ne şekilde düşüneceklerini veya iletişim kuracaklarını söylemler üzerinden kazanmaktadır (Çelik ve Ekşi, 2013: 100).

Söylem teorisinin gelişimi Jacob Torfing (2005) tarafından üç nesil halinde ele alınmıştır. Birinci nesilde; söylem analizi ağırlıklı bir biçimde dilbilim ve antropoloji disiplininin sınırları içinde, yapısalcı ve betimsel bir girişim olarak görülmüştür. Yapısalcı yaklaşımda metinden oluşan bir birimin sosyal ve dilbilim açısından anlama dair yönlerine odaklanılmaktadır. Yapısalcı düşünürler, mananın sistemdeki farklı öge ve unsurların arasındaki ilişkiselliğe dayandığını savunmuştur. İkinci nesil kuramcılar, yazılı ve sözlü metinlerin yanı sıra toplumsal uygulamaları da dikkate alarak söylemi daha geniş bir bağlamda değerlendirmiştir. Bu yaklaşım, eleştirel söylem analizi olarak da isimlendirilmiştir. Sosyal sınıf ve etnik topluluklar hegemonik güçlerinin sürmesini sağlamak veya karşı hegemonya inşa etmek amacıyla ideolojik söylem üretmektedirler. Bu minvalde, ideolojik söylemin sosyal ve siyasi düzenin yeniden inşasında olduğu kadar dönüştürülmesinde de etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Üçüncü ve son nesilde ise postyapısalcı düşünürler ön plana çıkmıştır. Söylemin kapsamı tüm toplumsal olguları kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Toplumsal kimliklerin merkezleşmiş söylem sistemleri içerisinde ve bu sistemlerin aracılığında kurulduğunu savunmuşlardır (Ünal, 2015: 16-19).

3.6.2. Söylem Analizi ve Eleştirel Söylem Analizi

Söylem analizi, konuşmalar ve metinler vasıtasıyla meydana gelen anlam ürünleriyle ilgilenen toplumsal ve kültürel araştırmalar alanında tercih edilen bir yöntemdir. En yalın tabirle dilin analizi olarak tanımlanabilecek söylem analizi, yönetsel ve kavramsal öğelerden müteşekkil toplumsal yaşama ilişkin bir bakış açısı sunmaktadır. Söylem hakkında düşünmeyi (teorik ile metateorik unsurlar) ve söylemi verileştirmeyi karakterize etmektedir. Yöntem, sosyal psikoloji alanındaki gelişmelere koşut olarak nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılmaya başlanmış, araştırmanın merkezini anlamın değişkenliğine kaydırmış bir çaba olarak değerlendirilmektedir. Bu yöntem yalnızca söylemin veya dilin kullanımının biçimsel formuyla değil, çoklukla iletişim kuranların oluşturduğu toplumsal olaylarla

toplumsal ve kültürel bağlamda ilgilenmektedir. Analiz, “Kim ne şekilde ve ne amaçla konuşmaktadır?” “Kim ne şekilde dinlemekte veya susmaktadır?”, “Kim ne şekilde yazmakta veyahut okumakta?” türünden sorular ile başlamakta, varsayımların ötesinde belirsizlikler üzerinden hareket etmektedir (Çelik ve Ekşi, 2013: 99-106).

Daha öz bir anlatımla ifade etmek gerekirse söylem analizi, metin ve/veyahut kelimelere ek olarak konuşma veya yazın hakkında nüanslara odaklanmakta, alt metinleri, satır aralarını okumakta, sahne önünden ziyade sahne arkasını araştırmaktadır. Sosyal olgular ve sosyal etkileşimler ile söylem birlikte ele alınmaktadır (Ünal, 2015: 15).

Eleştirel haber araştırmaları kültürel çalışmalar, eleştirel dilbilimi ve eleştirel söylem çözümlemesi alanlarında yapılmaktadır. Haber metinleri üzerinden yapılan bu türden çalışmalar, haberlerin söylemindeki ideolojik üretilere vurgu yapmaktadır. Haberlerin söylemlerinde bulunan ideolojik üretim politik şiddet olaylarından ekonomik gelişmelere kadar tüm haberlerde mevcuttur. Tek bir haber türüne indirgenememektedir. Bu minvalde haberin başlı başına ideolojik olduğunu söylemek önemlidir (Özer, 2015: 197).

Kültürel çalışmalar alanında gerçekleştirilen haber araştırmalarında Louis Althusser’in ideoloji değerlendirmesi ve Antonio Gramsci’nin hegemonya kavramının etkisi büyüktür. Siyaset bilimi kökenli bu teorisyenler, dil ile ilgili süreçlerle toplumsal güç ve iktidarın inşası arasındaki ilişkiyi ortaya koyan görüşler sunmuşlardır (İnal, 1995: 58).

Eleştirel haber araştırmalarının yürütüldüğü bir diğer alan olan eleştirel dilbilim, 1970’li yıllarda East Anglia Üniversitesi’ndeki bir grup araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu alan, Micheal Halliday’in *systematic linguistics* olarak isimlendirilen yaklaşımı üzerine inşa edilmiştir. Bu alan kendini ana akım dilbilimi ile sosyo-dilbilim alanından soyutlamaktadır (Özer, 2015: 198).

Üçüncü ve son alan ise eleştirel söylem çözümlemesidir. Söylem analizlerine yönelik çalışmalar içinde 1980’li yılların sonunda şekillenmeye başlayan eleştirel söylem analizini, söylem çözümlemesinden ayıran temel özellikler; söylemin

toplumsal dünyanın yapısal bir sürümü olduğunu açıklaması, yorumlaması ve tanımlamasıdır. Güç/iktidar, direnme, kimlik gibi konuların ön plana çıkarıldığı bu yaklaşımda, dil ve dilin kişi hayatı üzerindeki etkisine odaklanılmaktadır. Dil vasıtasıyla inşa edilen, meşruiyet kazandırılan, sürdürülen sosyal eşitsizlikler ve güç ilişkileri sorgulanmaktadır. Söylenenlerden çok söylenmeyenlerin dikkate alındığı, okuyucusuna sezdirilen unsurların açıklandığı, iktisat, kültürel yapı, toplum gibi çeşitli öğeleri kapsayan bir yaklaşımı bulunmaktadır. Yöntem, sosyoloji, psikoloji, retorik, edebiyat çalışmaları gibi birçok alandan beslenmektedir. İdeoloji ve hegemonya kavramlarını merkeze alarak pozitivist anlayışın benimsediği sebep-sonuç ilişkilerine meydan okumaktadır (Ünal, 2015: 22-24).

3.6.3. Haberde Söylem Analizi

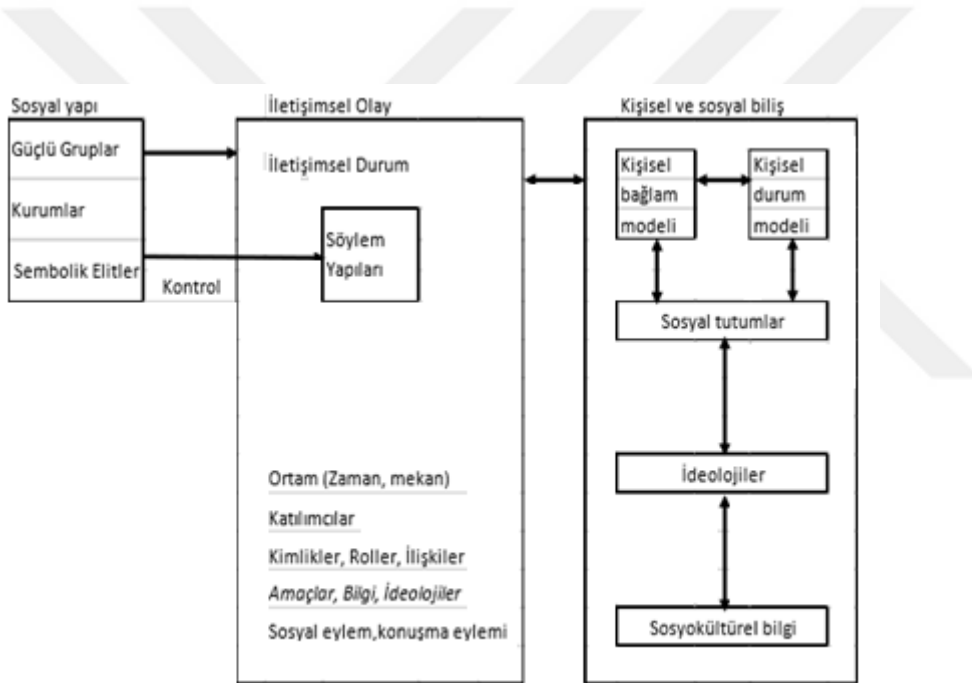
Hakim erkin yanında bir duruş sergileyen haberler, iktidar ilişkilerinin yeniden inşasını üreten ve eşitsizlik üzerine kurulu ilişkileri normalleştiren bir söyleme sahiptir (Yıldız Tahincioğlu, 2015: 416). Haber metinlerindeki hakim söylemlerin kuruluşunu ortaya koymak için haber dilinin analiz edilmesi gerekmektedir. Haber endüstrisindeki hakim kodlar ve değerler, metinler vasıtasıyla hakim söylemleri geliştirmektedir. Haberlerde yazılı, görsel, işitsel tüm öğelerde gündelik dil kullanılmaktadır. Fakat bu dil kullanımı, haber metni üretiminde farklı kullanım formlarına dönüştürülmektedir (Karaduman ve Batu,2011: 363).

Haberlerde bulunan ideolojik öğelerin tercih edilen dil formlarına yerleştirildiği ve kolaylıkla fark edilemeyeceği düsturundan hareket etmesi nedeniyle medya dilinin eleştirel bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. Nitekim haber metinlerindeki söylemlerin ideolojik uygulamalarının ortaya koyulması ile toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretim yöntemlerinin de gösterilmesi mümkün olacaktır (Özer, 2008: 400).

Toplumsal cinsiyet temelli kimlik ve eşitsizlikler, kadın çalışmaları, ulusal ve/veya etnik kimlik, haberler, reklam söylemi, popüler kültürün söylemi, tarih yazımındaki söylem ve globalleşme en çok ele alınan konular olmuştur. Bu alanda öne çıkan iki isim Teun van Dijk ile Norman Fairclough olmuştur. Fairclough çalışmalarında haber metinlerine yoğunlaşmamıştır (Doruk, 2013: 114).

Bu çalışmada gazete haberlerinin sistematik analizine olanak tanıyan Teun van Dijk'in eleştirel söylem yaklaşımı benimsenmiştir. Bu nedenle van Dijk'in yaklaşımı hakkında bilgi verilecektir. Postyapısalcı teorisyenlerin söylem ile ilgili fikir ve değerlendirmeleri van Dijk'in yaklaşımına temel oluşturmuştur. van Dijk'e göre haber bir türden ziyade söylem olarak değerlendirilmeli, haber söylemi mevcut hakim söylemin bir sonucu olarak görülmelidir. Haber söylemi hakim söylemden azade olmamakla birlikte, toplumdaki erk sahibi birey ve kurumlardan da ayrı tutulamayacaktır (Karaduman, 2017: 40).

Şekil-4: van Dijk'e Göre Gücün Söylemsel Yeniden Üretim Akışı

Kaynak: van Dijk'ten akt. Karaduman, 2017: 42

van Dijk, haber metinlerini kamu söyleminin bir biçimi olarak kabul etmekte, söylemin temel yapısını biçimlendiren bağlamsal etkenlere önem atfetmektedir. Haber söylemini sentaktik ve semantik iki çözümleme türüne ayırmıştır. Sentaks, cümlelerin dilbilgisi yapısı iken, semantik kelimelerin, cümlelerin ve tüm söylemin anlamına odaklanmıştır. Yaklaşım makro ve mikro yapılar şeklinde bir analiz

sunmaktadır (Özer, 2015: 445). Haberlerin başlıkları, giriş cümleleri, spotlar veya haberin ilk paragrafı, esas olay, haberin kaynağı, ardalanı ve bağlama ilişkin bilgiler, olaya taraf olan kişilerin yorum ve değerlendirmeleri, görsel seçimleri gibi unsurlar makro yapı içinde ele alınmaktadır (Doruk, 2013: 116). Makro yapı tematik ve sematik analiz başlıklarından oluşmaktadır. Haber, hikaye, iddia gibi hiyerarşik bir şemayı izlemektedir. Haber üretiminin profesyonel rutinlerine, zamana, yetmiş insanın ve baskıya girişin sınırlılıklarına dikkat çekmektedir (Özer, 2015: 446).

Haber konularının seçilmesi ve metinsel forma getirilişi haber üretim rutinlerinin bir sonucudur ve haber üreticilerinin konu/olayla ilgili en önemli bilgi olarak neyi yorumladığını ortaya koymaktadır. Bu sebeple temalar profesyonel, sosyal ve kültürel ideolojilerin karmaşık ağını, hakim grupların azınlık gruplar hakkındaki etnik uzlaşma ajandasını ve önceliklerini yansıtmaktadır (Köker ve Doğanay, 2010: 16).

Medya belli konuları kamuoyunun dikkatine sunarak, tartışılabilir olay/konularda kamuoyunun oluşmasına yardımcı olarak veya eleştiri yaparak toplumsal tepkinin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu ilişki döngüsel bir biçimde sürmektedir (Bacaksız, 2010: 3).

Mikro yapı analizinde ise, sentaktik analiz, bölgesel uyum, kelime tercihleri ve retorik analizler yapılmaktadır. Sentaktik analizde cümlelerin yapıları incelenmektedir (Özer, 2015: 447). Haber metninde yer alan cümlelerin yapıları, öznenin konumlandırılma şekli ve cümlelerin kuruluş şekilleri analiz edilmektedir (Doruk, 2013: 123). Cümlelerin etken ya da edilgen şekilde kurulması anlamı farklılaştırabilmektedir. Bölgesel uyum başlığında ise; peş peşe gelen cümlelerin birbiri ile kurdukları ilişkiler analiz edilmektedir. Kelime tercihleri ideolojik yapının inşasında son derece önemlidir. Bir kişi aynı anda terörist veya özgürlük savaşçısı şeklinde tanımlanabilmektedir (Özer, 2015: 446-47). Bu sıklıkla verilen bir örnek olmakla kelime seçiminin önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya yöntemsel dayanak oluşturan van Dijk'in eleştirel söylem çözümleme modelinin ana unsurları aşağıda sunulmuştur (Özer, 2015: 447-48):

Tablo-8. Eleştirel Söylem Analiz Modeli

Eleştirel Söylem Analiz Modeli		
Makro Yapı		Mikro Yapı
Tematik Yapı	Şematik Yapı	
Başlık veya Başlıklar	Durum (Ana olayın sunum şekli, sonuçlar, ardalan hakkında bilgi, bağlama ilişkin bilgi)	Sentaktik Analiz (Cümlelerin etken/edilgen ya da basit/karmaşık oluşu)
Haber Metinlerinin Girişi (Spotlar ya da olmaması halinde metnin birinci paragrafı analiz birimi olmaktadır. Tek paragraftan oluşan haber metinlerinin ilk cümlesi haber girişi olarak değerlendirilmektedir.)	Yorumlar (Haberin kaynakları, olaya taraf olanların yorumları)	Bölgesel Uyum (Nedensel, fonksiyonel, referansa ait ilişkiler)
Görsel (Fotoğraf, grafik, şema vs)		Haberin Retoriği (Görsel, inandırıcılığı olan bilgi, şahitlerin ifadeleri)
		Kelime Tercihleri

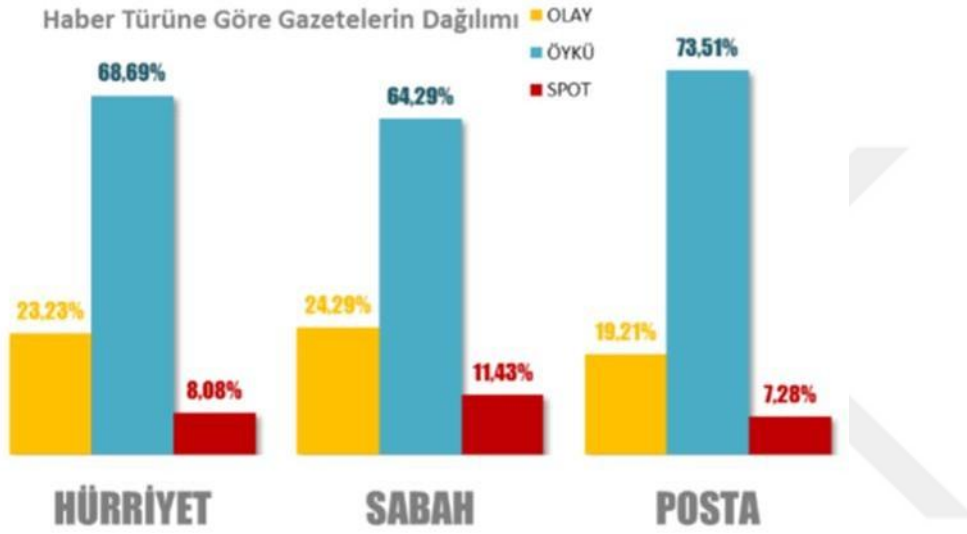
Bu çalışmada Hürriyet, Sabah ve Posta gazetelerinde yer alan haberlerde kadına yönelik şiddet haberleri eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın konusu gazetelerin basılmış sürümleri ile sınırlandırılmış ve bu haberlerin internet gazeteciliği içindeki yansımaları çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışmadaki gazete arşivlerine internet gazetesi arşivlerinden ulaşılmaktadır. Kadına yönelik şiddet vakalarının yaşanma ve haberleşme sıklığı dikkate alınarak araştırmanın örnekleme 1-31 Mayıs 2017 arasındaki haberler ile sınırlandırılmıştır.

3.7. Bulgular

Örnekleme olarak alınan gazetelerdeki haberlerin dağılımları ve özelliklerine bakıldığında aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

3.8. Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Türk Yazılı Basınına Yansıması

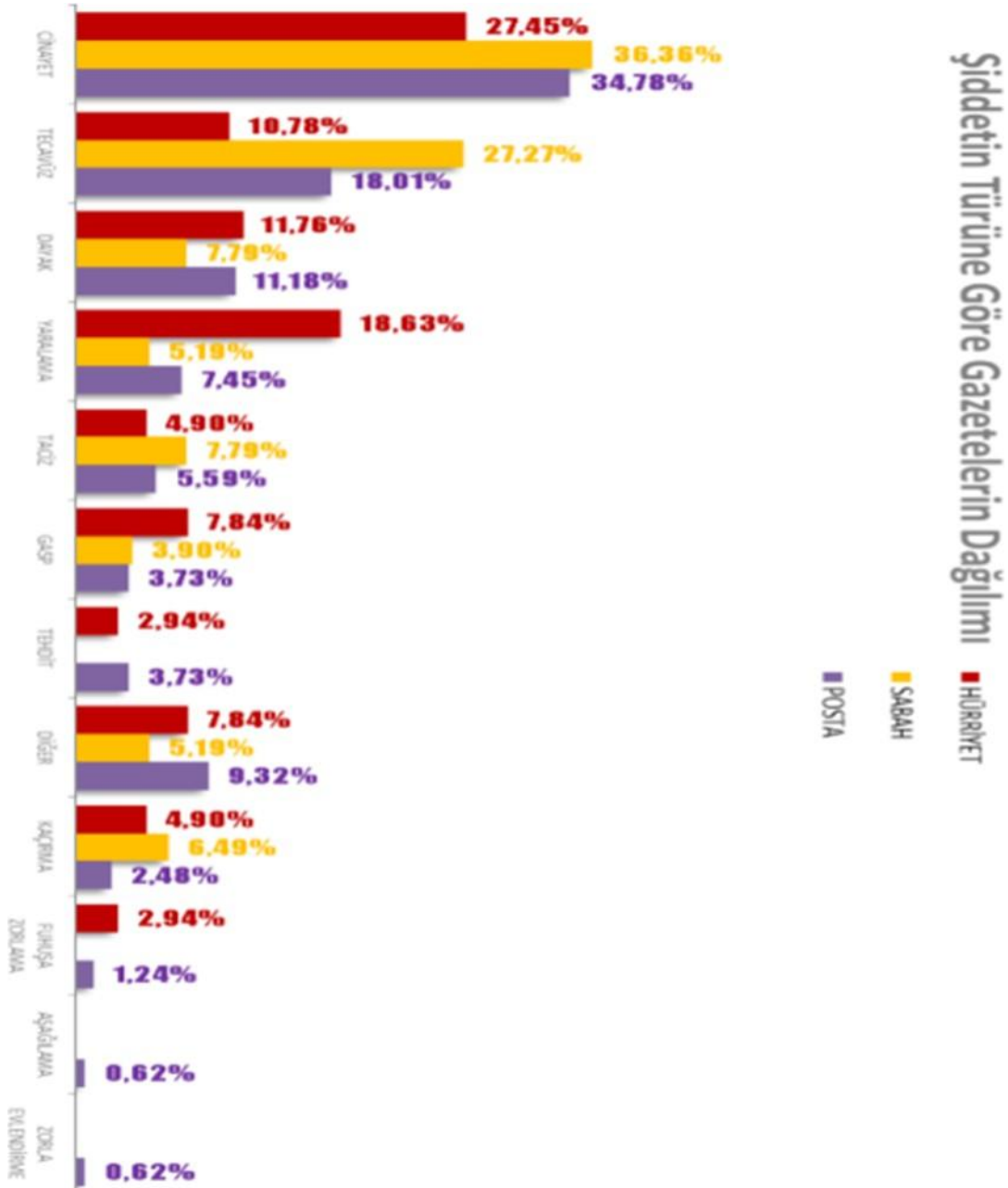
Şekil-5: Haber Türüne Göre Gazetelerin Dağılımı

Şekil 5’de de görüldüğü gibi, hikâye tarzı haber anlatımının medyada kadına yönelik şiddet sunumu üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yoğun hikaye tarzı haber kapsamı, kadınlara yönelik şiddet haberlerinin bu gazetelerde duygusal yönü vurgulanarak "sansasyonel" bir şekilde verildiği anlamına gelmektedir. Sunumda yoğunlukla hikaye tarzının kullanılması daha fazla okunma sayısı ve dolaşım amacına hizmet etmektedir. Bu tarz, şiddet olaylarının dramatize edilmesini içermektedir. Genellikle “cinnet getiren eş, sinir krizi geçiren baba, öfkeli polis memuru” gibi ifadeleri de içeren bu tarz, şiddet uygulayıcısının “bir anlık öfkesini” normalleştirmeyi de içinde taşımaktadır. Sağlıklı bir zamanında olsa şiddet uygulamayacakmış gibi gösterilen, şiddet uygulayıcılara karşı da kamu vicdanı yaratan haberler genellikle hikâye edici anlatımı tercih etmektedir (Kocacık, 2004: 81).

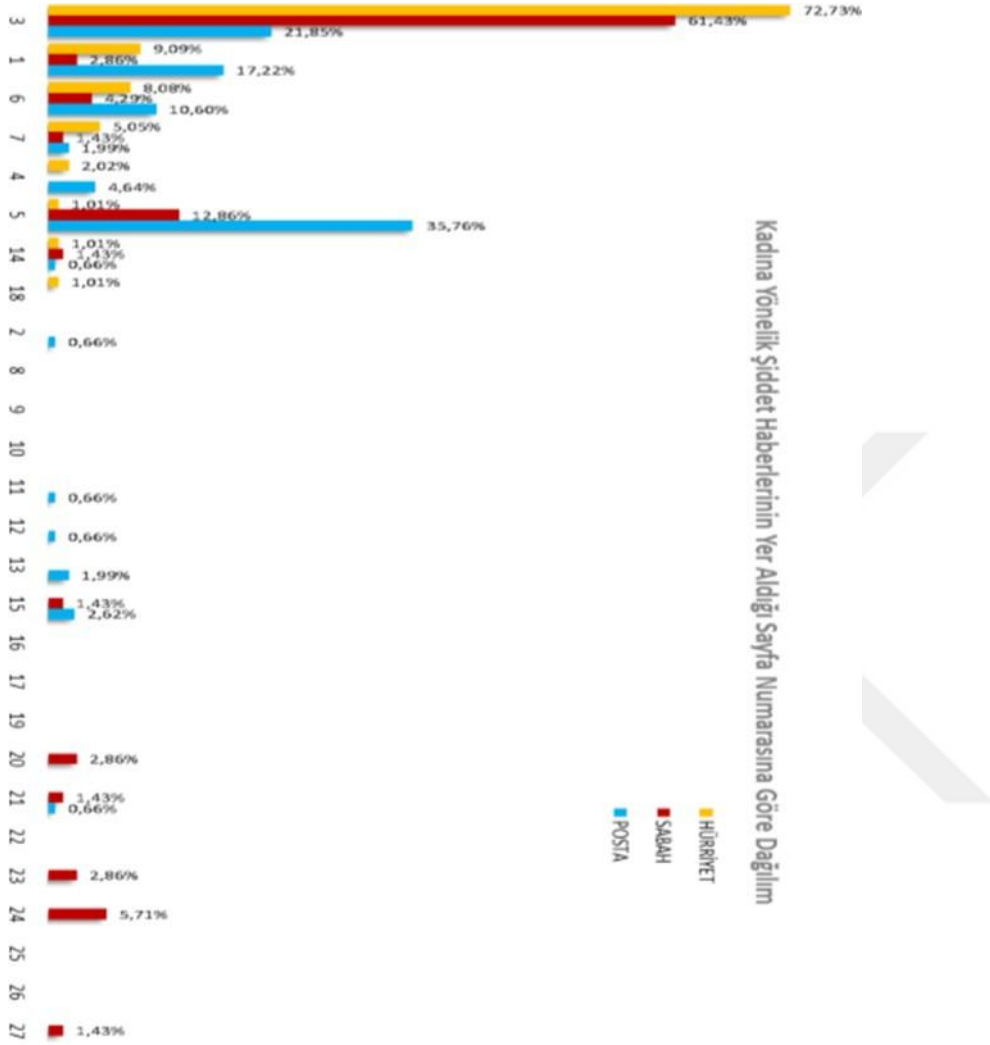
Gazetelere göre kadına yönelik şiddet haberlerinin dağılımını incelediğimizde, konunun toplamda 151 kez haber olduğu ve bu haberlere en çok yer veren gazetenin Posta gazetesi olduğu açıkça görülmektedir. İlgili gazeteyi 99 haberle Hürriyet, 70 haberle Sabah Gazetesi takip etmektedir.

Şekil-6: Şiddetin Türüne Göre Gazetelerin Dağılımı

Gazetelerin ne tür şiddet biçimlerini gündeme getirdiğini gösterir tabloya bakıldığında cinayet, tecavüz ve dayak haberlerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu haberlerin gazetelere göre dağılımı incelendiğinde, en fazla cinayet haberlerinin paylaşıldığı, cinayet haberlerini en çok yazan gazetenin Sabah gazetesi olduğunu; ikinci sırada gelen tecavüz haberlerinin de en çok Sabah gazetesinden duyurulduğunu; dayak ve yaralama haberlerininse Hürriyet gazetesinde yer bulduğu görülmektedir. Diğer şiddet türlerine neredeyse hiç değinilmediğini gösterir bu tablo, kadına şiddet konusunda toplum olarak ne kadar bilince sahip olduğumuzun da göstergesidir (Kocacık, 2004: 134). Ortada bir cinayet, tecavüz ya da yaralama varsa konuyla ilgilenilmekte; kalan şiddet türleri yazılı basın dahi ciddiye almadığı bir ilgisizlikle takip edilmektedir. Dolayısıyla basın da dâhil olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin kadına yönelik şiddet tanımını yeniden oluşturması, şiddetin her türüsü karşısında bir aksiyon alması şiddetin sona ermesi için temel gerekliliklerden biridir.

Şekil-7: Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Yer Aldığı Sayfa Numarasına Göre Dağılımı

Kadına yönelik şiddet haberlerinin gazetelerin hangi sayfalarında yer aldığını gösterir tablo incelendiğinde, haberlerin üçüncü sayfada ağırlıklı olarak paylaşıldığı görülmektedir. Üçüncü sayfayı sırasıyla birinci ve ikinci sayfalar izlemektedir. Eğer şiddet uygulayıcısı, şiddet uyguladığı kişiyi öldürmüş ve sonra da kendi hayatını bitirmişse ilgili haber ilk sayfa haberi olmaya “layık” olmaktadır. İlgili haberin okunurluğu ve toplumda yaratacağı duyarlılık daha yoğun olacağından bu tarz haberler ilk sayfadan duyurulmaktadır. Dolayısıyla gazetelerin –burada ana akım, tirajı yüksek gazetelerden bahsedilmektedir- toplumda dönüştürücü bir vazifeyi üstlenmedikleri, toplumun hali hazırda dikkatini çeken haber ya da olayları topluma geri aktardıkları açıklıkla görülmektedir. Bu da gazetelerin şiddeti her haberde

yeniden ürettiklerinin göstergesi haline gelmektedir (Kocacık, 2004: 134). Ayrıca Yegen'in (2014: 20) belirttiğine göre, kadın cinayeti haberlerinin medyada sıklıkla yer alması bu tür olayların yaygınlaşmasına ve her geçen gün artmasına neden olmaktadır.

3.9. Posta Gazetesinde Yayınlanan Haberlerin Analizi

Belirlenen tarih aralığında Posta Gazetesinde beş kadına yönelik şiddet haberi yayınlanmıştır. Bunların ikisi 31.05.2017, biri 30.05.2017, ikisi ise 22.05.2017 tarihlerinde yayınlanmıştır. Haberlerden üçü fiziksel, biri duygusal (ihanet), biri cinsel şiddet (taciz) ile ilgili haberlerdir.

3.9.1. Makro Yapı Analizi

Posta Gazetesinde yer alan haberlerin makro yapı analizi yapılırken öncelikle tematik yapı analizi yapılmıştır. Haberlerin başlıklarında kadınların maruz kaldıkları şiddet türleri hakkında bilgi verildiği görülmektedir. Haberin başlığını okuyan bir kişi kadınların yaşadıkları mağduriyet ve acı hakkında fikir sahibi olabilmektedir.

Haberin tanıtıcısı, dikkat çekici unsurlarından biri olan haber başlıklarının şiddet unsurları içerdiği ve etken bir dil ile yazıldığı görülmüştür. Böylelikle olayın birebir görgü tanığı gibi aracısız bilgi verildiği algısı oluşturulmaktadır.

1. *Eşi, Suriyeli kadını levyeyle dövüp, kerpetenle dişlerini söktü* (31.05.2017)
2. *Kadınlar tuvaleti röntgencisine verilen ceza şaşırttı* (31.05.2017)
3. *Eşinin otomobilini denize atan kadın konuştu: Arabada öpüştük lafı aklıma gelince...* (30.05.2017)
4. *Adam kadına, çevredekiler adama saldırdı* (22.05.2017)
5. *Fethiye'de karısına döner bıçağıyla saldıran kocayı durduran kadın konuştu!* (22.05.2017)

1 numaralı başlıkta kadının etnik kökeni, 2 numaralı başlıkta verilen cezanın beklenti ile örtüşmemesi, 3 numaralı başlıkta kadının uyguladığı şiddetin gerekçesi, 4 numaralı başlıkta şiddete başvuran adamın şiddete maruz kalması ve 5 numaralı başlıkta olayın gerçekleştiği yer, saldırı aleti ve müdahil kadın ön plana çıkarılmıştır. Bütünlüklü bir şekilde bakıldığında ise; okuyucuyu şiddet eyleminin içine çeken, şiddeti dışlama dilinden uzak bir anlatımın benimsendiği tespit edilmiştir.

Haber metinlerinin girişi incelendiğinde; olayın özetini sunan giriş paragraflarının olduğu görülmüştür.

1. *Kilis'te yaşayan Suriye uyruklu 28 yaşındaki 2 çocuk annesi Raşe Rıdvan, eşi 35 yaşındaki Haşish Rıdvan tarafından levyeyle dövüldü, kerpetenle dişleri söküldü. (31.05.2017)*
2. *Atatürk Havalimanı'ndaki metro katında kadınlar tuvaletine girerek yan kabindeki kadını izleyen İbrahim Evelen'in hapis istemi para cezasına çevrildi (31.05.2017)*
3. *Kireçburnu sahilinde 2 çocuk annesi Ayşe K.'nin, eşiyle tartıştıktan sonra aracını Boğaz'a itmesinin altından 'ihanet' çıktı. Genç kadın öfkesinin nedenini anlattı (30.05.2017)*
4. *Kolombiya'da bir kadının darp edildiğini gören 2 kişi, saldırganı darp etti (22.05.2017)*
5. *Cezaevinden firar etti! Döner bıçağını alıp eşine pusu kurdu. Korkunç sonu bir kahraman kadın durdurdu... (22.05.2017)*

5 numaralı metin girişi hariç tüm girişlerde olayın gerçekleştiği yer hakkında bilgi verilmiştir. Şiddet olaylarının üçü Türkiye'deki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yaşadığı şiddet olayları hakkındayken, biri Türkiye'de bulunan Suriye uyruklu bir göçmenin, biri Kolombiya'da bir kadının yaşadığı şiddet olayı ile ilgilidir. Haber girişlerinde kadınların uğradıkları şiddet, başlığa nazaran ayrıntılandırılmıştır. Şiddet uygulayan erkeklerin buldukları karşılıklar hakkında bilgi verilmiştir. 2 numaralı haber girişinde para cezası aldığı, 3 numaralı haber

girişinde kendisini aldatan (duygusal şiddet) içinde tartışıkları aracı boğaza ittiği, 4 numaralı haber girişinde Kolombiya’da kadına şiddet uygulayan saldırganın iki kişi tarafından darp edildiği, 5 numaralı haber girişinde ise şiddet uygulamak isteyen eşin engellendiği aktarılmıştır. 3 numaralı haber girişinde aracı denize atan kadının anne olduğu ve ihanete uğradığı vurgulanmış, olağandışı davranışı meşrulaştırılmıştır.

Haberlerin tamamında görsel kullanılmıştır. Dört haberde fotoğraf, birinde video kullanılmıştır. Kullanılan görsellerin dördünde şiddete uğrayan kadın, birinde tacizci adam, birinde eşiyle birlikte mutlu günlerinde görülen şiddete başvuran eş görülmektedir. Kadınların genelde darp edilmiş hallerinin yansıtıldığı görülmektedir. Sadece 5 numaralı haberde saldırıdan yara ile kurtulan kadının eşi ile birlikte ve tek başına mutlu görüldüğü fotoğraflara da yer verilmiştir. Çünkü kadın eşi tarafından öldürülmekten kurtarılmıştır. Bu bilgi görsellerle desteklenmiştir.

Haberlerin şematik yapıları analiz edildiğinde; şiddet olaylarının üçünün sebebinin bilinmeyen bir tartışma ile başladığı, birinde boşanmak isteyen kadının pusuya düşürüldüğü kaydedilmiştir. Olayın gerçekleştiği yer, şiddete uğrayan ve şiddet uygulayan kişilerin yaş ve meslek bilgileri, bazılarının etnik kökenleri, şiddetin boyutları, kadın açısından sonuçları, adli süreç, şiddet uygulayan kişinin maruz kaldığı cezalar hakkında bilgi verilmiştir.

Olayların ardalanı ile ilgili bilgiler paylaşılırken kişisel özellikler üzerine yoğunlaşmıştır. 1 numaralı haberde Suriye’deki savaştan kaçıp gelen, orada saygın işleri olan ancak burada düşük statülü işte çalışan kişilerin başına gelen olaylar aktarılmıştır. 2 numaralı haberde yaklaşık bir ay önce gerçekleşen taciz olayının sonucu, 3 numaralı haberde aile içi sadakatsizliğin tartışmaya sebebiyet verdiği, 5 numaralı haberde ise eşlerin boşanma aşamasında olduğu vurgulanmıştır. 4 numaralı haber bu durumda bir istisna oluşturmaktadır ve olayın öncesi ve sonrasına ilişkin bilgi aktarılmamıştır.

Yaşanan olaylara ilişkin doktor ve emniyet yetkilisi gibi resmi kaynaklar yerine (1 numaralı haber hariç), şiddete uğrayan kadınların, görgü tanıklarının ve diğer gazete haberlerinin yorumlarına başvurulmuştur. Sadece Suriyeli göçmenlere ilişkin

haberde resmi kaynaklara yönelmeleri, birey olarak görülmemeleri dikkat çekicidir. 2,3 ve 5 numaralı haberlerde şiddet uyguladığı söylenen erkeklerin, ailelerin, resmi yetkililerin açıklamaları aktarılmamıştır. Haberlerde kadın bakışı esas alınmıştır. Bir istisna olarak 4 numaralı haberde tanıklığa ya da ifadeye başvurulmamıştır. Çünkü Kolombiya’da gerçekleşen bir olayın kamera görüntüleri üzerinden bir haber yapılmıştır.

Tablo-9: Posta Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları

Tematik Yapı				
S.	TARİH	HABER BAŞLIĞI	METİN GİRİŞİ	GÖRSEL KULLANIMI
1	31.05.2017	Eşi, Suriyeli kadını levyeyle dövüp, kerpetenle dişlerini söktü	Kilis’te yaşayan Suriye uyruklu 28 yaşındaki 2 çocuk annesi Raşo Rıdvan, eşi 35 yaşındaki Haşish Rıdvan tarafından levyeyle dövüldü, kerpetenle dişleri söküldü	
2	31.05.2017	Kadınlar tuvaleti röntgencisine verilen ceza şaşırttı	Atatürk Havalimanı’ndaki metro katında kadınlar tuvaletine girerek yan kabindeki kadını izleyen İbrahim Evelen’in hapis istemi para cezasına çevrildi	
3	30.05.2017	Eşinin otomobilini denize atan kadın konuştu: Arabada öpüştük lafi aklıma gelince...	Kireçburnu sahilinde 2 çocuk annesi Ayşe K.’nın, eşiyle tartıştıktan sonra aracını Boğaz’a itmesinin ardından ‘iharet’ çıktı. Genç kadın öfkesinin nedenini anlattı	

4	22.05.2017	Adam kadına, çevredekiler adama saldırdı	Kolombiya’da bir kadının darp edildiğini gören 2 kişi, saldırganı darp etti.	Olayın video kaydına ilişkin görüntüler üzerine sesli anlatım.
5	22.05.2017	Fethiye’de karısına döner bıçağıyla saldıran kocayı durduran kadın konuştu!	Cezaevinden firar etti! Döner bıçağını alıp eşine pusu kurdu. Korkunç sonu bir kahraman kadın durdurdu...	

Tablo-10. Posta Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Şematik Yapı

Şematik Yapı			
S.	TARİH	DURUM	YORUM
1	31.05.2017	<p>Suriye’deki iç savaştan kaçtıkları</p> <p>Sebebi bilinmeyen sebeple çıkan tartışma</p> <p>Kadının eşinin Suriye’de inşaat mühendisi olduğu ancak burada inşaatta usta olarak çalıştığı</p> <p>Kadının ülkesinde öğretmen olduğu</p> <p>Kocasının karısını çocuklarının önünde dövdüğü ve dayak olayına ilişkin ayrıntılar (diş sökme, levye ile başına vurma)</p> <p>Kocasının kayıplara karışması</p> <p>Kadının bedeninde oluşan hasarlar ve yapılan tıbbi müdahale</p> <p>Kadının şikayetçi olmadığı</p> <p>Tedavisinin sürdüğü ve tedavi masraflarının hastane tarafından karşılandığı</p>	<p>Kadına müdahale eden doktorun ayrıntılı tıbbi açıklamaları</p> <p>Hastanenin Genel Müdür Yardımcısının şiddet gören kadının tedavi masraflarının karşılanacağı yönündeki açıklaması</p>

2	31.05.2017	<p>Olayın gerçekleştiği tarih bilgisi (3 Mayıs 2016)</p> <p>Adli yargılanma süreci ve sonucu hakkında bilgi</p>	<p>Tacizcinin pişmanlık belirten ifadesi</p> <p>Hürriyet Gazetesi haberine atf</p>
3	30.05.2017	<p>Mekan bilgisi (İstanbul Sarıyer)</p> <p>Kadının yaşı (31) ve mesleği (temizlik işçisi)</p> <p>Eşinin yaşı (32) ve mesleği (garson)</p> <p>Tartışma yaşandığı ve kadının otomobili Boğaz'a ittiği</p> <p>Aracı kurtarma ve adli sürece ilişkin ayrıntılı bilgi</p> <p>Polisin çocuklara yönelik hassasiyeti</p>	<p>Habertürk Gazetesinin haberine atf</p> <p>Olayın görgü tanığı</p>
4	22.05.2017	<p>Olayın gerçekleştiği yer (Kolombiya)</p> <p>Kadının sokak ortasında darp edilmesi</p> <p>Çevredeki iki kişinin kadını darp eden adamı darp etmesi</p> <p>Kadının olay yerinden kaçması</p> <p>Olayların kamera kaydına alınması</p>	<p>Kamera kaydı</p>
5	22.05.2017	<p>Olayın yeri (Fethiye)</p> <p>Kadının kocasına boşanma davası açtığı</p> <p>Kocasının kadını döner bıçağı ile öldürmeye çalışırken başka bir kadının onu durdurması</p> <p>Yaralı kadına iş arkadaşlarının inanmaması ve işini kaybetmesi</p> <p>Güvenlik görevlileri dahil kimsenin saldırıyı durdurma girişiminde bulunmadığı</p> <p>Kadını koruyan kadının da geçmişte eşinden şiddet görmüş olması</p> <p>Kadının iki yaşındaki çocuğunun bu durumdan olumsuz etkilendiği</p>	<p>Şiddet gören kadının ifadeleri Görgü tanığının ifadeleri</p>

3.9.2. Mikro Yapı Analizi

Posta Gazetesinde kadına yönelik şiddet hakkında çıkan haberlerin mikro yapı unsurları incelendiğinde; haber dilinin 1 ve 2 numaralı haber haricinde etken bir şekilde yazıldığı görülmektedir. Bu şekilde kaleme alınan haberler olayların birinci ağızdan anlatıldığı, olayın tanığı ve tarafı olarak gerçeklerin ifade edildiği algısının doğmasına sebebiyet vermektedir. Nitekim haber metinlerinde şiddete uğrayan kadınların ve tanıkların sözlerinden alıntılara yer verilerek bu algı pekiştirilmiştir. Habere duygusal öğeler ve şahitlikler eklenerek gerçeği inşa eden bir kurgu olduğu unutturulmuştur.

Fethiye’de boşanma davası açan eşi Melek A.’yı döner bıçağıyla öldürmeye çalışan cezaevi firarisi Oğulcan A.’yı sırtına sarılıp durduran cesur kadın Sertab N., “Ben de şiddet görmüş bir kadını. Amacım kucağındaki çocuğu kurtarmaktı. İyi ki oradaydım” dedi (5 Numaralı Haber).

1 ve 2 numaralı haberlerde farklı bir dil kullanılmış olması dikkat çekicidir. Haberlerin içerikleri incelendiğinde birinin Suriyeli bir kadının maruz kaldığı yoğun şiddet, diğeri cinsel tacizde bulunan bir erkekle ilgili olduğu görülmektedir. Bu iki haberin aktörleri de etnik köken ve cinsiyet bakımından genelden sapmıştır. Bu nedenle edilgen bir dil kullanıldığı düşünülmektedir.

Bölgesel uyum bağlamında yapılan değerlendirmede; tartışmaların sebebinin bilinmediği ifade edilmiştir. Olaylar genelde kronolojik bir akış ile verilmiştir. Haberler kadınların bakış açılarından, kadınları koruyan ve davranışlarını meşrulaştıran bir yaklaşım ile kurgulanmıştır. 5 numaralı haberde saldırıya müdahale eden kadının anlatımları tekrarlarla vurgulanmış, haberde de belirtildiği gibi kadının kahramanlık yönü ön plana çıkarılmıştır.

Kelime seçimleri açısından yapılan analizde kadınların bir birey olarak değerlendirilmekten ziyade annelik yönlerinin vurgulandığı, şiddet ve acı içeren sözcüklerin kullanıldığı, erkekler ile ilgili olarak ceza, saldırgan, tacizci, aldatan, yalan söyleyen gibi kelimelerin tercih edildiği görülmektedir. Çocuklar ise kadınlarla beraber şiddet olaylarının mağdurları olarak vurgulanmıştır.

Tablo-11: Posta Gazetesi Haberleri Mikro Yapı Unsurları

S	TARİH	SENTAKTİK ANALİZ	BÖLGESEL UYUM	KELİME TERCİHİ	HABERİN RETORİĞİ
	31.05.2017	<ul style="list-style-type: none"> Şiddet olayı etken, sonrası edilgen cümleler, basit anlatım Tıbbi konularda doktorun teknik anlatımı aktarılmış 	<ul style="list-style-type: none"> Sebebi bilinmeyen tartışma, Tartışmaya ilişkin referans bilgisi yok. 	Kadın: İki çocuk annesi, öğretmen	<ul style="list-style-type: none"> Kadının hastanedeki görüntüsü Doktorun açıklamaları
	31.05.2017	Edilgen ve sade bir anlatım	<ul style="list-style-type: none"> Olay kronolojik bir akışta işlenmiş Tacizcinin pişman olduğu söylemi aktarılmış, Hak ettiği ölçüde cezalandırılmadığı anlamı verilmiş 	Tacizci: 23 yaşındaki ... Ceza kelimesi yoğun olarak kullanılmış	<p>Tacizcinin bir</p> <p>mağaza içinde görüldüğü ancak görüntülerin üst üste bindirme olduğu düşünülen bir</p> <p>özçekim fotoğrafı</p>
	30.05.2017	Etken ve yalın bir dil	<ul style="list-style-type: none"> Kadının bakış açısından bir haber metni Aracın kadının kazancıyla alındığı 	<p>Akıl almaz olay</p> <p>2 çocuk annesi</p> <p>Kocasını yalan</p> <p>söyleyen ve aldatan</p>	<p>Kadının kendini ve</p> <p>olayı anlatan ifadesi</p> <p>Olayın görgü</p> <p>tanığının ifadesi</p>
		Etken ve yalın bir	Olayın kronolojik bir şekilde	<p>Kadın: Talihsiz</p> <p>Müdahale edenler:</p> <p>Şahıs</p>	<p>Videoda kadının ve</p> <p>darpan eden erkeğin</p>

22.05.2017	dil	aktarılmaması	Müdahale edenlerin	gördüğü şiddet
		Neden ve sonuç hakkında bilgi verilmemiş	edimi: Kadının	sansürsüz bir şekilde
			yardımına koşmak	gösterilmektedir.
			Darp eden: Saldırgan	
			Kadının eşi: cezaevi	
			firarisi	
			Saldırıya uğrayan	
			kadın: Boşanma	Olaya müdahale eden
		Olayın akışı kendi içinde tekrar yapmakta,	davasası açan	kadının müdahale
		Saldırıya müdahale eden kadının ifadeleri tekrar edilmiş	Müdahale eden	etmeyenleri suçlayıcı
22.05.2017	Etken ve yalın bir dil		kadın: Cesur,	ve yaşanan
			kahraman	mağduriyete ilişkin
			Güvenlik görevlileri:	ifadeleri aktarılmıştır.
			içeri kaçtı	
			Saldırıya uğrayan	
			kadının kızı: Şoka	
			girdi.	

3.9.3. Değerlendirme

Posta Gazetesindeki haberlerin makro ve mikro yapılarının analizi neticesinde, haberin kadının maruz kaldığı acıyı öncelediği, kadın bakış açısını yansıtacak şekilde kurgulandığı görülmektedir. Haber metinlerinde tarafsızlıktan ziyade kadının tarafi olma yaklaşımının benimsendiği görülmektedir. Hiçbir sebep şiddet olayını meşrulaştıramaz. Bu durum kim tarafından gerçekleşirse gerçekleşsin. Ancak haber dilindeki tarafsızlık durumu, kadınların mala zarar verme, orantısız tepki verme davranışını bile duygusal şiddete verilmiş bir tepki olarak meşrulaştırmıştır. 3 numaralı haberde; boğaza arabayı iten kadının sözleri geniş bir şekilde aktarılmış, kendi parasını ödediği aracı denize ittiğini, yani kendi malına zarar verdiğini vurgulamışlardır.

Kadınların maruz kaldıkları şiddet tüm ayrıntıları ile aktarılmış, görsel içerikler ve tanık beyanları ile yaşanan şiddet somutlaştırılmıştır. Bu şekilde toplumsal bir farkındalık ve tarafsızlık oluşturulmak amaçlanmıştır. Sadece duyulan bir haber olmanın ötesinde, okuyucu olaya tanık yapılmıştır. Haber dilinin çoğunlukla etken bir şekilde kullanılması da benzer şekilde bu tarafsızlığın bir göstergesi olmuştur. Olayı gören ve anlatan bir kişi gibi, kadın tarafından konuşulmaktadır.

Haber olarak verilen şiddet olaylarının seçiminde ve kurgusunda, şiddet uygulayan erkeklerin yaptıklarının karşılığını görecekları ve cezalandırılacakları anlatısı öncelik kazanmıştır. Bu cezalandırma kimi zaman para cezası, kimi zaman darp edilmek, kimi zaman kullandığı malın zarar görmesidir.

3.10. Sabah Gazetesinde Yayınlanan Haberlerin Analizi

Belirlenen tarih aralığında Sabah Gazetesinde beş kadına yönelik şiddet haberi yayınlanmıştır. Haberlerden tamamı kadın cinayetleri ile ilgilidir. Gazete, kadına yönelik şiddet haberlerini cinayet olayları ile sınırlandırmıştır.

3.10.1. Makro Yapı Analizi

Sabah Gazetesinde yer alan haberlerin makro yapı analizi yapılırken öncelikle tematik yapı analizi yapılmıştır. Haberlerin başlıklarında kadınların cinayete kurban

gittiklerinin ve bunun sıklıkla olduğunun altı çizilmiştir. “Bir kadın daha...” “2 cinayet 2 kadın kurban” gibi ifadeler ile bu anlam oluşturulmuştur. Olayın aktarıcısı habercilik/tarafsızlık iddiasının bir kenara bırakıldığı, kadın cinayetlerine yönelik bir tepki geliştirildiği ve taraf olunduğu anlamı verilmiştir.

1. *Yedi aylık karısını pompalıyla öldürdü* (05.05.2017)
2. *Bir kadın daha cinayet kurbanı* (17.05.2017)
3. *Samsun'da kan donduran cinayet* (18.05.2017)
4. *Bursa'da kadın cinayeti! Eşini öldürüp teslim oldu* (21.05.2017)
5. *2 cinayet 2 kadın kurban* (22.05.2017)

1 ve 4 numaralı haberlerde kadınların eşleri tarafından öldürüldükleri bilgisi verilerek aile içi şiddete dikkat çekilmiştir. 3 ve 4 numaralı haberlerde cinayetin işlendiği iller hakkında bilgi verilmiştir. “Kan donduran cinayet” gibi tanımlamalar ile habere duygu yüklenmiştir. 2 ve 5 numaralı haberlerde ise kadın cinayetlerinin süregiden bir sorun olduğuna dikkat çekilmiştir. Haber metinlerinde bu toplumsal sorun karşısında taraf olunmuştur.

Haber metinlerinin girişi incelendiğinde; olayın özetini sunan giriş paragraflarının olduğu görülmüştür. 1 numaralı haber bu durumun istisnasıdır. Özet bir giriş paragrafı yerine uzun bir paragraf yazılması tercih edilmiştir. Olayın taraflarının isim ve yaş bilgileri paylaşarak, tanışma ve evlilik süreçleri anlatılmış, kadının ölümü ile sonuçlanan süreç özetlenmiştir. 1 numaralı haber aldatma iddialarının aktarıldığı haberlerden biri olması sebebiyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Diğer haber girişlerine bakıldığında ise; 2 numaralı haber girişinde cinayet zanlısının aldatıldığından şüphelendiği ve cinayet sonrası polise teslim olduğu aktarılmıştır. Cinayet zanlısı eşin gözünden aktarılan olayda bir yerde tahrik unsuru olduğu algısı oluşturulmuştur. 3 numaralı haber girişi, cinayete kurban giden anne ve oğlunun bakış açıları ile yazılmıştır. Anneyi merkeze alan, duygusal temalar içeren bir metin yazılmıştır. Kadının uzun yıllar çocuk sahibi olamadığı, kendisini öldüren çocuğu doğduğunda kurban kestiği gibi bilgiler verilmiştir. 4 ve 5 numaralı haber

girişlerinde ise cinayet olayları değer içeren fazla ayrıntıya yer vermeden kısaca özetlenmiştir.

Haberlerin tamamında görsel kullanılmıştır. Görsellerde yoğun olarak cinayete kurban giden kadınların görüntüleri kullanılmış (1,3,4 ve 5 numaralı haberlerde) olsa da cinayet zanlılarının görüntüleri (tamamında) ve cinayete kurban giden kadının yakınları ve çocukları da (4 ve 5 numaralı haber) okuyucuya gösterilmiştir. 4 numaralı haberde kadın cinayeti haberinde dört görsel kullanılmıştır. 4 numaralı haberdeki kadın ile birlikte haberleştirilen Ayşe Ç.'nin fotoğrafı 5 numaralı haberde kullanılmamıştır. 5 numaralı haberde görsel olarak 4 numaralı haberin öznesi kadının görüntüsü kullanılmıştır. 2 numaralı haberde cinayete kurban giden eş görülmemektedir. Görsel kullanılmayan kadınlardan birinin eşini aldattığı iddiasının olduğu, birinin de yalnız yaşadığı belirtilmiştir. Bu kadınlar görünmez kılınmıştır.

Haberlerin şematik yapıları analiz edildiğinde; olayların erkeklerin tecrübe ettiği süreç dikkate alınarak kronolojik bir biçimde aktarıldığı görülmüştür. Haber metinlerinde eril bir dilin hakim olduğu düşünülmektedir. Aldatan ya da yalnız yaşayan kadınların başına gelenler aktarılmıştır. Haberler bir çeşit ahlaki mesaj içermektedir. Haber başlıklarında kadını savunan üslup ve kadını koruyan taraf metinlerde yön değiştirmiştir.

“Kadının ortadan kaybolduğu ve eşinin kayıp ilanı verdiği” (1 numaralı haber)
“Evdeki dolu kül tablasının eşin şüphesini artırdığı” (2 numaralı haber)

Haberlerde, olayın öncesine yani sebeplerine ilişkin bilgiler verilirken; kurbanların meskenlerine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmesi dikkat çekicidir. Görselle desteklenen ve meskenin bulunduğu cadde ismine kadar ifade edilen haberlerde olaylar iyice somutlaşmaktadır.

4 ve 5 numaralı haberlerde; haber metni yazılırken evli ve çocuklu kadının adı ve soyadı (Hatice Eren), yaşı (23) ve görüntüsü açık bir şekilde paylaşılırken; yalnız yaşayan ve cinayete kurban giden diğer kadının neredeyse ev adresi verilmiş, soyadı kısaltma olarak verilmiş (Ayşe Ç.) yaşı (55) belirtilmiştir. Bir gün önce de aynı cinayet haberi (4 numaralı haber) paylaşılmış, cinayete kurban giden Hatice Eren ve

eşinin isimleri soyadı verilmeden haberleştirilmiştir. İkinci gün isminin açık yazılması cinayete kurban giden iki kadın arasında yaklaşım farkı yaratmıştır.

Olayların ardalanı eşler arasındaki ilişkilerin uyumsuzlukları (1 numaralı haber), geçmişten gelen husumetler (5 numaralı haber) ve ihanet iddiası (1 ve 2 numaralı haberler) üzerinden inşa edilmiştir. 3 ve 4 numaralı haberlerde yer alan cinayetlerin sebepleri hakkında bilgi verilmemiştir. Cinayetlerin işleniş biçimleri ve zanlıların polise teslim oldukları kaydedilmiştir. Pişmanlık, namus temizleme gibi zanlı tarafının cinayete ilişkin görüşleri aktarılmamıştır.

Haberlerde kaynağa referansta bulunulmamış, haberler görgü tanığı diliyle kaleme alınmıştır. Olaylara müdahil tarafların, yakınlarının, resmi makamların ya da diğer gazete haberlerinin açıklamaları haber metinlerine yansımamıştır.

Tablo-12: Sabah Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Tematik Yapı

Tematik Yapı				
S.	TARİH	HABER BAŞLIĞI	METİN GİRİŞİ	GÖRSEL KULLANIMI
	05.05.2017	Yedi aylık karısını pompalıyla öldürdü	<p>İstanbul Sultanbeyli'de yaşayan İbrahim Çakar (21) bir süredir kendisinden ayrılmak isteyen 7 aylık eşi Figen Çakar'ı (19) sokak ortasında pompalı tüfekle öldürdü. Çiftin akraba olduğu ve bir süredir şiddetli geçimsizlik yaşadıkları öğrenildi. Sultanbeyli Eşref Bitlis Bulvarı'nda dün gerçekleşen olay iddiaya göre şöyle gelişti: Akraba evliliği yaparak Ekim 2016'da hayatlarını birleştiren çift, bir süredir şiddetli geçimsizlik yaşıyordu. Figen Çakar son olarak 30 Nisan'da birden ortalıktan kayboldu. Eşi tarafından kayıp ilanı verilen kadın, polislerce bulundu ve Kadın Sığınma Evi'ne yerleştirildi.</p>	
	17.05.2017	Bir kadın daha cinayet kurbanı	<p>Aldatıldığını düşünen İhsan Ç. karısı Pınar Ç.'yi öldürdükten sonra polise teslim oldu</p>	
	18.05.2017	Samsun'da kan donduran cinayet	<p>Samsun'da bir kişi annesinin boğazını ekme bıçağı ile keserek öldürdükten sonra polise teslim oldu. Akrabaları, uzun yıllar çocuğu olmayan kadının ilk evladı Hasan Ali K. için kurban kestiğini söyledi.</p>	

	21.05.2017	Bursa'da kadın cinayeti! Eşini öldürüp teslim oldu	Bursa'nın İnegöl ilçesinde bir şahıs, tartıştığı eşini silahla başından vurarak öldürdü.	
	22.05.2017	2 cinayet 2	Bursa'da Cihan Eren 6 yıllık eşini iki kızı evdeyken başından vurarak öldürdü. Aydın'da yalnız yaşayan Ayşe Ç. husumetli olduğu manav Zeki D. tarafından evinin önünde öldürüldü	

Tablo-13: Sabah Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Şematik Yapı

Şematik Yapı			
	TARİH	DURUM	YORUM
	05.05.2017	<p>Kadının eşinden ayrılmak istediği</p> <p>Kadının ve eşinin isim ve yaşları</p> <p>Akraba evliliği yaptıkları ve anlaşamadıkları</p> <p>Olayın Sultanbeyli Eşref Bitlis</p>	<p>Haber cinayet zanlısı eşin ifadelerine dayanarak hazırlanmıştır.</p>
		<p>Bulvarında gerçekleştiği</p> <p>Kadının 30 Nisan'da ortalıktan kaybolduğu,</p> <p>Eşinin kayıp ilanı verdiği ve kadının kadın sığınma evine yerleştirildiği</p> <p>Kadının tartışma sırasında evi terk ettiği ve eşi tarafından sırtından vurulduğu</p> <p>Kadının Facebook üzerinden başkasıyla yazıştığı ve eşine seni aldattım boşanmak istiyorum dediği</p>	
		<p>Olayın Pursaklar'da meydana geldiği</p>	
		<p>Eşinin kendini aldattığından şüphelendiği</p>	
		<p>Evdeki sigara dolu kültablasının şüphesini artırdığı</p>	
	17.05.2017	<p>Eşiyle ilişkisi olan iki çocuk babasını takip ettiği</p> <p>Çankaya'da inşaatta sıkıştırdığı ve silahla kurşun yağdırdığı</p>	<p>Haber takibi kolaylaştıran akıcı bir dil ile kaleme alınmıştır.</p> <p>Haber olayı erkek tarafından anlatılmaktadır.</p>
		<p>Eve gidip eşini bıçakladığı ve vurduğu</p>	

		Yaralı kadının bedeninin banyoda bulunduğu ancak tüm müdahalelere rağmen kurtarılamadığı	
		Eşin polise teslim olup olanları anlattığı	
		Olayın gerçekleştiği evin neredeyse adres bilgisi ve saati (22:00) verilmiştir (Samsun, Terme ilçesi, Çay Mahallesi, Ünye Caddesi)	
		Cinayetin ekmek bıçağı ile boğazını keserek işlendiği,	
18.0 5.2017		Zanlının teslim olduğu,	Haber metninde doğrudan yorum yapılmamıştır. Cani, hayırsız, katil gibi sözcükler kullanılmamış olsa da annesinin doğduğunda kendisi için kurban kestiğinin, hastayken baktığının ön plana çıkarılmasıyla ima edilmiştir.
	Kadının boğazının tamamen kesildiği		
	Zanlının sosyal medya hesabından annesiyle beraber çektiği fotoğrafları paylaştığı,		
	Soruşturmanın sürdüğü		
21.0 5.2017		Olayın gerçekleştiği yer (İnegöl ilçesi Hasanpaşa Mahallesi) ve saat (7:00) hakkında ayrıntılı bilgi	“Haber edinilen bilgiye göre” ifadesi ile başlamıştır. Haberde herhangi bir kaynağa referansta bulunulmamıştır.
		Eşini tek kurşunla öldüren kocanın teslim olduğu, Kadının yakınları sinir krizi geçirip gözyaşlarına boğulduğu,	
		2 kadın cinayeti haberi verilmiştir.	
		Tartışmanın büyüyerek kavgaya dönüştüğü	
		Olayın Bursa İnegöl’de gerçekleştiği	
		İki kızını (3 ve 5 yaşlarında) farklı odaya aldıktan sonra eşini başından vurduğu	

	Zanlı eşin teslim olduğu	
22.0 5.2017	Çocukların akrabalara teslim edildiği Neredeyse adres bilgisi verecek düzeyde olayın yaşandığı yer hakkında bilgi Aydın Didim, Fevzipaşa mah.	İki cinayet haberi ile ilgili olarak da kaynak belirtilmemiş, olaya müdahil olan hiçbir tarafın beyanı habere yansıtılmamıştır.
	Zanlının kimliğini işaret edencesine adres ve meslek bilgisi (Manav)	
	Öldürdüğü kadının yalnız yaşadığı	
	Zanlının geçmişte husumet yaşadığı kadının evine gittiği	
	Kadının olaydan hemen önce 155 Polis imdat hattını aradığı	

3.10.2. Mikro Yapı Analizi

Sabah Gazetesinde kadına yönelik şiddet hakkında çıkan haberlerin mikro yapı unsurları incelendiğinde; metinlerin etken ve erkek bakış açısını yansıtan bir dil ile yazıldığı görülmüştür. Bu şekilde kaleme alınan haberler olayların birinci ağızdan (cinayet zanlısının ağzından) anlatıldığı, faili olarak yaşanan olayların ifade edildiği algısının doğmasına sebebiyet vermektedir. Kadınların yakınları ya da resmi makamların konuya ilişkin bilgisi habere yansıtılmamıştır. Bu üslup özellikle 1 ve 2 numaralı haberlerde dikkat çekicidir.

1 numaralı haberde sadece cinayet zanlısı eşin beyanlarının esas alınması, sadakatsiz ve boşanmak isteyen kadının öldürüldüğü anlamını ima etmektedir.

Nitekim haberde cinayet zanlısı eşin aldatıldığını bilmesine rağmen boşanmaya sıcak bakmadığı, kadının tahrik edici sözleri karşısında “kendini kaybettiği” bilgisi verilmiştir. Ara başlık büyük harflerle “ALDATTI İDDİASI” olarak verilmiştir. Kadın, aldatan ve evliliği bitirmek isteyen yani “suçlu” taraf konumundadır. Haberin görsel kullanımında ise eşlerin ayrı vesikalık fotoğrafları paylaşılmıştır. Taraflar bir

aile eş olmaktan ziyade iki bağımsız figür olarak görülmektedir. Evlilik birliğinin başından beri kurulamadığını vurgulayan haber metni ile uyumlu bir görsel olmuştur.

1 numaralı haberde eşinin kendisini aldattığından şüphelenen adamın takip ile ikinci adamı “sıkıştırdığı” ona “kurşun yağdırdığı” aktarılmıştır. Olaylar cinayet zanlısının bakışından, merak uyandıracak bir dil ile kaleme alınmıştır. Haber metninin erkek ağzından aktarıldığı gibi görselde de cinayet zanlısı eşin fotoğrafı kullanılmıştır. Böylelikle erkek bakış açısı pekiştirilmiş, kadın görünmez kılınmıştır.

3,4 ve 5 numaralı haberlerde kadınların annelik yönleri özellikle ön plana çıkarılmıştır. 3 numaralı haber bu yaklaşımın en üst düzeyini oluşturmaktadır. Annelerin ölüm haberlerinde kadın bakış açısının haber metinlerine yansıdığı görülmektedir. 3 numaralı haberde cinayet zanlısının bekar, 38 yaşında ve annesi ile yaşadığı aktarılmıştır. Böylelikle zaten neredeyse 40 yaşına girmesine rağmen evlenmeyen ya da ayrı eve çıkmayan, kendi hayatını kurmamış, halen annesinin bakımında bir erkek anlatısı mevcuttur. Haberin görsel kullanımında ise; zanlı tarafından sosyal medyada paylaşılan fotoğraflar montajlanmıştır. 1988 yılında kendi göz ameliyatı olduğunda yanında olan annesinin resmini, 2014 yılında annesi göz ameliyatı olduğunda yanında olan kendisini göstermiştir. Haberde seçilen görsellerin büyüklükleri dikkat çekicidir. İç içe montajlanmış görselde en geride ve en küçük resim annesinin yanında olan zanlı, ikinci büyük resim çocuğunun yanındaki anne, en yakın ve en büyük resim annenin yüzüne yapılmış vurgudur. Anne oluşunun yüceltildiği, zanlı oğlunun vefasının küçük ve yalan olduğu anlamı üretilmiştir. Bu anlam görselde kullanılan metinle pekiştirilmiştir. “O doğduğunda annesi kurban kesmişti” “EKMEK BIÇAĞIYLA KATLETTİ”. Büyük puntolarla yazılması mesajı pekiştirmek için kullanılmıştır.

Şekil-8: 3 Numaralı Haberin Görseli

Kelime seçimlerine bakıldığında ise; haber metnindeki kavramlarda masumiyet karinesine dikkat edilmiştir. Cinayet işlediği belirtilen eşlerden zanlı olarak bahsedilmiştir. Kadınlar için kurban, kimsesiz gibi mağduriyet ifade edecek ya da onları suçlayacak kelimeler kullanılmamıştır. Ancak ihanet iddialarının vurgusu dikkat çekmiştir. 3 numaralı haberde cani, hayırsız, katil gibi sözcükler kullanılmamış olsa da annesinin doğduğunda kendisi için kurban kestiğinin, hastayken baktığının ön plana çıkarılmasıyla ima edilmiştir.

Ayrıca cinayeti işleyen kişilerin duygu durumlarına işaret eden “gözü dönen koca” “öfkeli koca” gibi tanımlamaların kullanıldığı görülmüştür. Haberi okuyan kişiler cinayet zanlılarının duygularından haberdar olup onları anlayabilecektir.

Tablo-14: Sabah Gazetesi Haberleri Mikro Yapı Unsurları

S	TARİH	SENTAKTİK ANALİZ	BÖLGESEL UYUM	KELİME TERCİHİ	HABERİN RETORİĞİ
1	05.05.2017	Olay hakkında bilgi veren giriş metninde edilgen, olayın ayrıntılandırıldı ğı yerde etken bir dil kullanılmıştır..	Cinayet ile kadın sadakatsizli ği ilişkilendirilmiştir.	Ara başlık: “Aldattı” İddiası Kadının ortadan kaybolması Eşin kendini kaybetmesi	Eşlerin ayrı vesikalık fotoğrafları paylaşılmıştır.
2	17.05.2017	Etken ve yalın cümleler	Olaylar erkek bakış açısı ile kronolojik olarak anlatılmıştır. Cinayet kadının sadakatsizli ği ile ilişkilendirilmiştir. Sadakatsizli ğin kesin olduğu adamın beyanı üzerinden ima edilmiştir.	Gözü dönen eş Kurşun yağdırmak İnşaatta sıkıştırmak	Cinayeti işleyen adamın yüzü buğulanmış bir fotoğrafı
3	18.05.2017	Etken ve yalın cümleler	Cinayetin nedeni ya da arka planı ile ilgili bilgi paylaşılmamış Haber anneye vefasızlık temasıyla işlenmiştir.	Cinayet zanlısı: Bekar, 38 yaşında ve annesi ile yaşayan	Zanlı tarafından sosyal medya paylaşılan görseller kullanılmıştır.
			Haber kronolojik olarak inşa edilmiş, olaydan etkilenenler (kadının yakınları)	Öfkeli koca Yakınlar göz	Dört fotoğraf kullanılmıştır. Haber metninde cinayet zanlısı eş, yaşamını yitiren kadın, çocuklar ve kadının yakınlarından bahsedilmiştir. Benzer şekilde bu unsurları içeren dört

4	21.05.2017	Etken ve yalın cümleler	hakkında da bilgi verilmiştir. Haber görgü tanıklığı diliyle yazılmıştır.	yaşlarına boğuldu	görsel kullanılmıştır. Gazetenin en çok görsel kullandığı haber budur.
5	22.05.2017	Etken ve yalın cümleler	Haberde iki kadın cinayetinin bilgisi verilirken öncelik evli ve çocuklu kadına verilmiştir. Cinayet olayları kronolojik şekilde aktarılmıştır. Haberin içeriğine ilişkin herhangi bir referans noktası oluşturulmamıştır.	Kadınları öldüren erkekler: Zanlı	Görselde eşi ile tartışma sonucu yaşamını yitiren Hatice Eren'in ailesi ile çekilen fotoğrafı çocukların yüzü buğulanarak paylaşılmıştır. Yalnız yaşayan ve yaşamını yitiren Ayşe Ç. isimli kadının görüntüsü bulunmamaktadır.

3.10.3. Değerlendirme

Haberlerin ikisinde (1 ve 2 numaralı haberler) kadının eşini aldattığı iddiası yer alırken, birinde oğlu tarafından öldürülen anneden bahsedilmiştir. 3, 4 ve 5 numaralı haberlerde cinayet sebebine ilişkin bilgi paylaşılmamıştır.

Haberler birincil ağızdan, görgü tanığı ve taraf olarak kaleme alınmıştır. Haber dili cinayet işleyen erkek deneyimini ve gerekçesini aktarır bir üsluba sahiptir. Bu duruma tezat oluşturur şekilde haber başlıkları kadınları koruyucu bir yaklaşım benimsemektedir.

Kaynak gösterilmeden hazırlanan haberlerde, yaşamını yitiren iki kadının eşini aldattığı iddialarının olduğu, birinin evde yalnız yaşadığı vurgulanmıştır. Bursa'da yaşamını yitiren Hatice Eren'in haberi iki gün peş peşe verilmiştir. İki çocuk annesi Eren'in vefatı ile ilgili haberlerde yoğun görseller kullanılmış, Eren bir ailenin parçası olarak gösterilmiştir. Sadakatsizlik iddialarının olduğu haberlerde ya cinayet zanlısının fotoğrafı (2 numaralı haber) ya da aile oldukları anlaşılmayacak şekilde karı kocanın fotoğrafları (1 numaralı haber) kullanılmıştır. Oğlu tarafından öldürülen

kadın haberi ise iç içe geçirilmiş ve anneliğini kutsayan bir görselle sunulmuştur. Görseller kadınlar hakkında anlamlar üretmektedir.

3.11. Hürriyet Gazetesinde Yayınlanan Haberlerin Analizi

Belirlenen tarih aralığında Hürriyet Gazetesinde yalnızca iki kadına yönelik cinayet haberi yayınlanmıştır. Gazetenin kadına yönelik şiddet haberlerine karşı duyarsız olduğu, şiddeti cinayetle sınırlandırdığı ve neredeyse görmezden geldiği tespit edilmiştir.

3.11.1. Makro Yapı Analizi

Hürriyet Gazetesinde yer alan haberlerin makro yapı analizi yapılırken öncelikle tematik yapı analizi yapılmıştır. İçerik oluşturularak hazırlanan tek haberin

1 numaralı haber olduğu görülmektedir. 2 numaralı haber yalnızca başlık ve görselden oluşmaktadır. Haber başlıkları incelendiğinde, 1 numaralı başlık devam eden kadın cinayeti sorununa isyan eden bir üslup benimsemiştir. “*Yine kadın cinayeti... Bu kez eşinin yeğeni öldürdü*” ifadesi ile habere dikkat çekmiştir. Kadınların aile içi şiddete maruz kaldıkları ve bunun eş ile sınırlı kalmadığı gerçeğine atıfta bulunulmuştur.

2 numaralı haberde ise “*Fatsa'da Gürcü kadın boğazı kesilerek öldürüldü - Ek fotoğraf*” başlığı kullanılmıştır. Yaşamını yitiren kadının etnik kökeni hakkında ayrıntı verilen ve geçmişi olduğu ima edilen (başlığa ek fotoğraf ifadesi eklenmiş) bir üslup bulunmaktadır. Başlıklarda cinayet işlendiğine yönelik vurgu bulunmaktadır. Böylelikle haberin daha dikkat çekici olacağı düşünülmektedir.

Haber girişlerine yönelik analiz yalnızca 1 numaralı haber için yapılabilmektedir. Nitekim 2 numaralı haber başlık ve fotoğraftan oluşmaktadır. 1 numaralı haberin giriş metninde cinayetin işlendiği yer, kadının yaşı, cinayet zanlısının kurbanla akrabalık ilişkisi ve cinayet aleti hakkında bilgi verilmiştir. Kadına üzülen, acıyan ya da faili suçlayan, kötileyen duygusal ifadelerden kaçınılmış, olayın genel bir çerçevesi çizilmiştir.

Görseller okuyucunun haberi zihninde somutlaştırması için önem taşımaktadır. İki haberde de görsel kullanılmıştır. Görsellerde haberlere konu olan kadınların görüntüleri tercih edilmemiştir. 1 numaralı haberde olay yerinin uzaktan bir görüntüsü verilmiştir. Polis şeridi ve polis arabaları göze çarpmaktadır. Böylelikle olayın suç yönü ön plana çıkarılmıştır. Olay başlık ve haber girişi ile uyumlu bir şekilde kriminal bir vaka olarak sunulmuştur. 2 numaralı haberin görselinde ise sivil polisler tarafından yakalanan zanlı görülmektedir. Zanlı polisin baskısı ile Emniyet binası olduğu anlaşılan bir merdivenden çıkarılmaktadır. İki görselde de olay kriminal bir olay olarak sunulmuş, kadına şiddet suçunun karşılıksız kalmayacağı, suçluların cezalandırılacağı anlatımı mevcuttur. Duygusal öğeler görsel ve yazılı metinde kullanılmamıştır.

1 numaralı haberin³ şematik yapısı analiz edildiğinde; olay yerine ilişkin ayrıntılı adres bilgisi verildiği, ancak kadının ve zanlının soy isimleri kısaltma şeklinde kaleme alındığı görülmektedir. Somutlaştırılmış, belirli bir mekanda kimliği kesinleşmemiş iki aktörden bahsedilmektedir. Haberin başlığının “Yine kadın cinayeti... Bu kez eşinin yeğeni öldürdü” biçiminde formüle edildiği ve olayın taraflarının yüzlerinin gösterilmediği düşünüldüğünde genelde yaşanan bir olaya atıfta bulunduğu ve bu nedenle kimlikleri belirsizleştirdiği düşünülmektedir.

Cinayet ile sonuçlanan tartışmanın sebebi hakkında bilgi verilmemiş, zanlının cinayeti namusunu temizlemek için işlediğini söylediği aktarılmıştır. Haber zanlının bu ifadesi ile kapatılmıştır. Bu yaklaşım, başlıkta kadın cinayetlerinin sürmesinden üzüntü duyulduğu anlatısını kırmakta; “namus” kavramı üzerinden yaşamını yitiren kadına yönelik olumsuz bir algı oluşturmaktadır.

³ 2 numaralı haberde metin bulunmamaktadır.

Tablo-15: Hürriyet Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Tematik Yapı

Tematik Yapı				
S	TARİH	HABER BAŞLIĞI	METİN GİRİŞİ	GÖRSEL KULLANIMI
1	10.05.2017	Yine kadın cinayeti... Bu kez eşinin yeğeni öldürdü	İzmir'in Karabağlar ilçesinde 28 yaşındaki kadın, eşinin yeğeni tarafından silahla öldürüldü.	
2	13.05.2017	Fatsa'da Gürcü kadın boğazı kesiler ek öldürüldü - Ek fotoğraf	Giriş metni eklenmemiştir.	

Tablo-16: Hürriyet Gazetesi Haberleri Makro Yapı Unsurları - Şematik Yapı

Şematik Yapı			
S	TARİH	DURUM	YORUM
1	10.05.2017	Cinayetin işlendiği sokağın bilgisi ayrıntılı bir biçimde verilmiş, Kadının ve zanlının soy isimleri kısaltma şeklinde yazılmış, Fail ile kurban arasındaki evlilik durumu ile oluşan akrabalık ilişkisine (Yenge ve yiğen) dikkat çekilmiş, Tartışma sonucu failin yanında bulunan tabanca ile amcasının eşini vurduğu kaydedilmiş, Cinayete sebebiyet veren olayın namus cinayeti olabileceğine ilişkin bilgi verilmiştir.	Cinayet ile sonuçlanan tartışmanın sebebi hakkında bilgi verilmemiş, zanlının cinayeti namusunu temizlemek için işlediğini söylediği aktarılmıştır. Haber zanlının bu ifadesi ile kapatılmıştır.
2	13.05.2017	Haberde metin bulunmamakta, eski habere fotoğraf eklenmiştir.	

3.11.2. Mikro Yapı Analizi

1 numaralı haberin metin içermemesinden ötürü yalnızca 1 numaralı haberin mikro yapı analizi yapılabilmektedir. Haberin sentaktik analizi yapıldığında; gelişmelerin ve sonuçların etken ve yalın bir şekilde ifade edildiği görülmektedir. Haber metni kaleme alınırken doğrudan bir anlatı kullanılmış, olay özetlenmiştir. Ancak haber zanlının ifadesi ile kapatılmıştır.

Haberde kimliği bilinmeyen bir kaynak “alınan bilgi” olarak ifade edilmiştir. Ayrıca cinayet zanlısının “cinayeti namusunu temizlemek için işlediği” yönündeki beyanı esas alınmıştır. Haberin kaynağı olarak zanlının ve bilinmeyen bir kaynağın alınmış olması spekülatif bir durum yaratmaktadır. Namus kavramı ile ilişkilendirilen bu cinayet haberinin kaynağının muğlak bırakılması ve resmi açıklamalara yer verilmemesi, cinayete kurban giden kadına yönelik itham oluşturmaktadır. Haber görsellerinde resmi anlatım bu kadar etkinken, yazılı metinlerinde bu hassasiyetin gösterilmemiş olması ayrıca dikkat çekmiştir.

Kişilere ve durumlara yönelik niteleyici kelime kullanılmaktan kaçınılan haber metninde cinayet sebebi olarak “namus temizlemek” tanımlamasının habere yansıtılmış olması eril bir dilin oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Tablo-17: Hürriyet Gazetesi Haberleri Mikro Yapı Unsurları

S	TARİH	SENTAKTİK ANALİZ	BÖLGESEL UYUM	KELİME TERCİHİ	HABERİN RETORİĞİ
1	10.05.2017	Etken ve yalın bir dil kullanılmıştır	Olayın gelişmesine ilişkin bir bağlam kurulmamıştır. Olay anında yaşanan gelişmeler ve akabindeki süreç hakkında çok sınırlı ölçüde bilgi verilmiştir.	Temizlenen namus	Belirsiz bir kaynak Zanlının ifadesi
2		Haber başlık ve görselden oluşmuştur. Konuya ilişkin ardalana ya da bağlam bilgisi verilmemiştir.			

3.11.3. Değerlendirme

Hürriyet Gazetesi, incelenen üç gazete içinde kadına yönelik şiddete en duyarsız olan gazetedir. Bu durumu bir tesadüf olarak algılamak mümkün değildir. Nitekim,

“Medyakrasi, sistemin ideolojisi çerçevesinde medya patronunun çıkarlarının yürütülmesini sağlamaktadır. Medyada yayınlanacak/yayımlanacak haberler yayın politikasıyla doğrudan bağlantılıdır. Medyanın ideolojik çerçevesini oluşturan yayın politikasının belirlediği çerçevenin dışına çıkılmamaktadır. Medyakrasi, üstlendiği 'bekçilik' rolü dolayısıyla kapılarını belli seslere ve fikirlere açmakta, diğer perspektiflere ise kapılarını kapatmakta, böylece, kimlerin, ne hakkında, ne kadar konuşacağını belirlemekte ve kontrol etmektedir”(Arslan, 2004, 21).

Arslan'ın özetlediği gibi, haber olarak formüle edilecek olaylar eşik bekçileri tarafından seçilmekte, kurumun politikasını yansıtır şekilde formüle edilmektedir. Gazeteler kendileri için uygun gördükleri “gerçek”leri yazmakta, konu olacak şeyleri yine yazı işleri politikası doğrultusunda seçmektedir. Hürriyet gazetesinde sadece iki (biri sadece başlık ve fotoğraftan oluşan) haber olması ve cinayete kurban giden

kadına “namus” kavramının gölgesinin düşürülmesi, gazetenin yayın politikası hakkında bilgi vermektedir.

SONUÇ

Şiddet, bireyin bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine, yaralanmasına ve sakat kalmasına neden olabilen bireysel ve toplu hareketlerin tamamı (Öztürk 2013: 195) olarak da nitelendirilebilir. Şiddet, sadece gelişmekte olan ülkelerde değil, gelişmiş ülkelerde de en önemli sosyal sorunlardan biridir. Kadınlar da en çok şiddete maruz kalan gruplar arasındadır. Kadınlara karşı şiddet dünyada yaygın olarak görülmektedir. Bu şiddet eylemleri sadece fiziksel şiddet içermez. Kadınlara karşı şiddet bazen aşağılanma, küçümseme ve alay gibi sözlü eylemlerle ortaya çıkmaktadır (Özberk, 2008: 113). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kişinin özgürlüğü ve iradesini kısıtlayıp, psikolojik ve fiziksel zarar içerikli tutumdur. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kişiliği olumsuz etkileyen, kadınlarla erkekler, kadınlarla kadınlar ve erkeklerle erkekler arasında ayırım yapan bir şiddettir (Uygun ve Çağlar 2013: 120).

Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından 1993 yılında düzenlenen Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesinde kadına yönelik şiddet, “ister kamusal isterse özel yaşamında meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar ve ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” biçiminde tanımlanmaktadır (Hünee, 2015: 19). Kadına şiddetin önlenmesi amacıyla dünyada birçok uluslararası çalıştaylar, projeler ve toplantılar düzenlenmektedir. Uluslararası ve ulusal düzenlemelere, örgütlenmelere ve yapılan çalışmalara rağmen yazılı basında kadına yönelik şiddetin basında sunumuyla ilgili sorunlar tam anlamıyla giderilememektedir.

Dünya’daki bütün insanlar için kadına uygulanan şiddet toplum sağlığını olumsuz etkilemektedir. Her türlü şiddet, toplumlarda sağlıksız bireyler oluşturmak demektir. Sağlıklı bireyler sağlıklı toplumları, sağlıklı toplumlar sağlıklı bireyleri oluşturmaktadır. Toplumda var olan her birey, toplum sağlığı için de kendi sağlığı için uğraştığı kadar uğraşmalı, toplum sağlığına aykırı eylem ve davranışlardan kaçınmalıdır. Bu eylem ve davranışlar gazetecilikle düşünüldüğünde, gazetecilerin kendilerine dayatılan ideolojileri reddetmesi ahlaki bir davranıştır ve bu davranış

ancak kullanılan dilin değiştirilmesiyle sağlanabilir. Kadın emeğinin erkek emeğinden daha değersiz olmadığını ilan etmenin ve kutlamanın günü "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" geldiğinde kadınlara indirim müjdeleri vermek yerine emek bilinci ve eşitlik farkındalığı sağlamaya destek olmak, gazeteciliğin etiğine daha uygundur. Bu ve benzer tüm dil kullanımları kadınlar için kurulmuş, uydurma bir stereotipi desteklemekte, kadına kendisini öteki gibi hissettirmektedir. Kadını sadece bedeni, cinselliği, hane içi sınırlarıyla tanımlayan gazeteciliğin, gerek meslek ahlakı gerek kadınlık onuru gerekse toplumsal sağlık açısından uygun olmadığı yeterince açıktır.

Kitleli medya toplumdaki şiddetin kaynağı olarak tanımlanamasa da, mağdurlara ikinci bir travma yaşatarak, etkilerini artırmakta ve meşrulaştırma için bir zemin oluşturmaktadır. Genel olarak, medyanın ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ve meşrulaştırılmasında oynadığı rolü önlemek için, sorumlu gazetecilik anlayışı ile hareket etmek ve haberlerde kullanılan dile dikkat etmek gerekmektedir. Okuyucular açısından değerlendirildiğinde, şiddetin en küçük detayını vermek de bu suça maruz kalma riski veya maruz kalan kadınların suç korkusunu artırmaktadır. Birey ve toplum arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurursak, tüm toplumun bu tür haberlere okuyup tepki vermesi kaçınılmaz olmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kullanılan dilin önemi de dikkate alınarak gerçekleştirilen bu çalışmada; gazete haberlerinin sistematik analizine olanak tanıyan Teun van Dijk'in eleştirel söylem yaklaşımı benimsenmiştir. Haberlerdeki ideolojik öğelerin kullanılan dil formlarına yerleştirilerek aktarıldığı dikkate alınarak; eleştirel bir analiz yöntemi seçilmiştir. Hürriyet, Sabah ve Posta gazetelerinde yayınlanan haberlerin analizi neticesinde gazetelerin farklı yaklaşımlar sergilediği tespit edilmiştir.

Posta Gazetesindeki haberlerin analizi neticesinde, haber metinlerinde tarafsızlıktan ziyade kadının tarafı olma yaklaşımının benimsendiği görülmektedir. Kadınların maruz kaldıkları şiddet tüm ayrıntıları ile aktarılmış, görsel içerikler ve tanık beyanları ile yaşanan şiddet somutlaştırılmıştır. Bu şekilde toplumsal bir

farkındalık ve tarafgirlik oluşturulmak amaçlanmıştır. Sadece duyulan bir haber olmanın ötesinde, okuyucu olaya tanık yapılmaktadır.

Sabah Gazetesindeki haberlerin analizinde, haberlerin birincil ağızdan, olayın görgü tanığı ve taraf olarak kaleme alındığı görülmektedir. Haber dili cinayet işleyen erkek deneyimini ve gerekçesini aktarır bir üsluba sahiptir. Bu duruma tezat oluşturur şekilde haber başlıkları kadınları koruyucu bir yaklaşım benimsemektedir.

Hürriyet Gazetesi, incelenen üç gazete içinde kadına yönelik şiddete en duyarsız olan gazetedir. Bu durumu bir tesadüf olarak algılamak mümkün değildir. Haber olarak formüle edilecek olaylar, eşik bekçileri tarafından seçilmekte ve gazetenin politikasını yansıtır şekilde formüle edilmektedir. Gazeteler kendileri için uygun gördükleri “gerçek”leri yazmakta, konu olacak şeyleri yine yazı işleri politikası doğrultusunda seçmektedir. Hürriyet gazetesinde sadece iki (biri sadece başlık ve fotoğraftan oluşan) haber olması ve cinayete kurban giden kadına “namus” kavramının gölgesinin düşürülmesi, gazetenin yayın politikası hakkında bilgi vermektedir.

Hazırlanan bu tez çalışması günümüz Türk ulusal medyasının kadına yönelik şiddete bakışına dikkat çekmektedir. Analiz edilen gazetelerin şiddete karşı farklı yaklaşımlar geliştirdiğini ve bunu tarafsızlık söylemi ile oluşturulan haber metinleri ile inşa ettiği tespit edilmiştir. Böylelikle medya dili ve haberlerin sunuluşu ile ilgili farkındalık oluşturulmaktadır.

Yapılan çalışma neticesinde elde edilen sonuçlar, kadına yönelik şiddet ile ilgili haberlerin yazılması hususunda daha özenli olunması gerektiğini, basın mensupları ve yazarların kadına yönelik şiddet konusunda haber dili ile ilgili eğitim alması gerektiğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Adak N. (2004). Bir Sosyalizasyon Aracı olarak Televizyon ve Şiddet, *Bilig Dergisi*, 30, 27-38 <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423873427.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akers, R. (2000). *Criminological Theories: Introduction and Evaluation*. Los Angeles: Roxbury Publishing Company, 49 - 53
- Arat, Y. Altınay, A. (2007). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Arslan K.,(2004). *Haber Nasıl Okunur? Haberde İdeoloji, Söylem*, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Arslan, G . (2011). Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme (Öngörülen Haklar Ve Öngörülen Usuller). *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 62 (1-2), 3-43.
- Bacaksız, T. (2010). *Medya Okuryazarlığı Dersinde Gazete ve Dergi Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Başar F. ve Demirci N. (2015), Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet, *KASHED*, 2(1), 41-52, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/207499>
- Biriken, H. (2008). Kadına Yönelik Şiddet Neden Bir Sağlık Sorunudur. *I. Kadın Sağlığı Kongresi*, Ankara.
- Borg, L. (2008), *Communicating With Intend: The Department of Defense and Strategic Communication, Center for Information Policy Research*, Harvard University, http://pirp.harvard.edu/pubs_pdf/borg/borg-i08-1.pdf Erişim Tarihi: 02.10.2018.
- Bufacchi, V. (2005), Two Concepts of Violence, *Political Studies Review*, 3, 193–204, <https://www.researchgate.net/publication/4780708> Erişim Tarihi: 02.10.2018.
- Bunch, T. (2005), Ending Men's Violence Against Women, <https://vawnet.org/sites/default/files/assets/files/2016-09/EndingMensViolence.pdf> Erişim Tarihi: 02.10.2018.
- Çeğin G. ve Özpolat G. (2016), Tabiyet ve Simgesel Şiddet Kavramları Üzerinden Foucault ve Bourdieu'yü Birlikte Okumak, *Praksis*, Kasım 2016, 683-695 https://www.researchgate.net/publication/319215761_Tabiyet_ve_Simgesel_Siddet_Kavramlari_Uzerinden_Foucault_ve_Bourdieu_yu_Birlikte_Okumak

- Çelik, H., Ekşi, H. (2013). Söylem analizi, 99-117
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/%20maruaeabd/article/viewFile/1012001642/1012001372> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Çiçeklioğlu, M., ve Saçaklıoğlu, F. (1996) Kadına Yönelik Şiddet ve Çözüm Yolları. *Toplum ve Hekim*, 11(75-76), 45-139.
- Dilmen, E. ve Öğüt, S. (2010) Sosyalleşmenin Yeni Yüzü: Sosyal Paylaşım Ağları, Marmara Üniversitesi Yeni Medya ve Etkileşim Konferansı Bildiri Kitapçığı
<http://www.sertacogut.com/blog/wp-content/uploads/2010/05/Ogut-Dilmen-Sosyalle%20menin-Yeni-Y%20C3%BCz%20C3%BC-Sosyal-Payla%20m-A%20C4%9Flar%20C4%B1.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Dinç H. ve Hotun Şahin N. (2009), Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Töre ve Namus Cinayetleri, *İ.Ü.F.N. Hem. Dergisi*, Cilt 17 - Sayı 2: 123-132, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/95186>
- Dişsiz, M., Şahin, N. H. (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1), 41-78
- Donovan J. (2014) Feminist Teori, Çev. Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek ve Fevziye Sayılan, İstanbul: İletişim Yayınları
- Doruk, Ö. (2013). Disiplin toplumu ve haber söylemi: Gökkuşuğu Derneği'nce yapılması planlanan yürüyüşün engellenmesine ilişkin haberlerin çözümlenmesi, *e-GİFDER*, 2(1), 106-32 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/83874>, Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Dökmen, Z. Y. (2010) Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Drucker, A.S. (2018), Betty Friedan: The Three Waves of Feminism, *Ohio Humanities*, 27 Nisan 2018, <http://www.ohiohumanities.org/betty-friedan-the-three-waves-of-feminism/>
- Dursun, Y. (2011). Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 1-18, <http://www.flfsdergisi.com/sayi12/1-18.pdf>
- Gaag N. (2018) Feminizm, Dünyanın Neden Bu Kelimeye Hala İhtiyacı Var?, Çev. Beyaz Sümer Aydaş, İstanbul: Sel Yayıncılık https://www.selyayincilik.com/pdf/feminizm_M_okumaparcasi.pdf
- Gaspard F. (2005), Key issues for consideration in the Secretary-General's in-depth study on violence against women, Birleşmiş Milletler, 'Galvanizing Action To Combat Violence Against Women' İstişare Toplantısı, 6-7 Eylül 2005, https://www.un.org/womenwatch/daw/vaw/panelists_pres/gaspardpresentation.pdf

- Gentile D.A., Saleem M., Anderson C.A. (2007), Public Policy and the Effects of Media Violence on Children. *Social Issues and Policy Review*, 1(1), 15-61.
- Girgin, A. (2002). *Haber Yazmak*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gökkaya, B. V. (2009). Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(2), 167.
- Gökulu, G. (2013). Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah Ve Posta Gazeteleri Örneği. *International Journal of SocialScience*, 6(2), 33-73.
- Göregenli, M. (2008), Ayrımcılık ve İnsan Hakları, *İnsan Hakları Ortak Platformu*, Mayıs 2008, http://www.ihop.org.tr/wp-content/uploads/2007/06/ayr%C4%B1mc%C4%B1l%C4%B1kla_mucadele_to plant%C4%B1_raporu.pdf
- Hadjar, A. Baier D. Boehnke, K. ve Hagan, J. (2007), Juvenile Delinquency and Gender Revisited The Family and Power-Control Theory Reconceived, *European Journal of Criminology*, 4(1), 33-58 <http://troublesofyouth.pbworks.com/f/hadjar++power-control+theory.pdf>
Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Hamieh C.S. ve Usta J. (2011). The Effects of Socialization on Gender Discrimination and Violence, OXFAM Research Report, Beyrut, Lübnan, <http://www.kafa.org.lb/StudiesPublicationPDF/PRpdf46.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Health Communication Capacity Collaborative (HCCC), (yy) Social Learning Theory <http://www.healthcommcapacity.org/wp-content/uploads/2014/09/SocialLearningTheory.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Health Research Funding (HRF), (2015). *Cognitive Neoassociation Theory Explained*, <https://healthresearchfunding.org/cognitive-neoassociation-theory-explained/>
<http://kadininstatusu.aile.gov.tr/data/542a8e0b369dc31550b3ac30/Toplumsal%20Cinsiyet%20Esitligi.pdf>, Erişim Tarihi: 14.08.2017.
- Holmes M. (2000), Second Wave Feminism and The Politics of Relationships, *Women’s Studies International Forum*, Cilt 23, Sayı 2, 235-246, <http://www.brown.uk.com/brownlibrary/rel.pdf>
- Huesmann R.L. Taylor L.D. (2005), The Role of Media Violence in Violent Behavior, *Annu. Rev. Public Health*, 1.1.-1.23, <https://rcgd.isr.umich.edu/aggr/articles/Huesmann/2006.Huesmann&Taylor.Role%20of%20Media%20Violence%20in%20Violent%20Behavior.AnnualRevPubHealth.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018

- Işık, N. (2002, 19 Ekim). Yerel Yönetimler, Kadın Hareketi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele. *YG21-I Kadın Festivali, Kadın ve Şiddet Paneli*, İzmir, s. 78
- İHA, (2016) Kadına Yönelik Şiddet Haberi çevrimiçi: <https://www.habercim19.com/kadin/o-merkez-corumda-da-kuruldu-h47542.html> (Erişim Tarihi: 20.05.2019)
- İnal, A. (1995). *Yazılı Basın Haberlerinde Yapısal Yanlılık Sorunu*, İLEF Yıllık, 93, 155-77.
- İnci Ü.H. (2013), Basında Yer Alan Namus Cinayetlerinin Sosyolojik Analizi, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, Eylül 2013, 282-296 DOI: 10.7596/taksad.v2i3.273
- İşleğen, Y. (2002). Kadına Yönelik Şiddete Jinekolojik Yaklaşım. *Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyumu*, Ankara, 47-137.
- Karaca, S. Ünsal Barlas, G., Öngün, E. Öz Y.C. ve Korkmaz, G. (2017), Gazetelerde Bulunan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İncelenmesi, *JAREN*, 3 (3), 137-144, https://www.journalagent.com/jaren/pdfs/JAREN_3_3_137_144.pdf Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel söylem çözümlemesinin eleştirel haber araştırmalarına katkısı ve sunduğu perspektif. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 31-46.
- Karaduman, S., Batu, N.M. (2011). Televizyon Haberlerinde Terörizm Olgusunun TRT'nin Haber Söylemi Bağlamında İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 359-74 <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/viewFile/207/191> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Kitiş, Y., Bilgici, S. Ş. (2007). Aile İçi Şiddet Olgusu; Sır Tutma İlkesi ile Şiddeti İhbar Etme Yükümlülüğü Arasındaki Etik İkilem. *Aile ve Toplum*, 3(11), 22-114.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 48.
- Kocacık, F., Çağlayandereli, M. (2004). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(2). 24-43. <http://www.insanbilimleri.com> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Koçöz, R. (2011). Şiddet Üzerine!, *Ankara Barosu Dergisi*, 1, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2011-1/2011-1-10.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018

- Köker, E., Doğanay, Ü. (2010). *İrkçi değilim ama... yazılı basında irkçi-ayırımı söylemler*. Ankara: Kapasite Artırma Derneği
- Köse H. (2016). Bourdieu Düşüncesinde Tahakküm-İtaat İlişkisi ve Sosyo-Politik Beden, *İlef Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, 173-199, http://ilef.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/id_3_2_8.pdf
- KSGM. (2014). *Kadın ve Medya. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2014-2018 Yılları İçin Güncelleme Çalışması*, Ankara: Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Mann Archer, S. (2005), The Decentering of Second Wave Feminism and the Rise of the Third Wave, *Since & Society*, Cilt 69, Sayı 1, 56-94, https://www.academia.edu/17031749/The_Decentering_of_Second_Wave_Feminism_and_the_Rise_of_the_Third_Wave
- Morris, C. (2007). The Causes of Violence and the Effects of Violence On Community and Individual Health, Global Health Education Consortium, https://www.cugh.org/sites/default/files/62_Causes_Of_Violence_and_Violence_Effects_on_Community_and_Individual_Health_FINAL_0.pdf Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Niaz, U. (2002). Violence Against Women in South Asian Countries. *Archives of Women's Mental Health*, 6 (3): 173–84, <https://www.researchgate.net/publication/6265485> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Önal, G. (2003). Sağlık Alanında Kadına Yönelik Şiddete Etik Yaklaşım. *Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyumu*, Ankara, 62-110.
- Özberk, E. (2008). *Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Temel Eğitim Seti*. Ankara: TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını, 19-113.
- Özdemir, M.H., Ergöner, A.T., Can, İ.Ö., Önder, M., Salaçin. S. (2009). Domestic Violence on Pregnant Women in Turkey. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 16(3), 46-113.
- Özer, Ö. (2008). *İdeolojik Atmosferin Kapsama Alanı: Bozüyük Olaylarının Ortadoğu Ve Ülkede Özgür Gündem Gazetelerinde Sunumu Örneğinde Haber Söyleminde Yapılan İdeolojik Üretime İlişkin Yeni Bir Çözümleme*. İn: Türkiye'de sivil itaatsizlik toplumsal hareketler ve basın, Ankara: Ütopya Yayınevi, 377–432
- Özer, Ö. (2015). *Teun Adrian Van Dijk örneğinde eleştirel söylem çözümlemesi, İçinde: İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle*, (Ed: Besim Yıldırım). Konya: Literatürk, 197-287.

- Özsöz C. (2014), Pierre Bourdieu: Simgesel Şiddet, Eğitim, İktidar, *Cogito*, Sayı 76, 290-311,
https://www.academia.edu/36005670/Pierre_Bourdieu_Simgesel_%C5%9Eiddet_E%C4%9Fitim_%C4%B0ktidar
- Öztürk, A. B. (2013). Kadına yönelik şiddetle mücadelede neredeyiz? Feminist Sosyal Çalışma Bağlamında Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 195-208.
- Palabıyıklı, R. (1997), Medya ve Şiddet, *Kriz Dergisi*, 5(2), 123-126,
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/21/63/599.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018
- Parlak, İ. (2009). *Türk Yazılı Basınında Batılı Kimliğin İnşası: Karikatür Krizi Örneği*. Medyada Gerçekliğin İnşası: Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir Bakış, Ed. İ. Parlak, 179-226, Konya: Çizgi.
- Pedersen, D. (2010), Sex and Third Wave, Aarhus School of Business, Aarhus Üniversitesi,
http://pure.au.dk/portal/files/11573/BA_thesis_-_Sex_and_the_third_wave.pdf
- Polat, O. (2016). Şiddet, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34,
<http://dergipark.gov.tr/maruhad/issue/27591/290653> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Purvis, T., Hunt, A. (2014), Söylem, ideoloji, söylem, ideoloji, söylem, ideoloji..., *Moment Dergi*, 1(1), 9-36, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/427357> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Rampton M: (2015), Four Waves of Feminism, Pacific Üniversitesi,
<https://www.pacificu.edu/about/media/four-waves-feminism>
- Resmi Gazete, (2016) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>
- Rodriguez, P. (2011), Feminism and Violence: The Hegemonic Second Wave's Encounter with Rape and Domestic Abuse in USA (1970-1985), *Cultural Dynamics*, Cilt 23, Sayı 3, 147-172
- Salaçin, S., Ergöner, T. A., Demiroğlu U. Z. (2010). Kadına Yönelik Şiddet. *Birinci Basamakta Adli Tıp Dergisi*, 192.
- Salaçin, S., ve A., Demiroğlu U. (2006). Kadına Yönelik Şiddet Yaklaşımı. *VII. Adli Bilimler Kongresi Bildiri Özet Kitabı*. Konya, 17-65.
- Salaçin, S., Ergöner, A.T., Demiroğlu Uyaniker, Z. (2009). Kadına yönelik şiddet. *Klinik Gelişim*, 17-145.
- Sancar S. (2008). Erkeklik: İmkansız İktidar, Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler, İstanbul: Metis Yayınları

- Saygılıgil F. (2018), *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*, İstanbul: Dipnot Yayınları
- Shrum, L.J. (2017), *Cultivation Theory: Effects and Underlying Processes The International Encyclopedia of Media Effects*, <https://www.researchgate.net/publication/314395025> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Tekeli, E.S. (2016). Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi Bağlamında Medya Etiğini Yeniden Tartışmak: Habertürk Gazetesi Örneği, *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, (1) 1, 129-142, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/285585>, Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Tezcan, M. (2000). *Türk Aile Antropolojisi*, Ankara: İmge Kitabevi
- Tokgöz, O. (2006). *Temel Gazetecilik*. Ankara: İmge
- Toprak, A. (2009). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: "Görülüyorum Öyleyse Varım!"*. İstanbul:Kalkedon
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), (2015a), Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, 1. Cilt, Sıra Sayısı 717, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss.717-bolum-1.pdf>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), (2015b), 10/148, 182, 187, 284, 285) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Sıra Sayısı 1140, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140m.htm>
- Uluocak, Ş., Gökulu, G. ve Bilir, O. (2014), Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde stratejik bir başlangıç noktası: Partner şiddeti, *International Journal of Human Science*, 11(2), 362-387 <http://www.ejmanager.com/mnstemps/46/46-1359703699.pdf> Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Ünal, S. (2015). *Siber uzamın güvenikleştirilmesi söylemi: Türkiye, ABD Ve Avrupa Birliği örnekleri*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üner, S. (2008). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Temel Eğitim Seti*. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayını.
- Wike R. ve Simmons K., (2015), Support for Democratic Principles, *Pew Research Center*, 18 Kasım 2015, <https://www.pewglobal.org/2015/11/18/1-support-for-democratic-principles/>
- World Health Organisation (WHO), (2009), Changing Cultural And Social Norms That Support Violence, https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/norms.pdf Erişim Tarihi: 25.12.2018

- World Health Organisation. (WHO), (2002), Violence: A Global Public Health Problem,
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/chap1.pdf Erişim Tarihi: 25.12.2018.
- Yegen, C. (2014). İnternet Haberciliğinde Kadın Cinayeti Haberlerinin Sunumu: Posta Gazetesi Örneği. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 4(3), 15-28.
- Yıldırım S. (2018), Türkiye’de Son On Yılda İşlenen Kadın Cinayetleri Üzerine: Sebep, Sonuç Ve Öneriler, *Mecmua*, Yıl 3, Sayı 6, 1-21, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/593922>
- Yıldız C. (2008), Türkiye’de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar ve Töre Cinayetleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:1, Yıl:9, Sayı:16, 209-231, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/154691>
- Yıldız Tahincioğlu, A.N. (2015). *Türkiye’de Feminist Çalışmalar: Yöntem Ve Sorunlar: Gazete Haberlerinde Kadın Temsilleri Konulu Akademik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme*, İçinde: İletişim Araştırmalarında Yöntemler Uygulama ve Örneklerle, (Ed: Besim Yıldırım), s. 401-31, Konya: Literatürk
- Yüksel, E. ve Gürcan, H. İ. (2005). *Haber Toplama ve Yazma*. Konya: Tablet

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Hakan ERDEM
Doğum Yeri:	NİKSAR
Doğum Tarihi:	12.12.1988
Medeni Durumu:	EVLİ

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Turhan Fevzioğlu	İlköğretim	Ankara	
Ortaöğretim	Turhan Fevzioğlu	Ortaöğretim	Ankara	
Lise	Reşadiye Lisesi	Lise	Tokat-Reşadiye	
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Lisans	Konya	2009-2013
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Yüksek Lisans	Konya	Devam Ediyor
Becerileri:	Futbol, Voleybol, Makale, Röportaj			
İlgi Alanları:	Dergi, Röportaj, Müzik, Futbol			
İş Deneyimi:	Adalet Bakanlığı Memur-Gazeteci			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Yusuf Burak Öncebe 0533 647 48 25 Murat Kurt 0543 965 88 82			
Tel:	0545 716 61 09			
E-Posta:	hakaner6060@gmail.com			
Adres	Ata Mahallesi 1057 Cad. 54/1 Öveçler/Çankaya/Ankara			